

แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณลำน้ำชี จังหวัดมหาสารคาม

วิทยานิพนธ์

ของ

พงศกร ชาวเชียงตุง

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม

กรกฎาคม 2550

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณลำน้ำชี จังหวัดมหาสารคาม

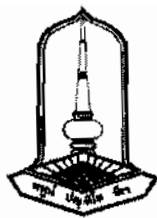
**วิทยานิพนธ์
ของ
พงศกร ชาวเชียงตุง**

**เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม**

กรกฎาคม 2550

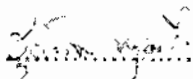
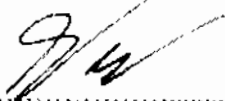
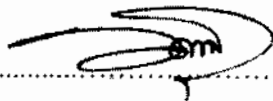
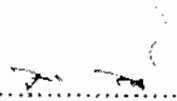
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

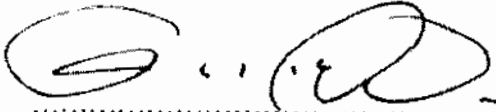

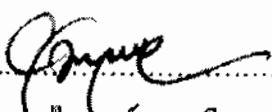
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของนายพงศกร ชาติชิงคอง
แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

 (รศ.ดร.รุ่งโรจน์ พุ่มรวิ้ว)	ประธานกรรมการ (คณาจารย์บัณฑิตศึกษาภายนอกภาควิชา)
 (ผศ.ดร.ชรรยงต์ อินทร์ม่วง)	กรรมการ (ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์)
 (อาจารย์ช็อคพร เทียรมา)	กรรมการ (กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์)
 (อาจารย์สมาน มานะกิจ)	กรรมการ (ผู้ทรงคุณวุฒิ)

มหาวิทยาลัยขอนแก่นให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

.....
(รศ.ดร.วินัย วีระวัฒนานนท์)
คณบดีคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์

.....
(รศ.ดร.ไพฑูรย์ สุขศรีงาม)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
วันที่ 30 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2550

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือจาก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชรรยง อินทร์ม่วง ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ อาจารย์จตุพร
เทียรมา กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.รุ่งโรจน์ พุ่มรีว ประธานกรรมการ
สอบวิทยานิพนธ์ และอาจารย์สมาน มานะกิจ ผู้ทรงคุณวุฒิ

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงคุณ จันทจร และอาจารย์สมาน มานะกิจ
ผู้เชี่ยวชาญที่ช่วยตรวจแก้เครื่องมือการวิจัย

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อวิสุทธิ - คุณแม่ยุพา ชาวเชียงใหม่ บิดามารดา ผู้ให้ทั้งชีวิตและ
การอบรมดูแลตลอดมา ขอบคุณญาติพี่น้อง เพื่อนนิสิต คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์
ทุกคน ที่คอยช่วยเหลือสนับสนุนและเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยตลอดมา

พงศกร ชาวเชียงใหม่

ชื่อเรื่อง แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณลำน้ำชี จังหวัดมหาสารคาม
ผู้วิจัย นายพงศกร ชาวเชียงตุง
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บรรยงค์ อินทร์ม่วง และอาจารย์จตุพร เทียรมา
ปริญญา วท.ม. สาขาวิชา การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม
มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่พิมพ์ 2550

บทคัดย่อ

การจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่ และยั่งยืน ปัจจุบันสิ่งแวดล้อมภายในโลกเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากการเติบโตของประเทศต่างๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาตินำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ (1) ศึกษาทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณลำน้ำชี ช่วงตำบลเกิ้ง - ตำบลท่าขอนยาง จังหวัดมหาสารคาม (2) ศึกษาและเปรียบเทียบศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ กันในบริเวณลำน้ำชี และ (3) ศึกษาและเปรียบเทียบความต้องการการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนิสิตที่มีคุณลักษณะบางประการแตกต่างกัน สถานที่ศึกษา 5 แห่ง คือ บ้านท่าขอนยาง บ้านโงกุดหวาย สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช วนอุทยานชีหลง และหาดใหญ่ บ้านวังยาว เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบประเมินผลศักยภาพสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ นิสิตระดับปริญญาตรี จำนวน 400 คน ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบโควตา และเลือกแบบตามสะดวก การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ค่าร้อยละ เกลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน F-test และไคสแควร์

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. บ้านท่าขอนยางมีศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับสูงและมากกว่าหาดใหญ่ บ้านวังยาว และมีศักยภาพด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว มากกว่าสถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช วนอุทยานชีหลง และหาดใหญ่ บ้านวังยาว ($p < .05$) แต่แหล่งท่องเที่ยวต่างกันมีค่าศักยภาพด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ค่าศักยภาพด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการ และค่าศักยภาพด้านสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยว ไม่แตกต่างกัน

2. นิสิตมีความต้องการการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวด้านการจัดการพื้นที่โดยทั่วไป ด้านการจัดการการท่องเที่ยว ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว และด้านบทบาทขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในระดับปานกลาง ในส่วนรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวนิสิตมีความต้องการกิจกรรมท่องเที่ยว กิจกรรมพาชมเรือ และกิจกรรมชมวิถีชีวิตสัตว์ใน ระดับมาก

3. นิสิตที่มีคุณลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน เช่น เพศ ประสบการณ์ท่องเที่ยว ลำน้ำชี และการทราบแหล่งท่องเที่ยวบริเวณลำน้ำชี ส่วนใหญ่มีความต้องการการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่การท่องเที่ยว และด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแตกต่างกัน ($p < .05$)

โดยสรุป บ้านท่าขอนยางมีศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับสูง นิสิตมีความต้องการการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 4 ด้าน ในระดับปานกลาง และคุณลักษณะทางประชากรบางประการที่แตกต่างกันมีความต้องการการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบางด้านแตกต่างกัน ข้อเสนอที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดทำแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ลำน้ำชีต่อไป โดยเฉพาะในประเด็นกลุ่มเป้าหมายนักท่องเที่ยวที่เป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

TITLE A Guideline for Ecotourism Development of the Chi River in Maha Sarakham
AUTHOR Mr.Phongsakon Chaochiangtung
ADVISORS Asst. Prof. Dr.Yanyong Inmoung and Jatuporn Teanma
DEGREE M.S. **MAJOR** Environmental Administration and Management
UNIVERSITY Mahasarakham University **DATE** 2007

ABSTRACT

Environmental management is governance of natural resources for existence and sustainability. Current global environments have changed because of many countries' economic, social and industrial growths. Ecotourism then is a way to administer and manage natural resources leading to sustainable development. Thus the purposes of this study were : (1) to examine ecotourism resources of the Chi River from Tambon Koeng to Tambon Tha Khon Yang, Changwat Maha Sarakham ; (2) to investigate and compare ecotourism potentials of various tourist attractions of the Chi River, and (3) to examine and compare the needs for ecotourism development of students with some different characteristics. Five places used in this study were Ban Tha Kon Yang, Ban Khong Kut Wai, Walai Rukkhawej Research Institute, Chi Long Forest Park, and Hat Yai of Ban Wang Yao. The instruments used for gathering data were an evaluation form on potentials of ecotourism attractions, a questionnaire, and an interview form. The sample for the study consisted of 400 undergraduate students, obtained using the quota sampling technique and the convenience sampling technique. The gathered data were analyzed by the uses of percentage, mean, standard deviation, F-test, and chi-square test.

The results of the study were as follows :

1. Ban Tha khon Yang had potentials of tourist attractions at a high level and more than Hat Yai of Ban Wang Yao, and had more potentials in terms of tourist attraction values than Walai Rukkhawej Research Institute, Chi Long Forest Park, and Hat Yai of Ban Wang Yao ($p < .05$). However, these different tourist attractions did not have differences in potentials in terms of convenience to access tourist attractions, potentials in terms of facilities and services, and potentials in terms of tourist attraction environments.

2. The students showed their needs for developing tourist attractions in terms of general area management, tourism management, organization of tourism activities, and roles of the organizations involving tourism at a medium level. As for the models of tourism activities, the students showed their needs for rafting activity, boat-rowing activity, and sight-seeing activity at a high level.

3. Most of the students with different demographic characteristics such as gender, experience in touring the Chi River, and perception of tourist attractions in the Chi River area, showed different needs for developing tourist attractions in terms of tourism area and tourist attraction management ($p < .05$)

In conclusion, Ban Tha Khon Yang had its tourist attraction potentials at a high level. The students showed their needs for developing tourist attractions in all the 4 aspects at a medium level. Also, the students with some different demographic characteristics showed different needs for developing tourist attractions in some aspects. The information obtained from this study could be used as basic data for the agencies involving tourism to benefit in making plans for ecotourism development in the Chi River area in the future, particularly on the issue of the focus group of tourists who were Mahasarakham University undergraduate students

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
สมมุติฐานของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	7
แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	14
แนวคิดการมีส่วนร่วม	22
นโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	25
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	32
งานวิจัยในประเทศ	32
งานวิจัยต่างประเทศ	39
3 วิธีดำเนินการวิจัย	41
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	41
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	42
การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ	45
การเก็บรวบรวมข้อมูล	46
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล	46
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	47
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	48
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	48

บทที่	หน้า
ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	48
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	49
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	78
ความมุ่งหมายของการวิจัย	78
สรุปผล	78
อภิปรายผล	80
ข้อเสนอแนะ	81
บรรณานุกรม	82
ภาคผนวก	88
ภาคผนวก ก การกำหนดให้ค่าดัชนีและค่าคะแนนมาตรฐานแบบประเมินศักยภาพ ของแหล่งท่องเที่ยว	89
ภาคผนวก ข การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของแต่ละตัวแปรและการจัดลำดับ ของแหล่งท่องเที่ยว	100
ภาคผนวก ค แบบสอบถามความต้องการรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและแนวทาง การพัฒนาการท่องเที่ยวบริเวณลำน้ำชี ช่วงตำบลท่าขอนยาง - ตำบลเก็ก จังหวัดมหาสารคาม ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม	105
ประวัติย่อของผู้วิจัย	112

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงตัวแปรและชื่อตัวแปรวิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว	43
2 ค่าศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวและระดับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวโดยรวม	59
3 การเปรียบเทียบค่าศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ขององค์ประกอบการท่องเที่ยว เชิงนิเวศทั้ง 4 ด้านระหว่างแหล่งท่องเที่ยวที่ต่างกัน	60
4 การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของค่าศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ขององค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้ง 4 ด้านระหว่างแหล่งท่องเที่ยว ที่ต่างกัน	61
5 การเปรียบเทียบค่าศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ขององค์ประกอบการท่องเที่ยว ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวระหว่างแหล่งท่องเที่ยวที่ต่างกัน .	61
6 การเปรียบเทียบค่าศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ขององค์ประกอบการท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการระหว่างแหล่งท่องเที่ยวที่ต่างกัน	62
7 การเปรียบเทียบค่าศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ขององค์ประกอบการท่องเที่ยว ด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวระหว่างแหล่งท่องเที่ยวที่ต่างกัน	62
8 การเปรียบเทียบค่าศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ขององค์ประกอบการท่องเที่ยว ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวระหว่างแหล่งท่องเที่ยวที่ต่างกัน	63
9 การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ขององค์ประกอบการท่องเที่ยว ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวระหว่างแหล่งท่องเที่ยวที่ต่างกัน	64
10 ข้อมูลคุณลักษณะประชากรของนิสิตระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (n = 400)	65
11 ความต้องการการพัฒนากิจกรรมด้านพื้นที่การท่องเที่ยว	67
12 ความต้องการการพัฒนากิจกรรมด้านการจัดการการท่องเที่ยว	68
13 ความต้องการการพัฒนากิจกรรมด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว	69
14 ความต้องการการพัฒนากิจกรรมด้านองค์กรการท่องเที่ยว	70
15 ความต้องการรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว	71
16 การเปรียบเทียบคุณลักษณะของนิสิตที่ต่างกันต่อการมีระดับความต้องการการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวด้านพื้นที่การท่องเที่ยว (n = 400)	72

17	การเปรียบเทียบคุณลักษณะของนิสิตที่ต่างกันต่อการมีระดับความต้องการการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (n = 400)	73
18	การเปรียบเทียบคุณลักษณะของนิสิตที่ต่างกันต่อการมีระดับความต้องการการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวด้านการจัดการการท่องเที่ยว (n = 400).....	75
19	การเปรียบเทียบคุณลักษณะของนิสิตที่ต่างกันต่อการมีระดับความต้องการการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวด้านองค์กรการท่องเที่ยว (n = 400)	76
20	ค่าดัชนีและค่ามาตรฐานของถนนในการเดินทางจากชุมชนเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว พิจารณาจากพื้นผิวถนน (V1)	90
21	ค่าดัชนีและค่ามาตรฐานของพาหนะ (V2)	90
22	ค่าดัชนีและค่ามาตรฐานของความยาวของระยะทาง (V3)	91
23	ค่าดัชนีและค่ามาตรฐานของระยะเวลา (V4)	91
24	ค่าดัชนีและค่ามาตรฐานของป้ายชี้ทาง (V5)	91
25	ค่าดัชนีและค่ามาตรฐานของสุขา (V6)	92
26	ค่าดัชนีและค่ามาตรฐานของบริเวณที่จอดรถ (V7)	92
27	ค่าดัชนีและค่ามาตรฐานของการกำจัดของเสีย (V8)	92
28	ค่าดัชนีและค่ามาตรฐานของสถานพยาบาล (V9)	93
29	ค่าดัชนีและค่ามาตรฐานของศาลาที่พักผ่อน (V10)	93
30	ค่าดัชนีและค่ามาตรฐานของโทรศัพท์ (V11)	93
31	ค่าดัชนีและค่ามาตรฐานของสถานีบริการเชื้อเพลิง (12)	94
32	ค่าดัชนีและค่ามาตรฐานของที่พักรแรม (V13)	94
33	ค่าดัชนีและค่ามาตรฐานของร้านอาหารและเครื่องดื่ม (V14)	94
34	ค่าดัชนีและค่ามาตรฐานของที่ระลึก (V15)	95
35	ค่าดัชนีและค่ามาตรฐานของร้านค้าปลีก (V16)	95
36	ค่าดัชนีและค่ามาตรฐานของศูนย์บริการนักท่องเที่ยว (V17)	95
37	ค่าดัชนีและค่ามาตรฐานของบริการนำเที่ยว (V18)	95
38	ค่าดัชนีและค่ามาตรฐานของความปลอดภัย (V19)	96
39	ค่าดัชนีและค่ามาตรฐานของสภาพธรรมชาติ (V20)	96

ตาราง

หน้า

40	ค่าดัชนีและค่ามาตรฐานของนิเวศวิทยา (V21)	97
41	ค่าดัชนีและค่ามาตรฐานของการใช้ที่ดิน (V22)	97
42	ค่าดัชนีและค่ามาตรฐานของมลภาวะ (V23)	97
43	ค่าดัชนีและค่ามาตรฐานของกิจกรรมการท่องเที่ยว (V24)	97
44	ค่าดัชนีและค่ามาตรฐานของคุณค่าธรรมชาติ (V25)	98
45	ค่าดัชนีและค่ามาตรฐานของคุณค่าทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี (V26)	98
46	ค่าดัชนีและค่ามาตรฐานของคุณค่าทางวัฒนธรรม (V27)	99
47	ค่าดัชนีและค่ามาตรฐานของลักษณะเด่นของแหล่งท่องเที่ยว (V28)	99
48	ค่าสัมประสิทธิ์ในการหาค่าถ่วงน้ำหนักตัวแปร	101
49	ค่าถ่วงน้ำหนักของตัวแปรที่ใช้ศึกษาศักยภาพของการท่องเที่ยว	103

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กระแสความต้องการการเปลี่ยนแปลงการท่องเที่ยว	10
2 องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	12
3 หลักการพื้นฐานที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	14
4 แผนที่แสดงภาพถ่ายทางอากาศแหล่งท่องเที่ยวบริเวณลำน้ำชี	50
5 แหล่งท่องเที่ยว วัดสว่างวาริ บ้านท่าขอนยาง	51
6 แหล่งท่องเที่ยววนอุทยานชีหลง	53
7 แหล่งท่องเที่ยว หาดใหญ่ บ้านวังยาว	55
8 แหล่งท่องเที่ยวบ้าน โขงกุดหวาย	56
9 แหล่งท่องเที่ยวสถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช	58

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การท่องเที่ยวเป็นแนวทางในการนำมาแก้ไขปัญหา และพัฒนาสภาพเศรษฐกิจของประเทศไทยในปัจจุบันโดยสามารถประสบผลสำเร็จได้อย่างดี จากการรายงานจำนวนนักท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในปี 2548 พบว่า มีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเจน ดังจะเห็นได้จากจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยมีจำนวนเพิ่มขึ้นโดยในปี 2547 มีจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาประเทศไทยทั้งสิ้น 11,650,703 คน เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาคิดเป็นร้อยละ 16.46 ทั้งนี้นักท่องเที่ยวร้อยละ 60.37 เป็น นักท่องเที่ยวที่มาจากภูมิภาคเอเชียตะวันออก เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 14.07 ทั้งนี้ในปี 2547 นักท่องเที่ยวมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน 4,057.85 บาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 7.51 (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2548 : 5-6)

เมื่อพิจารณาถึงหมวดค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว พบว่า หมวดค่าใช้จ่ายที่นักท่องเที่ยวใช้จ่ายเงินมากที่สุดในแต่ละวันคือ หมวดค่าซื้อสินค้าและของที่ระลึก คิดเป็นร้อยละ 28.32 รองลงมา ได้แก่ หมวดค่าที่พัก ค่าอาหารและเครื่องดื่ม คิดเป็นร้อยละ 26.31 และ 16.84 ตามลำดับ จากจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางมายังประเทศไทยมีจำนวนทั้งสิ้น 11.65 ล้านคน มีระยะพำนักเฉลี่ย 8.13 วัน และค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 4,057.85 บาทต่อคนต่อวัน จึงก่อให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 384,359.77 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 24.28 จากจำนวนนักท่องเที่ยวข้างต้น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พบว่าร้อยละ 67.39 ของนักท่องเที่ยวชาวไทยและร้อยละ 29.40 ของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีความสวยงามตามธรรมชาติ ในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ จำนวน 1,451 แห่งของประเทศไทย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2548 : 5-6)

จากข้อมูลเบื้องต้นแสดงให้เห็นถึงความนิยมของนักท่องเที่ยวในการพักผ่อนหาความเพลิดเพลินในพื้นที่ธรรมชาติ และยังสะท้อนให้เห็นสิ่งที่น่าสนใจเป็นห่วงอีกประการหนึ่ง คือ ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นในพื้นที่ซึ่งเปิดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการท่องเที่ยวที่ไม่ได้รับการจัดการดูแลอย่างเหมาะสม ทำให้ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และระบบนิเวศ

เสื่อมโทรมหรือด้อยคุณค่าลงไป ดังนั้น การหาแนวทางในการจัดการด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่
 ธรรมชาติต่าง ๆ เพื่อรักษาระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม โดยให้ผู้ประกอบการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว
 และชุมชนท้องถิ่นมีความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยว จึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้อง
 กระทำควบคู่ไปกับความพยายามในการหาหนทางให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้เรื่องธรรมชาติ ระบบ
 นิเวศ และสิ่งแวดล้อมอีกทั้งให้ได้รับความพึงพอใจจากการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ระบุว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable
 Tourism Development) เป็นแนวทางหนึ่งที่ถูกนำมาพิจารณาเพื่อส่งเสริม พัฒนาเศรษฐกิจ พื้นฟู
 สภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรม และป้องกันไม่ให้เกิดแหล่งทรัพยากรใหม่ ๆ จะต้องถูก
 ทำลายไป อันจะทำให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและส่งผลต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน
 ในท้องถิ่นสร้างรายได้งาน อาชีพ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2544 : 17)

ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาการ
 ท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อันเป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นโดยมีแนวโน้ม 2 ประการมาบรรจบกัน คือ แนวโน้ม
 เกี่ยวกับการอนุรักษ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจและแนวโน้มของนักท่องเที่ยวที่ต้องการท่องเที่ยวแบบ
 ผจญภัยหรือท่องเที่ยวแบบธรรมชาติ โดยการเข้าไปมีส่วนร่วมและสัมผัสธรรมชาติอย่างแท้จริง
 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่ช่วยสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
 ให้แก่นักท่องเที่ยว ประชาชนในท้องถิ่นและผู้ประกอบการ ดังนั้น อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า
 จุดมุ่งหมายหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ การสร้างสมดุลให้เกิดขึ้นระหว่างกระแสอนุรักษ์
 และกระแสพัฒนาเศรษฐกิจ เป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการให้ความรู้ ความเข้าใจ แก่นักท่องเที่ยว
 ในด้านระบบนิเวศของทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศของ
 สิ่งแวดล้อมหรือต่อสังคม หรือต่อชุมชนนั้นๆ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงเป็นวิธีหนึ่งในการแก้ปัญหา
 เรื่องการสร้างรายได้ การกระจายรายได้และการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โดยไม่ก่อให้เกิด
 การทำลายทรัพยากรการท่องเที่ยว และส่งผลให้ความหลากหลายของทรัพยากรการท่องเที่ยวดำรง
 อยู่ได้คงทนตลอดไป

ในส่วนภาครัฐมีนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อที่ส่งเสริมและพัฒนา
 แหล่งท่องเที่ยวภายใต้กรอบของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับแผนการ
 จัดการสิ่งแวดล้อม โดยมีการกำหนดทิศทางและมาตรการส่งเสริมและพัฒนาที่สอดคล้องกับสภาพ
 เศรษฐกิจและศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งป้องกันและควบคุมปัญหาความเสื่อมโทรมของ
 สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชนที่จะเกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยวซึ่งออกมาในรูปของ
 แผนพัฒนาการท่องเที่ยว การจัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา สร้างความ
 เข้มแข็งให้ชุมชนในการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวได้รับ
 การอนุรักษ์และฟื้นฟู สามารถนำไปใช้เป็นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนและประเทศโดยบรรจุ

ในแผนพัฒนาประเทศทั้งใน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 และฉบับที่ 10 แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2542-2549 และ 2545-2549 ตามลำดับ และวาระแห่งชาติของรัฐบาลปัจจุบัน

จังหวัดมหาสารคาม เป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ใจกลางภาคอีสาน ระหว่างเส้นรุ้งที่ 15 องศา 25 ลิปดา ถึง 16 องศา 40 ลิปดาเหนือ และระหว่างเส้นแวงที่ 102 องศา 50 ลิปดา ถึง 103 องศา ตะวันออก โดยมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง 5 จังหวัด ทิศเหนือติดกับจังหวัดกาฬสินธุ์ ทิศตะวันออกติดกับจังหวัดร้อยเอ็ด ทิศใต้ติดกับจังหวัดสุรินทร์ จังหวัดบุรีรัมย์ และขอนแก่น ทิศตะวันตกติดกับจังหวัดขอนแก่น และเป็นจังหวัดที่เป็นทางผ่านคมนาคมไปยังจังหวัดอื่น ๆ โดยมีทางหลวงสายหลักคือ ถนนสายแจ้งสนิทแยกจากถนนมิตรภาพที่ อำเภอบ้านไผ่ ผ่านอำเภอบรบือ - มหาสารคาม - ร้อยเอ็ด - ยโสธร - อุบลราชธานี (สายเอเชีย A14) ถนนถีนานนท์ จากมหาสารคาม - กาฬสินธุ์ - สกลนคร - นครพนม มีลำน้ำที่สำคัญไหลผ่านคือลำน้ำชี ซึ่งจัดเป็นลำน้ำที่สำคัญอันดับต้น ๆ ของประเทศไทยและคนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นแม่น้ำใหญ่อีกสาย มีความยาวหลายร้อยกิโลเมตร และไหลผ่านหลายจังหวัดในภาคอีสาน ซึ่งแม่น้ำชีจัดว่ามีคุณค่าในการดำรงชีวิตของชุมชนและประชาชนในจังหวัดที่ลำน้ำชีไหลผ่าน และหนึ่งในนั้นคือจังหวัดมหาสารคามโดยลำน้ำชีไหลผ่านที่อำเภอโกสุมพิสัย อำเภอเมือง และ อำเภอกันทรวิชัย ซึ่งชาวจังหวัดมหาสารคามที่อาศัยอยู่โดยรอบต่างเข้ามาใช้ประโยชน์ในการดำรงชีพ ทั้งอุปโภคบริโภค ตลอดจนใช้ในการทำน้ำประปา อีกทั้งยังเป็นแหล่งรวบรวม กลุ่มชน ศิลปวัฒนธรรม ที่ควรแก่การศึกษามากมาย และจังหวัดมหาสารคามนี้ยังเป็นศูนย์รวมของการศึกษาในภาคอีสาน โดยมีสถาบันระดับอุดมศึกษา 2 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และมหาวิทยาลัยมหาสารคาม และในระดับมัธยมศึกษา สามัญศึกษา อีกหลายแห่งทำให้เกิดการหลั่งไหลเข้ามาของประชาชน

จึงถือได้ว่าจังหวัดมหาสารคามเป็นจุดหนึ่งที่จะสามารถสร้างโอกาสการถ่ายทอดความรู้ และการเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจเชิงนิเวศอย่างเหมาะสมแก่นักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น จากการที่มีประชาชนหลั่งไหลสัญจรผ่านเข้าออก และเยาวชน ผู้ปกครองที่เดินทางเข้ามาเพื่อทำการศึกษานั้นเอง ผู้วิจัยจึงมองถึงการหาแนวทางเพื่อที่จะพัฒนาลำน้ำชีในการพัฒนามาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อสนองตอบกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ความต้องการประชาชน และนโยบายภาครัฐในปัจจุบัน

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณลำน้ำชี ช่วงตำบลเกิ้ง - ตำบลท่าขอนยาง จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ กันในบริเวณลำน้ำชี ช่วงตำบลเกิ้ง - ตำบลท่าขอนยาง จังหวัดมหาสารคาม
3. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความต้องการการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของนิสิตที่มีคุณลักษณะบางประการแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. พื้นที่ที่ศึกษาโดยการวิจัยนี้ดำเนินการสำรวจ และเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตามลำน้ำชี โดยประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณลำน้ำชี 5 แห่ง ดังนี้
 - 1.1 บ้านท่าขอนยาง
 - 1.2 วนอุทยานชีหลง
 - 1.3 หาดใหญ่ บ้านวังยาว
 - 1.4 บ้านโงกุดหวาย
 - 1.5 สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช
2. ประชากรแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้
 - 2.1 เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าขอนยาง และ ตำบลเกิ้ง สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช และ วนอุทยานชีหลง จำนวน 104 คน
 - 2.2 ผู้นำชุมชนท้องถิ่น ได้แก่ผู้ใหญ่บ้านบ้านท่าขอนยาง ผู้ใหญ่บ้านบ้านวังยาว ผู้ใหญ่บ้านบ้านวังหว้า ผู้ใหญ่บ้านบ้านโงกุดหวาย ผู้ใหญ่บ้านบ้านเกิ้ง จำนวน 6 คน
 - 2.3 นิสิตระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาเขตขามเรียง จำนวน 16,156 คน
3. กลุ่มตัวอย่าง
 - 3.1 เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดมหาสารคาม นายกองกำกับการบริหารส่วนตำบลท่าขอนยาง นายกองกำกับการบริหารส่วนตำบลเกิ้ง ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช และหัวหน้าวนอุทยานชีหลง จำนวน 5 คน

3.2 นิสิตระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาเขตขามเรียง จำนวน 400 คน

4. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

4.1 ตัวแปรต้น

4.1.1 องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการ ด้านสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยว และด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว

4.1.2 เพศ

4.1.3 รายได้

4.1.4 อายุ

4.1.5 ประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

4.1.6 ประสบการณ์การท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวบริเวณลำน้ำชี

4.1.7 การทราบถึงแหล่งท่องเที่ยวบริเวณลำน้ำชี

4.2 ตัวแปรตาม

4.2.1 ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว

4.2.2 ความต้องการการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประกอบด้วย ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านองค์กร ด้านกิจกรรม และรูปแบบกิจกรรมในการท่องเที่ยว

5. ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล ดำเนินการวิจัยระหว่างเดือนมิถุนายน 2549 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2550

สมมุติฐานของการวิจัย

1. แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณลำน้ำชี ช่วงตำบลเกิ้ง - ตำบลท่าขอนยาง จังหวัดมหาสารคาม ต่างกัน จะมีศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่างกัน
2. คุณลักษณะบางประการของนิสิตแตกต่างกันความต้องการการพัฒนาองค์ประกอบ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่างกัน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ รวมทั้งทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศและการท่องเที่ยวโดยมีกระบวนการทางธรรมชาติ รวมทั้งทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศและการท่องเที่ยว
2. นิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม หมายถึง นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีการศึกษา 2549
3. ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง ค่าจากการประเมินศักยภาพตามระดับคะแนนของแบบประเมินศักยภาพ
4. แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณลำน้ำชี หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศช่วงตำบลเกิ้ง - ตำบลท่าขอนยาง จังหวัดมหาสารคาม สถานที่ศึกษา คือ บ้านท่าขอนยาง วนอุทยานชีหลง หาดใหญ่ บ้านวังยาว บ้านโฆงกุดหวาย สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช
5. ความต้องการในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง ระดับความต้องการในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านพื้นที่ท่องเที่ยว ด้านการจัดการการท่องเที่ยว ด้านองค์การการท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว และระดับความต้องการรูปแบบกิจกรรมในการท่องเที่ยว

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาศักยภาพลำนํ้าชี ช่วง ตำบลท่าขนอยาง – ตำบลเก็ง จังหวัดมหาสารคาม ในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบด้วยแนวคิดและหลักการ ดังนี้

1. แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 - 1.1 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 - 1.2 หลักการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 - 1.3 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
2. แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 - 2.1 วัตถุประสงค์ของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 - 2.2 การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
3. แนวคิดการมีส่วนร่วม
 - 3.1 รูปแบบการมีส่วนร่วม
4. นโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 - 4.1 นโยบายหลักการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 - 4.2 นโยบายด้านต่าง ๆ ในการจัดการเชิงนิเวศ
 - 4.3 กรอบแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2545-2549
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1. ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กล่าวถึงที่มาของคำว่า Ecotourism เป็นคำผสมระหว่างคำว่า Ecology แปลว่า นิเวศวิทยา และคำว่า Tourism แปลว่า การท่องเที่ยว ในวงการท่องเที่ยวและแวดวงวิชาการได้พยายามที่จะบัญญัติศัพท์ภาษาไทยไว้หลายคำเช่น นิเวศสัญจรการท่องเที่ยว

เพื่อรักษาระบบนิเวศ การท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นต้น โดยที่คำที่ได้รับความนิยมใช้กันแพร่หลายมากที่สุดคำหนึ่งคือ “การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์” (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540 : 4)

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เองก็เคยใช้คำว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แทนคำว่า Ecotourism รวมทั้งนโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในปี พ.ศ. 2538-2539 ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย อย่างไรก็ตามได้มีการท้วงติงกันว่า คำว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ นั้น เป็นคำที่มีความหมายไม่ตรงกับศัพท์ภาษาอังกฤษเดิมคือ Ecotourism ดังนั้น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจึงได้บัญญัติคำการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แทนคำ Ecotourism และส่งให้ราชบัณฑิตยสถาน พิจารณาความถูกต้องเหมาะสมอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้คำดังกล่าวเป็นคำที่สื่อความหมายร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยจะประกาศเป็นนโยบายแห่งชาติต่อไป และเมื่อเดือนมิถุนายน 2541 ราชบัณฑิตยสถานได้พิจารณาแล้วเห็นชอบให้ใช้คำว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศแทนคำ Ecotourism เพราะถูกต้องตามหลักภาษาและสื่อความหมายถึงการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศได้

ได้มีการรวบรวมคำจำกัดความของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) จากบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวไว้หลายท่าน ดังนี้ (ณรงค์เดช นวลมีชื่อ, 2540 : 43-50)

Hector Ceballos-Lasurain แห่งสหภาพสากลว่าด้วยการอนุรักษ์ (International Union for the Conservation of Nature and Resources-IUCN) ซึ่งกล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อชื่นชมศึกษา เรียนรู้ และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ พืชพรรณและสัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะทางธรรมชาติที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาติเหล่านั้น

Elizabeth Boo ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เอื้อประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ อันเนื่องมาจากการมีรายได้สำหรับการดูแลรักษาพื้นที่ การสร้างงานในชุมชนหรือท้องถิ่น และการสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม

The Ecotourism Society ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยว ที่รับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติ ซึ่งมีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนท้องถิ่นดีขึ้น สมาคมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ให้ความหมายของ Ecotourism ว่าเป็นการท่องเที่ยวที่มีจุดมุ่งหมายไปสู่แหล่งธรรมชาติต่าง ๆ เพื่อความเข้าใจในวัฒนธรรมและธรรมชาติของสถานที่นั้น โดยไม่รบกวนและเปลี่ยนแปลงสภาพทางชีววิทยาของพื้นที่โดยให้ชาวบ้านโดยรอบมีรายได้จากการท่องเที่ยวด้วย

สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือการท่องเที่ยวโดยเข้าไปสัมผัสกับธรรมชาติ ซึ่งต้องมีการให้ความรู้ทางนิเวศวิทยาจากผู้ที่มีความรู้ในเรื่องนั้นอย่างแท้จริง เพื่อให้นักท่องเที่ยวที่เข้าไปมีความรู้เพิ่มขึ้น

ปัจจุบันความหมายนี้ยังได้รวมไปถึงสภาพทางวัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่น ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น (Endemic) ที่ต้องรักษาไว้ การท่องเที่ยวแบบเชิงนิเวศจึงมุ่งเน้นการสัมผัสธรรมชาติและท้องถิ่นอย่างแท้จริง (สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2542 : 5)

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542 : 6) กล่าวว่า “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยมีกรให้ความรู้แก่ผู้เกี่ยวข้องและให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการ เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์แก่ชุมชนท้องถิ่นและสร้างจิตสำนึกให้ทุกฝ่ายร่วมกันรับผิดชอบต่อระบบนิเวศอย่างยั่งยืน”

วิพญา ทองรอด (2548 : 12) ให้ความหมายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่นเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงเป็นการท่องเที่ยวที่ทุกฝ่ายมีส่วนเกี่ยวข้องรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติ ระบบนิเวศและวัฒนธรรมท้องถิ่น ทำให้คนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ และรักษาระบบนิเวศท้องถิ่น พัฒนาเศรษฐกิจ รวมถึงความสามารถและสร้างกำลังใจให้กับชุมชนชนบทได้พึ่งตนเองอีกด้วย

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ รวมทั้งทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศและการท่องเที่ยวโดยมีกระบวนการทางธรรมชาติ รวมทั้งทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศและการท่องเที่ยวโดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

2. หลักการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากการประชุม Earth Summit เมื่อวันที่ 14 มิถุนายน พ.ศ. 2533 ณ กรุงริโอเดอจาเนโร ประเทศบราซิล ในที่ประชุมมุ่งเน้นสู่ประเด็นการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม และสรุปบทเรียนที่เกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ผ่านมาเพื่อมุ่งสู่ การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ซึ่งทำให้เกิดแนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งเกิดจากกระแสเรียกร้อง 3 ประการดังต่อไปนี้ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2540 : 1-12)

2.1 กระแสความต้องการให้เกิดจิตสำนึกการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว อันเป็นกระแสความต้องการของประชาชนทั่วโลก เพื่อให้เกิดการสร้างจิตสำนึกในแง่การอนุรักษ์ต่อสิ่งแวดล้อมในระดับท้องถิ่น ไปจนถึงขอบข่ายกว้างขวางไปทั่วโลก โดยเฉพาะการอนุรักษ์ระบบนิเวศเพื่อคงความหลากหลายทางชีวภาพ

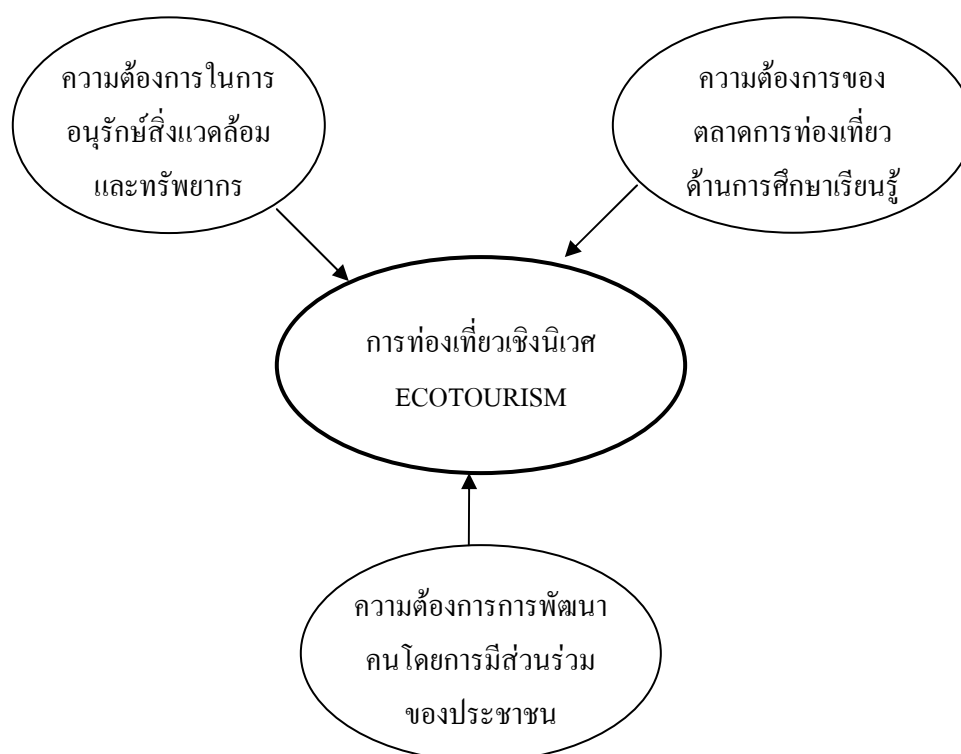
2.2 กระแสความต้องการของนักท่องเที่ยว ให้เกิดการศึกษาเรียนรู้ในแหล่ง

ท่องเที่ยว เป็นกระแสความต้องการที่มีมากขึ้นในหมู่นักท่องเที่ยว ที่ต้องการได้รับความรู้ ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวมากกว่าความสนุกสนานเพลิดเพลินเพียงอย่างเดียว เพื่อสร้างความพอใจให้แก่นักท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่

2.3 กระแสความต้องการของคนในชุมชนท้องถิ่น ให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว เป็นกระแสความต้องการของชุมชนท้องถิ่น ที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อเป็นหลักประกันให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง และชุมชนท้องถิ่นยอมรับในผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่จะได้รับเพื่อให้เกิดการกระจายรายได้ที่เหมาะสม

โดยสรุปจากกระแสหลักทั้ง 3 กระแส ก่อให้เกิดความตื่นตัวในการพัฒนาการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ขึ้น เพื่อมาทดแทนหรือแข่งขันกับการท่องเที่ยวแบบเดิม โดยมีการประยุกต์รูปแบบการท่องเที่ยวที่นำไปสู่กระแสหลักทั้ง 3 มานำเสนอหลายรูปแบบ แต่รูปแบบการท่องเที่ยวที่กล่าวถึงกันมากที่สุด คือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังภาพประกอบ 1 (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2543 : 12)

ภาพประกอบ 1 กระแสความต้องการการเปลี่ยนแปลงการท่องเที่ยว

3. องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2540 : 27-28) ได้กล่าวถึงหลักสำคัญ 5 ประการ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบด้วย

3.1 ความยั่งยืน (Sustainability) ความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติได้รับการยอมรับจากรัฐบาลแห่งชาติและแห่งรัฐว่าเป็นกุญแจนำไปสู่หลักการจัดการกิจกรรมของมนุษย์ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเชิงนิเวศ ซึ่งดำเนินในสภาพธรรมชาติ แรงกระตุ้นสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในรัฐควีนส์แลนด์ ประเทศออสเตรเลีย ก็เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพทางการท่องเที่ยวของรัฐ รวมทั้งปริมาณผลผลิตโดยไม่เกิดผลร้ายต่อสภาพแวดล้อม ซึ่งช่วยเกื้อกูลและหล่อเลี้ยงการท่องเที่ยวไว้นอกจากนี้ยังต้องสร้างความเชื่อมั่นว่า รูปแบบ สถานที่ และระดับของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่ใช้จะไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อพื้นที่ธรรมชาติของควีนส์แลนด์

3.2 องค์ประกอบสำคัญทางธรรมชาติ (Significant Natural Component) และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศบังเกิดขึ้นและอยู่กับสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ นอกจากนี้ยังอาจรวมถึงองค์ประกอบทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ นับเป็นปัจจัยหลักในการวางแผนพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

3.3 การศึกษาและการสื่อความหมาย (Education and Interpretation) การศึกษาและการสื่อความหมายด้านสภาวะแวดล้อม นับเป็นอุปกรณ์สำคัญในการเสริมสร้างประสบการณ์ การท่องเที่ยว (การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ) อันนำภริมย์และแฝงด้วยความหมาย การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดึงดูดใจบรรดาผู้ปรารถนาจะร่วมดูแลสิ่งแวดล้อม เพื่อที่จะพัฒนาความรู้ ความสำนึกและความชื่นชมต่อสภาพแวดล้อมเท่านั้น ขยายวงกว้างออกไป การท่องเที่ยวเชิงนิเวศก็น่าจะนำไปสู่การปฏิบัติการเชิงบวกเพื่อสิ่งแวดล้อม โดยเพิ่มพูนจิตสำนึกของการอนุรักษ์ ความรู้ที่ได้จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สามารถโน้มน้าวพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ชุมชนและอุตสาหกรรม นอกจากนี้ยังช่วยยึดกิจกรรมนักท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติให้คงอยู่ต่อไปอีกนาน ๆ การศึกษายังสามารถใช้ประโยชน์เป็นเครื่องมือสำหรับการจัดการแหล่งธรรมชาติ การสื่อความหมาย (Interpretation) ช่วยให้นักท่องเที่ยวมองเห็นภาพรวมของสภาวะอื่น ๆ ด้วยเช่น การจัดการทรัพยากร

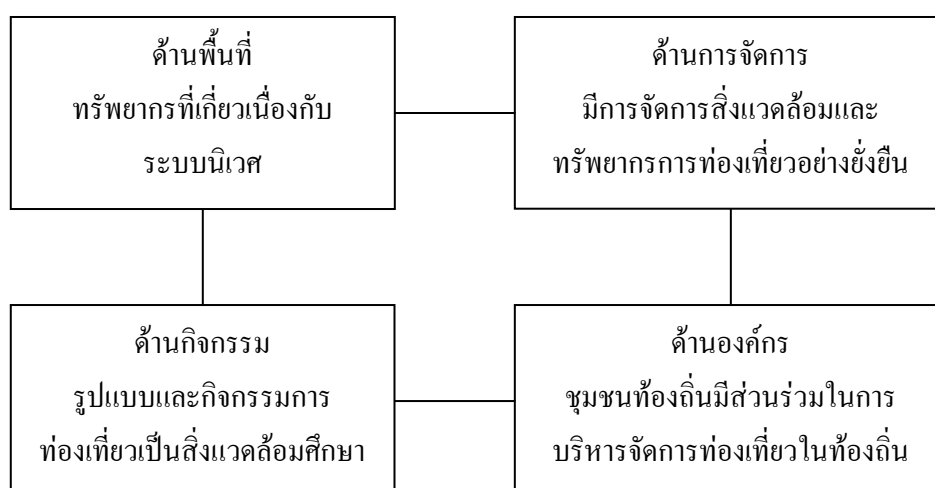
3.4 ชุมชนท้องถิ่น (Local Community) การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ไม่เพียงก่อประโยชน์แก่ชุมชนและสภาพแวดล้อม แต่ยังปรับปรุงคุณภาพด้านประสบการณ์นักท่องเที่ยว ชุมชนท้องถิ่นสามารถมีส่วนร่วมปฏิบัติการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมทั้งการจัดเตรียมข้อมูลความรู้ การบริการ เครื่องอำนวยความสะดวก และผลผลิต การท่องเที่ยวเชิงนิเวศสามารถสร้างรายได้ สำหรับการอนุรักษ์ และการจัดการทรัพยากรนอกเหนือไปจากผลประโยชน์ทางด้านสังคมวัฒนธรรม

3.5 ความพึงพอใจของผู้ใช้หรือผู้มาเยือน (User and Visitor Satisfaction)

ความพึงพอใจของผู้มาเยือนได้สัมผัสการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นับเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการดำเนินอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแบบนี้ในระยะยาว ข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามความเหมาะสมที่ปรากฏอยู่ ประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวควรเท่าเทียม หรือเกินกว่าความคาดหวังจริง ๆ ของพวกเขา การบริการและสร้างความพึงพอใจให้แก่ลูกค้า ควรเป็นรองการอนุรักษ์และปกป้องสิ่งที่พวกเขามาเยือน

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2544 : 16) ได้กำหนดขอบเขตของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่าครอบคลุมลักษณะพื้นฐานขององค์ประกอบหลัก 4 ด้าน ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

องค์ประกอบหลักทั้ง 4 ด้าน มีรายละเอียดโดยสรุปดังนี้ (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. 2544 : 11-22)

1. องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติอันมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นเป็นหลัก รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่แหล่งนั้น ๆ

2. องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ ไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษ และการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต

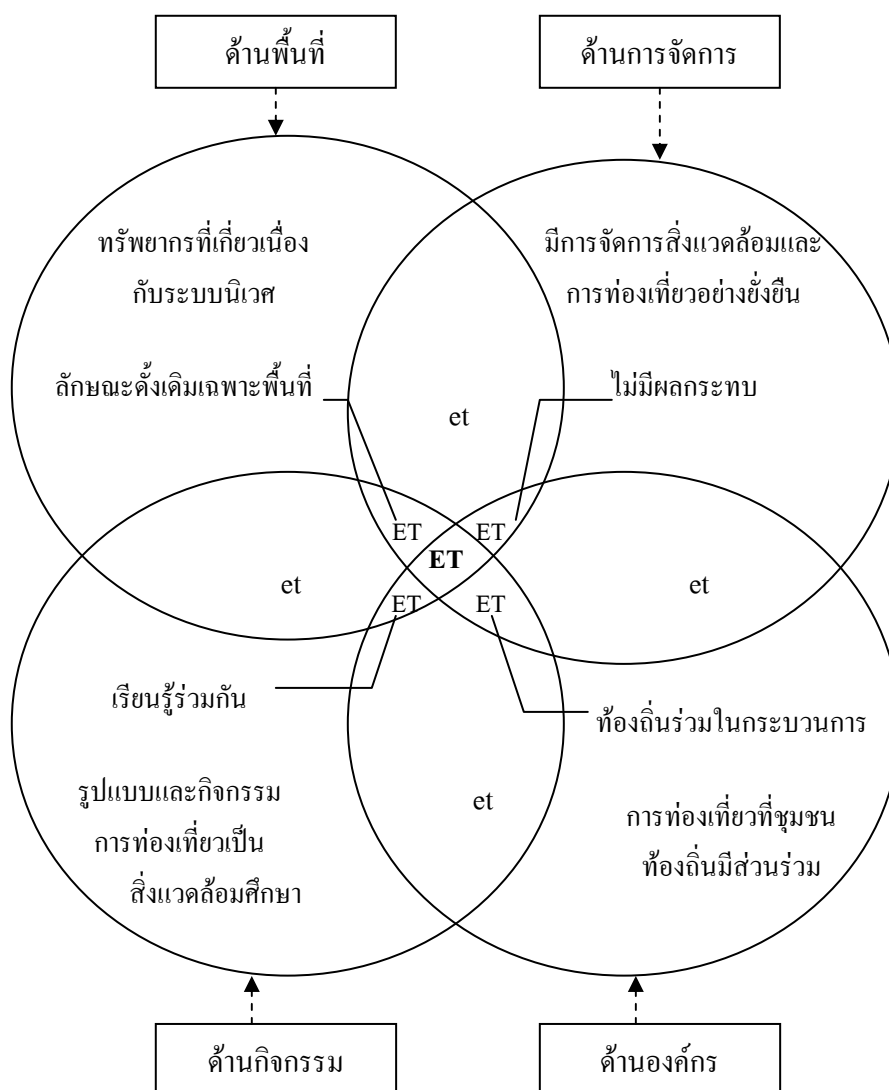

3. องค์ประกอบด้านกิจกรรม เป็นการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้โดยมีการให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวอันเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องในการอนุรักษ์ ทั้งต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนในท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง

4. องค์ประกอบด้านองค์กร เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน และประชาชนในท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมตลอดทั้งกระบวนการในการบริหารจัดการ เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์โดยรวมต่อท้องถิ่น ซึ่งหมายถึงการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการนำผลตอบแทนที่ได้กลับมาบำรุงรักษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของตน

โดยสรุปข้อกำหนดที่ชัดเจนของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนี้ ขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ของ องค์ประกอบหลักทั้ง 4 ด้าน หากการท่องเที่ยวใดมีองค์ประกอบครบถ้วนสมบูรณ์ดังกล่าว จัดเป็น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สมบูรณ์ หากขาดหรือปราศจากข้อใดข้อหนึ่งไปความสมบูรณ์จะลดน้อยลง จนอาจต้องจัดการส่งเสริม ดังภาพประกอบ 3 (กองอนุรักษ์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2545 : 36)

ET : Ecotourism ที่มีองค์ประกอบ 4 ด้าน

ET : Ecotourism ที่มีองค์ประกอบ 3 ด้าน

et : Ecotourism ที่มีองค์ประกอบ 2 ด้าน

ภาพประกอบ 3 หลักการพื้นฐานที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1. วัตถุประสงค์ของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (วิมล จิโรจพันธ์, 2548 : 12-15)
ภายใต้ต้นนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ จุดมุ่งหมายและนโยบาย

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และนโยบายการจัดการสิ่งแวดล้อมทรัพยากรและวัฒนธรรม จึงมีวัตถุประสงค์ที่จะตอบสนองความต้องการของประเทศโดยรวม ในอันที่จะเสริมให้การพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งระบบเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ให้ คน เป็นจุดมุ่งหมายหลัก ดังนั้น จึงกำหนดวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพด้านการศึกษาสีงแวดล้อมและระบบนิเวศวิทยาให้เป็นแหล่งเสริมสร้างจิตสำนึก และพัฒนาคนที่เกี่ยวข้องในระบบให้มีความรับผิดชอบต่อการอนุรักษ์และรักษาระบบนิเวศ

2. เพื่อให้มีรูปแบบ วิธีการ กิจกรรม และมาตรการในการจัดการท่องเที่ยวที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและสังคม และเป็นการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และพัฒนาแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ

3. เพื่อให้มีการบริการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับรูปแบบการท่องเที่ยว ได้มาตรฐาน มีเอกลักษณ์ และมีการจัดการที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคม

4. เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและการจัดการอย่างเป็นระบบ ประสานสอดคล้อง และร่วมกันระหว่างองค์กรของรัฐ ผู้ประกอบการ องค์กรพัฒนาประชาชน และประชาชนท้องถิ่นอย่างจริงจังและจริงใจ

5. เพื่อรองรับและกระตุ้นการขยายตัวของนักท่องเที่ยวนานาชาติเข้าสู่ประเทศไทย และนักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางภายในประเทศ โดยใช้รูปแบบการท่องเที่ยวนี้เป็นเป้าหมายอันจะนำมาซึ่งนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ มีช่วงเวลาพำนักนานขึ้นและใช้จ่ายเงินมากขึ้น

6. เพื่อสนองนโยบายการกระจายรายได้ และการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่นให้สามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น อันจะเป็นเกราะกำบังการพัฒนาที่ไม่เป็นธรรมจากภายนอกให้มากที่สุด

7. เพื่อพัฒนาโครงข่ายการเดินทางในประเทศไทยให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่ดี และมีการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ

8. เพื่อให้มีการใช้มาตรการทางกฎหมาย เสริมมาตรการด้านการส่งเสริมสนับสนุนอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม

9. เพื่อส่งเสริมให้ไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในภูมิภาคอาเซียนและอินโดจีน

จุดมุ่งหมายสูงสุดของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน คงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคมที่ดี และประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้ ดังนั้น จุดมุ่งหมายเฉพาะในระยะแรกของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงประกอบด้วย

1. ให้มีแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่ ที่ได้รับการจัดการอย่างมีความรับผิดชอบในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และการรักษา ระบบนิเวศที่ยั่งยืน โดยคำนึงถึงขีดความสามารถที่รองรับได้ โดยมีการกำหนดพื้นที่ที่เหมาะสมในการใช้ประโยชน์พื้นที่อนุรักษ์และพื้นที่นอกเขตอนุรักษ์เพื่อการท่องเที่ยว

2. ให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการสร้างจิตสำนึกด้านการท่องเที่ยว เพื่อรักษาระบบนิเวศอันเป็นการสนับสนุนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคมโดยรวม

3. ให้มีการจัดการที่ประสานความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ตามบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน โดยมีเป้าหมายและทิศทางเดียวกันและมีการศึกษาร่วมกันอย่างมีระบบ ทั้งนี้ต้องมีการจัดการอย่างมีส่วนร่วมที่เสมอภาคและเป็นธรรมของประชาชนท้องถิ่น ในกระบวนการท่องเที่ยว ในด้านการจัดการ กำกับดูแลและการประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในทิศทางที่ก่อให้เกิดผลประโยชน์อย่างเหมาะสม เสริมสร้างชุมชนที่มีความเข้มแข็ง ประชาชนสามารถรักษาวิถีชีวิตที่ดี ชีวิตและสังคมมีการเปลี่ยนแปลงด้วยความสมัครใจ

4. ให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการนักท่องเที่ยวที่สอดคล้องกลมกลืนกับทรัพยากร โดยคงรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อมที่ดี มีการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ได้มาตรฐาน รักษาเอกลักษณ์ทางธรรมชาติและสังคมของพื้นที่ และมีบรรยากาศการท่องเที่ยวที่ให้ความมั่นใจและความปลอดภัยในการท่องเที่ยว

5. ให้นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศชาวต่างประเทศที่มีคุณภาพ เดินทางเข้ามาสู่ประเทศไทยมากขึ้น นักท่องเที่ยวชาวไทยมีการเดินทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายในประเทศอย่างกว้างขวางมากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนและประชาชนทั่วไป และมีการกระจายตัวของท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

ในการวิวัฒนาการของแหล่งท่องเที่ยวโดยไม่ได้มีการอนุรักษ์และจัดการอย่างเป็นระบบนั้นจะทำให้เกิดขึ้นตอนการวิวัฒนาการแหล่งท่องเที่ยวจากจุดเริ่มไปจุดสิ้นสุด โดยแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ จะต้องในขั้นตอนวิวัฒนาการ 6 ขั้นตอนคือ Butler (คิมสัน วาฤทธิ. 2545 : 38-42 ; อ้างอิงมาจาก Butler. 1980)

ขั้นตอนที่ 1 การค้นพบ (Exploration) เกิดขึ้นโดยนักค้นพบกลุ่มเล็ก ๆ เป็นการค้นพบที่ไม่เป็นพิธีการ ยังไม่มีความสะดวกสบายใด ๆ ในขั้นตอนนี้ สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวมักจะไม่ได้ถูกเปลี่ยนแปลงโดยนักท่องเที่ยวแต่อย่างใด

ขั้นตอนที่ 2 ช่วงเกี่ยวพัน (Involvement) เป็นช่วงที่นักท่องเที่ยวและประชาชนผู้อยู่อาศัยในท้องถิ่นเดินทางเข้าสู่พื้นที่บริเวณนั้นมากขึ้นพร้อมกับการพัฒนาสาธารณูปโภค สาธารณูปการในบริเวณดังกล่าวด้วย

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นตอนที่มีการพัฒนา (Development) เป็นช่วงที่มีการพัฒนา

อย่างมากที่สุด มีสาธารณูปโภคที่มีความทันสมัยมากยิ่งขึ้น ตอบสนองความต้องการของตลาดนักท่องเที่ยวได้อย่างชัดเจน มีการเปลี่ยนแปลงกายภาพมากที่สุด

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นตอนที่เป็นปึกแผ่น (Consolidation) ในแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าว มีความชัดเจนในเชิงธุรกิจมากขึ้น มีย่านธุรกิจที่แบ่งแยกพื้นที่ออกเป็นแหล่งอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ได้รับการพัฒนาอย่างดีและชัดเจน บรรดาสาธารณูปโภคต่างๆ ของพื้นที่เดิมถูกเปลี่ยนแปลงไปเกือบทั้งหมด

ขั้นตอนที่ 5 ขั้นตอนหยุดนิ่ง (Stagnation) เป็นช่วงที่มีนักท่องเที่ยวในพื้นที่ดังกล่าวมากที่สุด (Peak Number of Tourist) และบางครั้งอาจมีการเปลี่ยนแปลงของสภาพธรรมชาติในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวจึงจำเป็นต้องมีการสร้างสภาพธรรมชาติขึ้นทดแทน และจากการที่มีนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นกว่าขั้นที่ 4 จึงอาจเกิดปัญหาทางสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคมในแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าว

ขั้นตอนที่ 6 ขั้นเสื่อม (Decline or Rejuvenation) เป็นขั้นตอนที่สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติมีความเสื่อมโทรมลง สาธารณูปโภคและการบริการล้าสมัยไม่เหมาะสมกับสมัยนิยม นักท่องเที่ยวหายไป ที่พักต่างๆ ที่มีอยู่จะเปลี่ยนแปลงกลายเป็นคอนโดมิเนียม บ้านเพื่อการพักผ่อน การตั้งถิ่นฐานที่มิใช่เพื่อการท่องเที่ยว

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548 : 45-47) กล่าวว่าโดยสรุปว่า การที่จะให้มีนักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชมทรัพยากรท่องเที่ยวใด ๆ ก็ตามย่อมขึ้นกับปัจจัยสำคัญ 3 ประการคือ

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยวจะต้องมีสิ่งดึงดูดใจ เช่น ความสวยงามของธรรมชาติ ศิลปะ วัฒนธรรม โบราณสถาน สถานที่ทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น
2. ทรัพยากรท่องเที่ยวต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น มีบริการอำนวยความสะดวก น้ำประปา ไฟฟ้า การสื่อสาร การขนส่ง ที่พักแรม อาหาร นันทนาการ และสถานที่จำหน่ายสินค้าที่ระลึก เป็นต้น
3. ทรัพยากรท่องเที่ยวจะต้องมีเส้นทางคมนาคมเข้าถึงปัจจัยสำคัญของทรัพยากรท่องเที่ยวที่ต้องมีเส้นทางหรือโครงข่ายคมนาคมที่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวนั้น ตลอดจนสามารถเชื่อมโยงกันระหว่างแหล่งท่องเที่ยวกับบริเวณใกล้เคียง

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าแหล่งท่องเที่ยวที่จะให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมได้นั้นควรต้องประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ องค์ประกอบด้านสิ่งดึงดูดใจ องค์ประกอบด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และองค์ประกอบด้านการคมนาคมขนส่งที่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ รวมทั้งความมีมิตรไมตรีของเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ ด้วย เพื่อช่วยสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว ได้อย่างสะดวกสบาย และมีความสุข พร้อมทั้งแหล่งท่องเที่ยว นั้น จะมีวิวัฒนาการไปตามขั้นตอนที่ Butler ได้อธิบายไว้

จึงควรต้องมีการเตรียมการ วางแผนรองรับผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นไว้ล่วงหน้าก่อน

เกณฑ์การคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2540 : 65-72) ได้จัดทำแนวทางการกำหนดแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้พิจารณาจากปรัชญาและแนวความคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตามคำจำกัดความที่ตั้งไว้ว่า “แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่” ดังนั้น ความสำคัญ of ระบบนิเวศจึงเป็นปัจจัยหลักในการกำหนดศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นอกจากนั้น การพิจารณาคุณสมบัติของแหล่งท่องเที่ยวในด้านการรองรับภารกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งจัดเป็นกิจกรรมเชิงนิเวศเป็นตัววัดอีกส่วนหนึ่ง สำหรับด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว ได้พิจารณาจากการจัดการโดยคำนึงถึงการจัดการที่ให้การศึกษาร่วมกัน มีการจัดการสิ่งแวดล้อมและจัดระบบการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน และให้ชุมชนมีส่วนร่วม ซึ่งหากปัจจัยทั้งสองด้าน มีความสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ จะจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีความสำคัญสูงมากน้อยตามลำดับ

เนื่องจากปัจจุบันแหล่งท่องเที่ยวยังมีการจัดการแบบทั่วไป เพื่อรองรับการท่องเที่ยวตามประเพณีนิยม (Conservation Tourism) เป็นส่วนใหญ่ การพิจารณาศักยภาพในขั้นกำหนดนโยบายนี้จึงเน้นการพิจารณาศักยภาพของตัวแหล่งเป็นสำคัญ และตรวจสอบด้วยการพิจารณาการจัดการทั่วไปที่มีแนวโน้มเป็นการจัดการเชิงนิเวศ อนึ่ง ควรกำหนดให้แต่ละจังหวัดที่ประกอบด้วยผู้เกี่ยวข้องในท้องถิ่นได้ร่วมกันพิจารณาศักยภาพ และกำหนดเป็นนโยบายท้องถิ่นที่ชัดเจน สำหรับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เพื่อกำหนดแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับการพัฒนาเชิงนิเวศกับการพัฒนารูปแบบเดิมต่อไป

การพิจารณาในขั้นนี้มีเกณฑ์ ดังนี้

1. ตัวชี้วัดการพิจารณาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว

เป็นการพิจารณาภาพรวมของแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะแหล่งท่องเที่ยวรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้มากน้อยเพียงใด โดยพิจารณาจากสภาพทั่วไป ความเกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่ โอกาสการจัดกิจกรรมเชิงนิเวศ เป็นต้น โดยมีระดับการให้คะแนน 5 ระดับ ดังนี้

1.1 คะแนน 5 เป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ หรือวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศค่อนข้างสมบูรณ์ มีลักษณะความเดิมแท้ กิจกรรมการท่องเที่ยวมีโอกาสเป็นกิจกรรมศึกษาและเกี่ยวข้องกับระบบนิเวศสูง

1.2 คะแนน 4 เป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ที่มีการปรับปรุงแก้ไขสภาพของพื้นที่เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเพียงเล็กน้อย หรือเป็นแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมที่มีสภาพ

ธรรมชาติในพื้นที่ชัดเจน และโดดเด่น

1.3 คะแนน 3 เป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่ปรับปรุง คัดแปลง หรือตกแต่งที่ยังคงความเป็นสภาพธรรมชาติไว้เป็นส่วนใหญ่ อาจมีการแต่งเติมความเป็นธรรมชาติ ออกแบบของระบบนิเวศดั้งเดิม หรือเป็นแหล่งวัฒนธรรมที่มีสภาพธรรมชาติ หรือมีการจัดสภาพทางธรรมชาติค่อนข้างดี

1.4 คะแนน 2 เป็นแหล่งธรรมชาติที่มีการปรับปรุง คัดแปลง ตกแต่ง แต่ไม่รักษาลักษณะที่ถูกต้องของระบบนิเวศอย่างแท้จริง หรือเป็นแหล่งวัฒนธรรมที่มีสภาพธรรมชาติตกแต่งเป็นบางส่วน

1.5 คะแนน 1 เป็นแหล่งธรรมชาติ หรือวัฒนธรรม ที่มีสภาพธรรมชาติ น้อยมากไม่ได้ให้ความสำคัญกับธรรมชาติ หรือเป็นการสร้างเลียนแบบที่ไม่เป็นจริง

2. ลักษณะของแหล่งท่องเที่ยว พิจารณาจากสภาพทั่วไปในปัจจุบันใน 3 ปัจจัย

2.1 ระบบนิเวศในแหล่งท่องเที่ยว พิจารณาจากความดั้งเดิมที่เป็นความเดิม แม้ความสมบูรณ์ของระบบนิเวศ ความหลากหลายทางชีวภาพที่ปรากฏอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวนั้น โดยมีคะแนน 5-1 จากมากที่สุด-น้อยที่สุด

2.2 ความโดดเด่นและเอกลักษณ์ในการดึงดูดนักท่องเที่ยว เป็นปัจจัยที่พิจารณาในด้านการมีส่วนกระตุ้นและดึงดูดใจ เช่น มีลักษณะเฉพาะ สวยงาม น่าสนใจ เป็นเอกลักษณ์ เป็นต้น ซึ่งมักสะท้อนถึงความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว มีคะแนน 5-1

2.3 การมีองค์ประกอบท่องเที่ยวที่หลากหลาย ได้พิจารณาจากองค์ประกอบภายในแหล่งที่มีความหลากหลาย เช่น มีลักษณะทางวัฒนธรรม หรือมีโบราณสถานภายในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ มีลักษณะธรรมชาติที่สมบูรณ์เหมาะสมต่อการท่องเที่ยวเสริมในแหล่งวัฒนธรรม เป็นต้น โดยมีคะแนนมาก-น้อย เป็น 5-1

4. ประเมินศักยภาพเชิงนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว

การประเมินดำเนินการโดยให้คะแนนแหล่งท่องเที่ยวตามตัวชี้วัด (1-4) และให้นำน้ำหนักตามความสำคัญต่าง ๆ

ปัจจัยที่ 1	(ชนิดแหล่งท่องเที่ยว)	มีน้ำหนัก 15
ปัจจัยที่ 2	(สภาพทางระบบนิเวศ)	มีน้ำหนัก 15
ปัจจัยที่ 3	(ความโดดเด่น)	มีน้ำหนัก 10
ปัจจัยที่ 4	(มีองค์ประกอบด้านอื่น)	มีน้ำหนัก 5

เมื่อให้ค่าน้ำหนักคะแนนสูงสุด (5) แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ มีโอกาสได้คะแนนรวมสูงสุด 225 คะแนน ต่ำสุด 45 คะแนน ซึ่งแบ่งเป็นกลุ่มศักยภาพได้ 5 กลุ่มหรือ

4. ระดับ คือ A, B, C, D และ E

กลุ่ม A	มีคะแนนตั้งแต่ 170 ขึ้นไป
กลุ่ม B	มีคะแนนตั้งแต่ 145-165
กลุ่ม C	มีคะแนนตั้งแต่ 125-140
กลุ่ม D	มีคะแนนตั้งแต่ 95-120
กลุ่ม E	มีคะแนนตั้งแต่ 90 ลงไป

4. การพิจารณาการจัดการ

การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ควรประกอบด้วยการจัดการด้านการให้ การศึกษาสิ่งแวดล้อม เช่น การมีกิจกรรม มีการสื่อความหมาย เป็นต้น การจัดการด้านการรักษา สิ่งแวดล้อมและทรัพยากร เช่น มีการคุ้มครอง บำรุงรักษา ฟื้นฟู สร้างความปลอดภัยและการ ควบคุมจำนวน มืองค์กรในการจัดการที่มีความร่วมมือและสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น อย่างไรก็ตามปัจจุบันแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ มีการจัดการครบถ้วนตามแนวทางการจัดการท่องเที่ยว เชิงนิเวศน้อย ในการพิจารณาประกอบการศึกษาของแหล่งซึ่งสามารถประเมินการกำหนดการ ส่งเสริมการตลาด หรือเพื่อจัดความสำคัญในการสนับสนุนการจัดการในระยะสั้น

2. การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2540 : 51-56) ได้กล่าวไว้ว่านักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จะเป็นกลุ่มผู้เดินทางที่แสวงหาสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมต่าง ๆ ที่ให้ประสบการณ์ที่หลากหลายให้มากขึ้น
2. ประสบการณ์จากการได้ไปท่องเที่ยว ในแหล่งธรรมชาติ และหรือประสบการณ์ ที่ได้สัมผัสวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของสังคมที่มีความแตกต่างจากที่ตนอยู่
3. โอกาสที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับลักษณะทางธรรมชาติวัฒนธรรมที่มีความแตกต่าง ในแต่ละพื้นที่
4. การอนุรักษ์สภาพธรรมชาติและสมบัติทางวัฒนธรรมในพื้นที่ที่ไปชม

วัลลีพันธุ์ สถิตยุทธการ และคณะ (2538 : 10) ได้อธิบายถึงลักษณะสำคัญของการ ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ดังนี้

1. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม (Nature Base) ทั้งในด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ด้านสภาพภูมิศาสตร์ และ ด้านวิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณี โดยจะต้องยึดหลักสำคัญที่ว่าจะต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ วัฒนธรรมเหล่านั้นไว้ให้ดีที่สุด
2. การท่องเที่ยวทุกประเภท จะต้องเป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Sustainability Management) ทั้งในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ทุกประเทศ และทุกท้องถิ่น จำเป็นต้อง

พยายามจัดการการท่องเที่ยวของตน โดยไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสภาพสิ่งแวดล้อมหรือกระทบให้น้อยที่สุด

3. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จะต้องให้ทั้งการศึกษาต่อนักท่องเที่ยว และประชากรในท้องถิ่น (Inclusive of Social and Culture Aspect) เป็นการศึกษาที่ต้องการจะหยั่งรากลึกลงในจิตสำนึกของแต่ละคนให้ตระหนักถึงความจำเป็นและความสำคัญอย่างยิ่งยวดในอันที่จะทะนุถนอมไว้ซึ่งสภาพแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเราตลอดจนวัฒนธรรมของท้องถิ่น

4. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เน้นการจัดการท่องเที่ยว ซึ่งประสานในพื้นที่ที่จะต้องมีส่วนร่วมในการวางแผนการตัดสินใจ และสามารถได้รับประโยชน์จากกำไรของการท่องเที่ยว (Benefit and Involvement of Local People) และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จะเป็นกุญแจสำคัญไขไปสู่การกระจายได้

5. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จากมุมมองเชิงตลาดมีจุดเน้นที่ว่าผลิตภัณฑ์คือทัวร์ต่าง ๆ นั้นจะต้องเป็นทัวร์ที่มีลักษณะครบตามเกณฑ์ที่กล่าวมาแล้วในข้อ 1-4 มิใช่การนำเอาชื่อ Ecotourism ไปติดบนผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเท่านั้น (Product Authentic)

6. ความพอใจของนักท่องเที่ยว นับเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Tourist Satisfaction) นักท่องเที่ยวที่พอใจจึงจะกลับมาเที่ยวอีก กิจกรรมที่บริษัททัวร์เสนอต่อนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จะต้องเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับความคาดหวังของนักท่องเที่ยว

ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ว่ามีรูปแบบแต่ทั้งหมดอาศัยธรรมชาติหรือวัฒนธรรมที่ปรากฏดั้งเดิมเป็นทรัพยากรพื้นฐานรองรับกิจกรรม โดยจะเน้นเรื่องของการเรียนรู้และได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับธรรมชาติและวัฒนธรรมดั้งเดิมเป็นหลัก เช่น การเดินป่า (Hiking/Trekking) กิจกรรมศึกษาธรรมชาติ (Nature Study) กิจกรรมถ่ายภาพธรรมชาติบนที่กเทปวิดีโอ เทปเสียงธรรมชาติ (Nature Photography, Video Taping and Sound of Nature Audio Taping) กิจกรรมดูนก (Bird Watching) กิจกรรมศึกษา/เที่ยวถ้ำ (Cave Exploring/Visiting) กิจกรรมศึกษาท้องฟ้าและดาราศาสตร์ (Sky Interpretation) กิจกรรมล่องเรือธรรมชาติ (Boat Sightseeing) กิจกรรมพายเรือลักษณะต่างๆ (canoeing, Kayaking, Row Boating) กิจกรรมเล่นเรือใบ (Sailing) กิจกรรมดำน้ำชมปะการังน้ำตื้น (Snorkeling) กิจกรรมดำน้ำลึก (Skin or Scuba Diving) และกิจกรรมศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ที่อาศัยในแหล่งท่องเที่ยว

กิจกรรมการท่องเที่ยวอีกประเภทหนึ่งที่อาศัยธรรมชาติเป็นส่วนสำคัญในการประกอบกิจกรรมเช่นกัน แต่มิได้เน้นถึงประสบการณ์ หรือการเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติมากนัก จัดเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยว ที่เน้นการได้ชื่นชมและสัมผัสธรรมชาติอย่างใกล้ชิด และกิจกรรมท่องเที่ยวที่

เน้นการผจญภัยและความตื่นเต้นท้าทายกับธรรมชาติ เช่น กิจกรรมชมทิวทัศน์ธรรมชาติในบรรยากาศที่สงบ (Relaxing) กิจกรรมขี่จักรยานตามเส้นทางธรรมชาติและขี่ขึ้นเขา (Ground/Mountain Biking) และกิจกรรมปีน/ไต่เขา (Rock/Mountain Climbing) เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้สามารถสนับสนุนให้มีส่วนร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้ตามความเหมาะสม

แนวคิดการมีส่วนร่วม

รูปแบบการมีส่วนร่วม

ประเด็นเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งหัวข้อเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนหรือชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นี้ก็ถูกยกมานำเสนอในรายงานผลเรื่อง “การดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบเชิงนิเวศ” กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม (2542 : 33-36) ได้กล่าวถึงความเกี่ยวข้องกับชุมชนท้องถิ่นกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่ามี 2 ลักษณะคือ

1. ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับ ซึ่งมีอยู่ 2 ทางคือ “ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ” ได้แก่ เกิดการสร้างงานเกิดขึ้นใหม่สืบเนื่องจากการท่องเที่ยว เกิดการพัฒนาที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการให้บริการเพิ่มขึ้น เกิดระบบการผลิตวัตถุดิบท้องถิ่นเพื่อป้อนระบบตลาดที่เกิดขึ้น มีรายได้จากแหล่งใหม่และครอบครัวในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อม และประโยชน์อีกทางหนึ่งก็คือ “ประโยชน์ทางสังคม” ได้แก่ การพัฒนาด้านการสร้างสรรค์ การติดต่อทางสังคมที่มีรูปแบบมากขึ้น เกิดสัญญาทางสังคมอันเนื่องมาจากการตกลงในสิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบร่วมกันของสมาชิกในสังคมการพัฒนาาระบบสาธารณูปโภค การกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาตนเอง การพัฒนาด้านสาธารณสุข และความเอาใจใส่ต่อบริการทางสังคมของชุมชนดีขึ้น

2. ผลกระทบที่เกิดขึ้น ซึ่งมีทั้งในทางบวกและทางลบ ผลกระทบในทางบวกก็คือประโยชน์ที่ชุมชนที่ได้รับ ซึ่งกล่าวไปแล้ว ส่วนผลกระทบในทางลบที่อาจเกิดขึ้นได้ เช่น การขยายตัวของชุมชน และการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการบริหารหากไม่มีการจัดการที่ดี ตลอดจนวัฒนธรรมและวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน อาจถูกกลืนหรือเปลี่ยนไปตามอิทธิพลของวัฒนธรรมภายนอกที่เข้ามาสู่ชุมชนได้ เป็นต้น

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542 : 27-31) ได้กล่าวถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนรูปแบบ วิธีการ และแนวคิด ของการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. รูปแบบของการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ทางกรรท่งเทียวแบบยั้งยั้ง

รูปแบบที่ 1 ชักชวนให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการท่งเทียวแบบยั้งยั้ง รูปแบบนี้ รัฐบาลจะเป็นผู้วางแผนโครงการการพัฒนาการท่งเทียวด้วยตนเอง ประชาชนในท้องถิ่นไม่มีส่วนร่วมในการวางแผน และจัดทำโครงการท่งเทียวเลยแต่จะถูกรชักชวนจากรัฐบาลให้เข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนิน โครงการท่งเทียว

รูปแบบที่ 2 การให้องค์กรชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม ในการเจรจาต่อรองสำหรับวางแผนพัฒนาการท่งเทียวแบบยั้งยั้ง ซึ่งรูปแบบนี้ รัฐบาลและตัวแทนขององค์กรชุมชนท้องถิ่น จะเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการท่งเทียวแบบยั้งยั้ง แม้ว่าในความเป็นจริงการริเริ่มโครงการท่งเทียวจะมาจากรัฐบาลกลางก็ตาม แต่องค์กรชุมชนท้องถิ่นสามารถเข้าร่วมตัดสินใจและเจรจาต่อรองผลประโยชน์กับรัฐบาลได้ เพื่อมิให้เกิดความขัดแย้งกับชุมชนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในรูปแบบนี้ องค์กรชุมชนท้องถิ่นจะต้องมีศักยภาพสูง และมีความตื่นตัวในการรักษาผลประโยชน์ของชุมชนท้องถิ่นตนเองให้มากที่สุด

รูปแบบที่ 3 การให้ชุมชนท้องถิ่นจัดการวางแผนพัฒนาการท่งเทียวแบบยั้งยั้งด้วยตนเอง รูปแบบนี้ชุมชนท้องถิ่น จะเป็นผู้จัดการควบคุมและวางแผนพัฒนาการใช้ทรัพยากรท่งเทียวด้วยตนเองอย่างสิ้นเชิง นับเป็นรูปแบบของการวางแผนการท่งเทียวแบบยั้งยั้งอย่างแท้จริง โดยไม่อาศัยความคิดริเริ่มและชักจูงจากบุคคลภายนอกหรือรัฐบาลเลย ประชาชนหรือองค์กรชุมชนท้องถิ่นสามารถวิเคราะห์ตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการวางแผนพัฒนาการท่งเทียวแบบยั้งยั้ง ตลอดจนการเปิดโอกาสอย่างเต็มที่แก่ชุมชนท้องถิ่นให้เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมอย่างสมบูรณ์ แต่ชุมชนท้องถิ่นต้องมีความพร้อมและประสิทธิภาพสูง

วิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นทางกรรท่งเทียวแบบยั้งยั้ง

วิธีการที่ 1 การร่วมประชุมวางแผนพัฒนาการท่งเทียวแบบยั้งยั้ง เป็นการร่วมถกปัญหาของการวางแผนพัฒนาการท่งเทียวระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลกับชุมชนท้องถิ่น เพื่อสอบถามความคิดเห็นของประชาชน ชุมชนท้องถิ่น ในเรื่องกรรท่งเทียวแบบยั้งยั้ง

วิธีการที่ 2 การให้คำปรึกษาในการวางแผนพัฒนาการท่งเทียวแบบยั้งยั้ง เป็นการให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นเข้าร่วมเป็นกรรมการในคณะกรรมการบริหาร โครงการท่งเทียว เพื่อให้ความมั่นใจว่ามีเสียงของประชาชนให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้และร่วมในการตัดสินใจวางแผนพัฒนาการท่งเทียวแบบยั้งยั้ง

วิธีการที่ 3 การสำรวจความคิดเห็นในการวางแผนพัฒนาการท่งเทียวแบบยั้งยั้ง เป็นการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในชุมชนท้องถิ่น โดยให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่น โดยให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นได้มีโอกาสร่วมแสดงความคิดเห็นด้านการวางแผนการท่งเทียว

วิธีการที่ 4 การประสานงานร่วมกันในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นการให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นเข้าร่วมตั้งแต่การคัดเลือกตัวแทนกลุ่มเข้าไปร่วมงานบริหาร หรือจัดการหรือร่วมในคณะกรรมการที่ปรึกษาฝ่ายประชาชนในการวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยว

วิธีการที่ 5 การไต่สวนสาธารณะในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นการไต่สวนข้อมูลจากประชาชนในชุมชนท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่น ได้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็น ก่อนที่รัฐบาลจะตัดสินใจในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว

วิธีการที่ 6 การออกเสียงประชามติโดยตรงในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นการตอบคำถามของรัฐบาล โดยให้ประชาชนทุกคนในสังคมออกความคิดเห็นโดยตรงต่อ รัฐบาล และให้ทุกคนในสังคมเป็นผู้ตัดสินใจแทนรัฐบาลในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบ ยั่งยืน

แนวความคิดมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

ขั้นตอนที่ 1 ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการศึกษาค้นหาปัญหาทางการท่องเที่ยว และสาเหตุแห่งปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนถึงความต้องการของชุมชนท้องถิ่นด้วย

ขั้นตอนที่ 2 ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบ ยั่งยืนตั้งแต่ร่วมกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมายและวิธีการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เพื่อให้ได้แผนงานหรือโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สามารถแก้ไขหรือลดปัญหาของชุมชนท้องถิ่น และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการท่องเที่ยว พร้อมทั้งตอบสนองความต้องการของชุมชน ท้องถิ่นด้วย

ขั้นตอนที่ 3 ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวที่มี อยู่ในท้องถิ่น ให้เกิดประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่นมากที่สุด

ขั้นตอนที่ 4 ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยว ตามขีด ความสามารถของตนเอง หรืออาจร่วมลงทุนในรูปแบบสหกรณ์

ขั้นตอนที่ 5 ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนงาน หรือโครงการ พัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้พร้อมทั้งมีส่วนร่วมในการปรับปรุงระบบ การบริหารการพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ขั้นตอนที่ 6 ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุม ติดตาม ประเมินผล แผนงานหรือโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ได้ร่วมกันจัดทำขึ้น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อให้เกิดความยั่งยืนของทรัพยากร แหล่งท่องเที่ยว และความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชน ต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมใน ทุกระดับ คือ ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการค้นหาศึกษาปัญหาการท่องเที่ยว มีส่วนร่วมในการวางแผน พัฒนาการท่องเที่ยว มีส่วนร่วมในการตัดสินใจใช้ทรัพยากร มีส่วนร่วมลงทุนในธุรกิจการท่องเที่ยว

มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามแผน ปรับปรุงการบริหารงาน และ การมีส่วนร่วมในการควบคุม ติดตาม ประเมินผลการดำเนินการ

นโยบายการทองเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2540 : 28-41) ได้ทำการสรุปนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ ดังนี้

1. นโยบายหลักการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1.1 การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะต้องมีการควบคุมดูแลรักษา และจัดการทรัพยากรให้คงสภาพเดิมแท้ไว้ให้มากที่สุด หลีกเลี่ยงหรือลดเว้นการท่องเที่ยวในพื้นที่อ่อนไหว ง่ายต่อการถูกรบกวน และฟื้นตัวได้ยาก

1.2 การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะต้องคำนึงถึงศักยภาพของทรัพยากรที่มีอยู่ มีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม และการปรับให้เกิดความสมดุลกับรูปแบบปลั๊กกิจกรรมเดิมที่มีอยู่ พึงหลีกเลี่ยงความขัดแย้งอย่างรุนแรงต่อการท่องเที่ยวรูปแบบอื่น ๆ หากเน้นในการแปรประโยชน์จากการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสู่การจัดการท่องเที่ยวโดยรวม

1.3 การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องคำนึงถึงการพัฒนาด้านการให้การศึกษา สร้างจิตสำนึกที่ดีในการรักษาระบบนิเวศร่วมกันมากกว่าการมุ่งเน้นความเจริญทางเศรษฐกิจ และการมีรายได้เพียงอย่างเดียว

1.4 การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์กรท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากร การบริหาร การแลกเปลี่ยนความรู้และ วัฒนธรรมในกระบวนการท่องเที่ยว รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา หรือให้ประชาชน มีตัวแทนเป็นคณะกรรมการร่วมในทุกระดับ

1.5 ให้ความสำคัญของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นความจำเป็นอันดับต้น ในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ทั้งนี้ให้องค์กรต่างๆ กำหนดบทบาทที่ชัดเจนในการส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีการจัดสรรงบประมาณ บุคลากร และกำหนดวิธีการจัดการที่เหมาะสม

1.6 นำแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เข้าสู่แผนพัฒนาระดับต่าง ๆ อย่างมีความสำคัญ ได้แก่ แผนพัฒนาท้องถิ่น แผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนาภาค พร้อมทั้งให้มีการ จัดสรรและกระจายงบประมาณอย่างทั่วถึงและเพียงพอ

1.7 สนับสนุนการศึกษา วิจัย และประเมินผลการพัฒนาอย่างรอบด้าน เพื่อกำหนด แนวทางการจัดการ การแก้ไขปัญหาและการปรับปรุงแผนอย่างเป็นขั้นตอน

1.8 มีการใช้กฎหมายในการควบคุม ดูแล รักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด โดยเน้นการแนะนำ ตักเตือน และสร้างวินัยการท่องเที่ยวควบคู่ไปด้วย

1.9 จัดทำแนวทางปฏิบัติ หรือคู่มือการจัดการแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างถูกต้อง

1.10 จัดให้มีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งแนวตั้งและแนวนอน โดยให้มีการประสานงานด้านข้อมูลข่าวสารและการจัดการร่วมกันทุกระดับ

2. นโยบายด้านต่าง ๆ ในการจัดการเชิงนิเวศ

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการจัดการที่ประสานการจัดการในด้านต่าง ๆ ภายใต้อัตลักษณ์พื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและองค์ประกอบในเชิงการท่องเที่ยว ซึ่งกระบวนการจัดการจะต้องมีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิดและชัดเจนระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้กำหนดนโยบายและกลยุทธ์การจัดการที่มีประสิทธิภาพ 6 ด้าน ดังนี้

1. นโยบายด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

1.1 กำหนดกรอบการพัฒนาการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยมีมาตรฐานที่ชัดเจน ให้อุทิศการท่องเที่ยวในพื้นที่เปราะบาง สนับสนุนการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีศักยภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดพื้นที่ที่เหมาะสมในเขตอนุรักษ์

1.2 สนับสนุนการพัฒนาพื้นที่ธรรมชาติและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศนอกเขตอนุรักษ์ในเขตพื้นที่พหุธรรมชาติ พื้นที่เอกราช และเขตชุมชน ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1.3 วางแผนการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามขอบเขตของขีดความสามารถที่รองรับได้

1.4 สนับสนุนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และโครงข่ายการท่องเที่ยวในท้องถิ่นระดับกลุ่มพื้นที่ให้มีความเชื่อมโยงและสนับสนุนซึ่งกันและกัน

1.5 สนับสนุนการจัดระบบข้อมูลข่าวสารในการเดินทาง เพื่อใช้ในการจัดการควบคุมปริมาณนักท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความสามารถในการรองรับได้ของแต่ละพื้นที่

1.6 กำหนดมาตรการการป้องกันและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เข้มงวดมากขึ้น

1.7 สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการควบคุมคุณภาพ ตรวจสอบ และการจัดการมลพิษสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ท่องเที่ยว

1.8 สนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรในการวางแผนและ

จัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2. นโยบายด้านการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึก

2.1 จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ท่องเที่ยว โดยให้เป็นการศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่ถือเอาการปฏิบัติในสนามเป็นบทเรียนของการศึกษา ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงผลกระทบของกิจกรรมที่มีต่อทรัพยากรสิ่งแวดล้อม

2.2 จัดให้มีการศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรในระบบโรงเรียน และสถาบันการศึกษาวิชาชีพ

2.3 สนับสนุนสื่อมวลชนและสื่อข้อมูลข่าวสารอื่น ๆ ที่ส่งเสริมการศึกษาธรรมชาติและวัฒนธรรมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2.4 สนับสนุนงบประมาณในการจัดสื่อความหมายธรรมชาติที่มีคุณภาพในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ

2.5 ให้มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นของประชาชนในพื้นที่มาสื่อความกับนักท่องเที่ยว รวมทั้งสนับสนุนให้ประชาชนเป็นมัคคุเทศก์ เฉพาะท้องถิ่น

2.6 ขยายการให้การศึกษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

3. นโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น

3.1 พัฒนาแบบแผนการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ตลอดจนรวมถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรท้องถิ่นเอกชน และประชาชนทั่วไปในด้านการลงทุน การผลิตสินค้าและบริการ

3.2 สนับสนุนการจัดตั้งขบวนการร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในรูปแบบองค์กรหรือคณะกรรมการระดับชาติ ภูมิภาค และท้องถิ่น โดยมีเครือข่ายครอบคลุมผู้ที่เกี่ยวข้องทุกส่วนและทุกระดับ

3.3 เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจ และติดตามประเมินผล ตลอดจนได้รับประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

3.4 ส่งเสริมการจัดตั้งองค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรประชาชนที่ดูแลด้านสิ่งแวดล้อมและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งที่เป็นนิติบุคคลและไม่เป็นนิติบุคคล

3.5 แก้ไข ปรับปรุง และพัฒนากฎหมายและงบประมาณของภาครัฐให้สามารถส่งเสริมและเอื้ออำนวยให้ชุมชนมีโอกาสในการควบคุม กำกับ ดูแล และจัดการทรัพยากรด้วยตนเอง

3.6 เพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และการมีจิตสำนึกในด้านการจัดการพัฒนาการดำเนินธุรกิจท่องเที่ยว การอนุรักษ์ ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสำหรับชุมชน

ให้กว้างขวางมากขึ้น

3.7 สนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เข้มแข็งมีประสิทธิภาพในการจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีอิสระ และสามารถจัดเก็บรายได้เพื่อการอนุรักษ์ฟื้นฟูการท่องเที่ยวได้ด้วยตนเอง

3.8 สนับสนุนองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาทางสังคมให้มีโอกาสในการเข้าช่วยเหลือและยกระดับการมีส่วนร่วม ตลอดจนการจัดตั้งองค์กรชุมชนและองค์กรจัดการธุรกิจของประชาชนอย่างสร้างสรรค์

4. นโยบายด้านการส่งเสริมการตลาดและการนำเที่ยว

4.1 กำกับส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในทิศทางที่เหมาะสมกับสภาพทรัพยากรและขีดความสามารถในการจัดการรองรับการท่องเที่ยว ละเว้นหรือชะลอการส่งเสริมตลาดในพื้นที่ที่ยังไม่มีความพร้อม ง่ายต่อการถูกกระทบกระเทือนจากการท่องเที่ยว

4.2 สนับสนุนการตลาดในรูปแบบที่ประสานการท่องเที่ยวเป็นเครือข่ายที่เหมาะสม ทั้งที่เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตลอดโปรแกรม และแบบผสมผสานกับการท่องเที่ยวรูปแบบอื่น ๆ

4.3 ส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เน้นการศึกษาและกิจกรรมเชิงนิเวศสำหรับกระตุ้นให้เกิดการขยายตัวของการตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยเน้นในกลุ่มเยาวชน กลุ่มแรงงาน และการเกษตรกรเป็นพิเศษ ทั้งนี้รวมถึงการจัดการศึกษาและกิจกรรมตอบสนองตลาดต่างประเทศด้วย

4.4 ส่งเสริมการบริการนำเที่ยวเชิงนิเวศให้พัฒนาการบริการที่มีคุณภาพ มุ่งเน้นการให้การศึกษ การเรียนรู้จากประสบการณ์ และการมีส่วนร่วมอย่างเป็นธรรมกับชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการใช้มาตรการในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการบริการอย่างเต็มที่

4.5 กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการบริการนำเที่ยว มาตรฐานการปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในลักษณะที่มีความเข้มงวดมากเป็นพิเศษ ภายใต้การจัดให้มีการพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวในระดับที่เหมาะสม

4.6 ส่งเสริมการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ และให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายใต้ขอบเขตการพัฒนา โดยการใช้สื่อที่หลากหลาย และมีการพัฒนาให้ไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในภูมิภาค

5. นโยบายด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริการท่องเที่ยว

5.1 จัดระบบการเดินทางเชื่อมโยงโครงข่ายการท่องเที่ยวให้มีความสะดวกตามควร ให้เหมาะสมกับพื้นที่และกิจกรรม โดยเน้นความปลอดภัยเป็นหลัก

5.2 สนับสนุนให้มีการใช้พลังงานอย่างประหยัด เหมาะสมตามความจำเป็นและตามพื้นที่ท่องเที่ยวและบริการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สนับสนุนการใช้พลังงานทดแทนลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่หมดเปลืองในกิจกรรมการท่องเที่ยว

5.3 สนับสนุนระบบการสื่อสารโทรคมนาคม สร้างโครงข่ายที่ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกระจายตัวครอบคลุมพื้นที่ท่องเที่ยวและโครงข่ายการมีส่วนร่วมทุกระดับ เพื่อการติดต่อสื่อสาร การควบคุมปริมาณนักท่องเที่ยว และการบรรเทาสาธารณภัยในยามฉุกเฉิน

5.4 สนับสนุนให้การบริการการท่องเที่ยวดำเนินการโดยภาคเอกชน หรือองค์กร หรือ ประชาชน ภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย โดยองค์กรของรัฐเป็นฝ่ายสนับสนุนด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และการกำหนดพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวรองรับ ทั้งนี้ให้มีกรอบการพัฒนาบริการบริการที่มีขนาด รูปแบบ และคุณภาพการบริการ ตามแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

5.5 การจัดการบริการของรัฐในพื้นที่จำเป็นจะต้องมีขนาดและการบริการที่พอเหมาะ โดยมุ่งเน้นการช่วยเหลือและเรียนรู้ด้วยตนเองของนักท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับรูปแบบและกิจกรรมของการท่องเที่ยวนั้นๆ การจัดการบริการต้องไม่เป็นการแสวงหากำไร หรือแข่งขันกับภาคเอกชนแต่ควรให้มีเป็นรายได้เสริมสำหรับการฟื้นฟูและรักษาทรัพยากร

5.6 การจัดบริการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ให้คำนึงถึงความเหมาะสมสอดคล้องตามสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่น การเพิ่มโอกาสการมีส่วนร่วมและการกระจายได้แก่ชุมชนและประชาชนท้องถิ่น

5.7 กำหนดมาตรฐานและมาตรการในการควบคุมและส่งเสริมการบริการและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยสร้างมาตรฐานการจูงใจการให้การรับรองมาตรฐานการบริการและการให้รางวัล

6. นโยบายด้านการส่งเสริมการลงทุน

6.1 สนับสนุนการลงทุนในธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีคุณภาพได้มาตรฐานอยู่ภายในกฎเกณฑ์ที่กำหนด เปิดโอกาสให้ภาคเอกชนสามารถพัฒนากระบวนการบริการที่มีคุณภาพโดยใช้มาตรการทางภาษี การสร้างสิ่งจูงใจอื่น ๆ การตอบแทนในรูปรางวัล เป็นต้น

6.2 สนับสนุนการลงทุนของชุมชนท้องถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการให้ยืมหรือให้กู้ดอกเบี้ยต่ำจากสถาบันการเงินของรัฐ

6.3 ส่งเสริมให้องค์กรธุรกิจเอกชนสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศขององค์กรประชาชน

6.4 สนับสนุนด้านงบประมาณ และสิทธิประโยชน์แก่องค์กรพัฒนาเอกชน ในการร่วมพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และสนับสนุนการพัฒนาของประชาชนท้องถิ่น

6.5 ส่งเสริมการลงทุนผลิตสินค้า อุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ในการจัด กิจกรรมเชิงนิเวศ การจัดบริการ และการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวขึ้น ภายในประเทศ หรือลดต้นทุนการนำเข้าสินค้าที่จำเป็นจากต่างประเทศ

จากข้อมูลข้างต้น จะเห็นได้ว่าหลักการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 10 ประการ และนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 6 ด้าน ที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจัดทำขึ้น หากแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแม่แบบในการบริหารจัดการได้ จะนำไปสู่การเป็น แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีองค์ประกอบครบถ้วนตามหลักการที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

3. กรอบแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2545-2549

ในแผนการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2545-2549 มีความมุ่งหมายที่จะให้มีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติให้ควบคู่ ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม อันจะยังผลให้การพัฒนา ประเทศเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนและ เสริมสร้างคุณภาพแห่งชีวิตของประชาชน โดยได้กำหนดแนวทางที่จำเป็นเร่งด่วน ในการฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดทดแทนได้ ให้เข้าสู่สภาพสมดุลของการใช้และการเกิดทดแทน และ กำหนดแนวทางการแก้ไข จัดภาวะมลพิษทางน้ำ มลพิษทางอากาศ มลพิษทางเสียงและความ สั่นสะเทือน มลฝอยและสิ่งปนื้อกมล สารอันตราย และของเสียอันตราย ตลอดจนการกำหนดแนวทาง ในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติในอนาคต นิเวศ คือ ยุทธศาสตร์การอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมมนุษย์ ซึ่งได้กำหนดกลยุทธ์ซึ่งเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เพื่อนำไปสู่การจัดการ คุณภาพสิ่งแวดล้อม ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 ให้การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นนโยบายหลักในการส่งเสริมและ พัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนแนวทางและมาตรการดำเนินการ

1.1 ส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวภายใต้กรอบของการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับแผนการจัดการสิ่งแวดล้อม มีการกำหนดทิศทางและ มาตรการส่งเสริมและพัฒนาที่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งป้องกันและควบคุมปัญหาความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชน ที่จะเกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยกำหนดให้เป็นแนวปฏิบัติว่า การจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนา แหล่งท่องเที่ยว จะต้องกำหนดงบประมาณเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ เหมาะสมและพอเพียงด้วย

1.2 ให้มีแผนการจัดการเพื่อคุ้มครอง ดูแลรักษาพื้นที่ที่มีระบบนิเวศสมบูรณ์ หรือมีคุณค่าทางธรรมชาติ โดยความร่วมมือของชุมชนท้องถิ่น ประชาชน และภาคเอกชนในพื้นที่

1.3 ให้นำหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลแหล่งท่องเที่ยวรายงานผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการท่องเที่ยวต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

1.4 จัดให้มีการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินขีดความสามารถของระบบนิเวศ เศรษฐกิจ และสังคม ในการรองรับกิจกรรมต่าง ๆ ของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ 2 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจะต้องคำนึงถึงศักยภาพ ความสามารถในการรองรับของพื้นที่ และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง แนวทางและมาตรการดำเนินการ

2.1 กำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวโดยคำนึงถึงสมรรถนะและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวที่จะรองรับได้ โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่มีความอ่อนไหวของระบบนิเวศ โดยการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยว การกำหนดระยะเวลา และการจัดให้มีทางเลือกต่าง ๆ ในการท่องเที่ยว เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวได้รับการฟื้นฟู

2.2 ให้มีการจัดการสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวให้อยู่ในระดับมาตรฐานที่ดี มีการบริหารจัดการน้ำเสีย ขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูลที่ถูกต้องสุขลักษณะ รวมทั้งควบคุมสภาพอากาศและเสียง

2.3 ให้มีการจัดทำแผนและผังการใช้ที่ดิน รวมทั้งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นออกข้อบังคับในการจัดระเบียบของธุรกิจและกิจกรรมบริการนักท่องเที่ยวให้เป็นไปตามแผนและผังที่กำหนดโดยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชนในพื้นที่ร่วมกันจัดทำ

2.4 ให้มีการกำหนดสัดส่วนรายได้ที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยวมาใช้ในการดูแลรักษา ฟื้นฟู บูรณะ และจัดการสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว โดยแก้ไขปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง

2.5 ให้นำหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลแหล่งท่องเที่ยวดูแลรักษาเอกลักษณ์และคุณค่าดั้งเดิมของแหล่งท่องเที่ยวไว้ โดยกำหนดมาตรการควบคุมไม่ให้มีการดัดแปลงสภาพแวดล้อม รวมทั้งควบคุมการก่อสร้างบริการพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้กลมกลืน โดยไม่ลดคุณค่าความสำคัญและเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว

2.6 ให้นำหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลแหล่งท่องเที่ยวต้องประสานงานกับหน่วยงานที่มีอำนาจบังคับใช้กฎหมาย ให้มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดเพื่อปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมายอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยเฉพาะการบุกรุกที่สาธารณประโยชน์และกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมและโบราณสถาน

2.7 ให้มีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจให้กับนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการในข้อควรปฏิบัติและข้อควรละเว้น

กลยุทธ์ที่ 3 สร้างศักยภาพการบริหารและจัดการด้านการท่องเที่ยวให้ท้องถิ่น และประชาคมมีการจัดการที่มีมาตรฐาน แนวทางและมาตรการดำเนินการ

3.1 ให้การสนับสนุนสถาบันการศึกษา ทั้งภาครัฐและเอกชน ในการพัฒนา ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยเฉพาะประชาชนในท้องถิ่นให้มีความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

3.2 จัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และท้องถิ่นในระดับชุมชน ให้เป็นศูนย์กลางในการส่งเสริม สนับสนุน และให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว

3.3 สร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนในการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว โดยให้ความสำคัญกับประชาชนในท้องถิ่นได้ประกอบอาชีพที่ต่อเนื่องและเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอและพึ่งตนเองได้ในระยะยาว

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ศูนย์วิจัยป่าไม้ คณะวนศาสตร์ (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ กรณีภาคใต้ เสนอการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย มีวัตถุประสงค์การศึกษาเพื่อจัดแบ่งประเภทระบบนิเวศและสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่งในภาคใต้ และระบุถึงแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แบ่งขอบเขตในการศึกษาเป็น 2 ระดับ คือ

1. ศึกษาในระดับภูมิภาคถึงภาพรวมของการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ ซึ่งกำหนดภาคใต้เป็นพื้นที่ศึกษา

2. ศึกษาเฉพาะกรณีตัวอย่าง คือ พื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี จากการศึกษาพบว่า พื้นที่ที่เหมาะสมในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ส่วนใหญ่จะมีสภาพเป็นพื้นที่คุ้มครองหรือพื้นที่อนุรักษ์ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า และวนอุทยานต่าง ๆ ที่อยู่ในความดูแลของกรมป่าไม้

ผลการศึกษาพบว่า ที่เหล่านี้คุณสมบัติแสดงให้เห็นถึงคุณค่าที่มีอยู่ตามธรรมชาติ เช่น สภาพโดดเด่นของระบบนิเวศและสังคมพืชธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรม และหรือ ความสำคัญในเชิงประวัติศาสตร์ของแหล่งท่องเที่ยว และพื้นที่เหล่านี้ยังมีแนวโน้มสูงในการพบเห็นสัตว์ป่า เป็นแหล่งรวมพืชและสัตว์หายาก ตลอดจนมีสภาพภูมิทัศน์ ภูมิสถานที่สวยงามเด่น

แปลกตา เช่น เกาะแก่งต่าง ๆ และเขาหินปูน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นทรัพยากรพื้นฐานที่สำคัญสำรองรับกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ประเภทต่างๆ ที่จะพัฒนาขึ้นในพื้นที่ท่องเที่ยว ได้แก่ คุณก การเดินป่าศึกษาธรรมชาติ ถ้ำรูปธรรมชาติ ปีนเขา ศึกษาวัฒนธรรมและสภาพความเป็นอยู่ของคนท้องถิ่นดั้งเดิม ฯลฯ และดึงดูดนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

เมตตา เสวตเลข (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวประเภทนันทนาการ : ศึกษาเฉพาะกรณี สวนสัตว์คูสิต พบว่า ระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความพึงพอใจต่อสวนสัตว์คูสิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 อายุแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อสวนสัตว์คูสิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ระยะเวลาในการพักผ่อนแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อสวนสัตว์คูสิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ปัญหาความต้องการของนักท่องเที่ยวมีดังนี้คือ นักท่องเที่ยวบางกลุ่มต้องการให้ขยายพื้นที่ของสวนสัตว์คูสิตและเพิ่มจำนวนสวนสัตว์ของรัฐบาลให้มากขึ้น และปัญหาอีกประการหนึ่งของการพัฒนาสวนสัตว์คูสิต คือ ใช้งบประมาณน้อยหรือบางปีไม่ได้เลย ต้องใช้รายได้จากการจำหน่ายบัตรมาใช้ซึ่งทำให้ไม่เพียงพอต่อการพัฒนาสรุปได้ว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสวนสัตว์คูสิต ปัจจัยส่วนบุคคลด้านที่ต่างกันมีผลต่อความพึงพอใจ โดยเฉพาะผู้ที่มีระดับการศึกษา อายุสูงชอบสถานที่ท่องเที่ยวแบบสะดวกสบาย ส่วนปัญหาหลังของสวนสัตว์คูสิตคือ งบประมาณของสวนสัตว์คูสิตมีน้อย จึงไม่นำมาพัฒนาและเพิ่มจำนวนสัตว์ต่างๆ ให้ชม

อรพิน บุญเยี่ยม (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้ามาเที่ยวในวัดพระศรีสรรเพชญ์ พบว่า ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่สรุปได้ว่า เพศชาย อยู่ในช่วงอายุ 24 ปีขึ้นไป มีสถานภาพส่วนใหญ่โสด มีระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี อาชีพส่วนใหญ่เป็นนักเรียนนักศึกษา รายได้ปัจจัยส่วนใหญ่อยู่ในช่วงไม่เกิน 3,000 บาท ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่สรุปได้ว่า เพศหญิง อยู่ในช่วงอายุ 24 ปีขึ้นไป มีสถานภาพส่วนใหญ่โสด มีระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี อาชีพส่วนใหญ่เป็นนักเรียนนักศึกษา รายได้ปัจจัยส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 9,000-12,000 บาทตอนที่ 2 ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการมาเที่ยวด้านบุคคลชาวไทยและชาวต่างประเทศสรุปได้ว่า สาเหตุที่เดินทางมาเที่ยวส่วนใหญ่สนใจในประวัติศาสตร์ของวัดพระศรี-สรรเพชญ์ เดินทางมาเที่ยวชมวัดพระศรีสรรเพชญ์มาโดยรถยนต์ส่วนตัว เดินทางมาเที่ยวชม วัดพระศรีสรรเพชญ์ครั้งแรก รู้จักวัดพระศรีสรรเพชญ์ส่วนใหญ่ รู้จักจากเพื่อนแนะนำ การเดินทางมายังวัดพระศรีสรรเพชญ์สะดวกสบาย การเดินทางมาท่องเที่ยวครั้งนี้ใช้จ่ายงบประมาณไม่เกิน 500 บาท การใช้จ่ายในการท่องเที่ยวครั้งนี้ได้มุ่งเน้นใช้จ่ายค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด สถานที่ท่องเที่ยวควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขส่วนใหญ่บูรณะซ่อมแซม ประทับใจอะไรมากที่สุด ประทับใจความรู้ทางประวัติศาสตร์ทางโบราณคดี และความสวยงามทางด้านสถาปัตยกรรม ศิลปกรรมตอนที่ 3 ความคิดเห็นของผู้มาเที่ยวที่

มีต่อวัดพระศรีสรรเพชญ์ สถานที่ท่องเที่ยวเป็น โบราณสถานที่มีความสำคัญเห็นด้วยมากที่สุด ในส่วน
 ของขนาดของแผ่นป้ายประชาสัมพันธ์มีความคิดเห็นด้วยค่อนข้างมาก การประชาสัมพันธ์และการ
 สร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวจัดอยู่ในระดับความคิดเห็นด้วยค่อนข้างมาก ในส่วนของราคา
 บัตรเข้าชมก็จะอยู่ในราคาที่เหมาะสมไม่แพงเกินไปสำหรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาว
 ต่างประเทศ รวมถึงพนักงานขายบัตรและพนักงานรักษาความปลอดภัยก็มีมนุษยสัมพันธ์ในระดับ
 ความคิดเห็นค่อนข้างมาก พร้อมทั้งจะต้อนรับและบริการนักท่องเที่ยวด้วยความเต็มใจ ร้านขายของที่
 ระลึกและร้านอาหารประจำท้องถิ่นจัดอยู่ในชั้นความคิดเห็นที่ค่อนข้างมาก การเดินทางในการมา
 ท่องเที่ยวถือว่ามีความสะดวกค่อนข้างมากเพราะอยู่ใกล้กับกรุงเทพฯ สามารถเดินทางได้ทั้งทาง
 รถยนต์และทางรถไฟ ซึ่งจัดอยู่ในระดับความคิดเห็นค่อนข้างดีมาก ในส่วนของบรรยากาศภายในวัด
 พระศรีสรรเพชญ์ก็ถือว่าร่มรื่น และสวยงามสร้างความประทับใจและความพึงพอใจให้กับ
 นักท่องเที่ยวมากพอสมควร และมีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยและเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกแก่
 นักท่องเที่ยวมากเพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยว ซึ่งตรงจุดนี้ถือว่าเป็นตัวแปรสำคัญ
 ในการสร้างความสบายใจเกี่ยวกับชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

สรุปได้ว่า การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้ามาเที่ยวในวัดพระศรีสรรเพชญ์ของ
 นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ มีปัจจัยส่วนบุคคลที่เหมือนกัน คือ ด้านสถานภาพโสด
 การศึกษาระดับปริญญาตรี ยกเว้นด้านเพศ ที่นักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่เป็นชาย นักท่องเที่ยว
 ต่างชาติเป็นหญิง ด้านความคิดเห็นของการเข้ามาท่องเที่ยวและความคิดเห็นของผู้มาเที่ยวที่มีต่อวัด
 พระศรีสรรเพชญ์ของนักท่องเที่ยวทั้ง 2 กลุ่มตรงกันเป็นส่วนใหญ่

กอบแก้ว ชัยเดชสุริยะ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัดการทางการตลาดด้านการ
 ท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมของบ้านทุ่งสง จังหวัดกระบี่ ผลปรากฏว่า ป่าชุมชนบ้านทุ่งสงมีสิ่ง
 น่าสนใจมากมาย ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่โดดเด่น
 เป็นเอกลักษณ์ ประกอบกับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติมีความพึงพอใจกับการ
 ท่องเที่ยวในชุมชนอย่างมาก ยกเว้นด้านการประชาสัมพันธ์และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เห็นว่าควรมี
 การเพิ่มการประชาสัมพันธ์และการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้มากขึ้น อีกทั้งยังมีความ
 พึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมเดินป่าแบบผจญภัยและชมเส้นทางสมุนไพรมากที่สุด

สรุปได้ว่า การจัดการทางการตลาดด้านการท่องเที่ยวของบ้านทุ่งสง มีจุดแข็ง คือ กิจกรรมที่
 สร้างความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและควรรักษามาตรฐานไว้โดยเฉพาะกิจกรรมการชมเส้นทาง
 สมุนไพร จุดอ่อน คือ ด้านการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว และการประชาสัมพันธ์ อีกทั้งการ
 ประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนได้รับทราบถึงกลยุทธ์ทางการตลาดที่จะนำมาใช้ในชุมชน

บุปผา วงษ์พันธุ์ทา (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการศึกษาประเมินศักยภาพการ
 พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ ประเมิน

ศักยภาพการรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และศึกษาแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผลการศึกษาพบว่า ศักยภาพการรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอำเภอหัวหิน มีความเป็นไปได้สูงในเรื่องคุณค่าทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และความดึงดูดใจส่วนคุณค่าทางหาดทรายและทะเล ความสะดวกในการเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความปลอดภัยอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยภายนอกเช่น ด้านการตลาด การใช้สื่อประชาสัมพันธ์ และนโยบายของอำเภอหัวหินที่ให้คนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมกำหนดนโยบายการรองรับการท่องเที่ยวด้วยตัวเอง การให้การศึกษาอบรมและสร้างความเข้าใจกับชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ นโยบายที่มีการร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ เอกชน และคนในท้องถิ่น ส่วนความคิดเห็นและแนวทางในการพัฒนาควรมุ่งเน้นในรูปแบบสำหรับระบบนิเวศแบบเงียบสงบมากที่สุด

อุไรพรรณ ปรากฏมทรัพย์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษาชุมชนบ้านทุ่งสูง จังหวัดกระบี่ พบว่ามีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คือ ค่าคะแนนที่ได้จากสมการถ่วงน้ำหนักเท่ากับ 2.0 โดยพิจารณาจากปัจจัยปัจจัยศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ที่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว โดยปัจจัยดังกล่าวประกอบด้วย

1. ปัจจัยด้านลักษณะพื้นที่
 - 1.1 ผลค่าคะแนนถ่วงน้ำหนักโดยผู้ทรงคุณวุฒิเท่ากับ 2.7
 - 1.2 ระดับคะแนนศักยภาพเท่ากับ 2.1
2. ปัจจัยด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม
 - 2.1 ผลค่าคะแนนถ่วงน้ำหนักโดยผู้ทรงคุณวุฒิเท่ากับ 2.7
 - 2.2 ระดับคะแนนศักยภาพเท่ากับ 2.1
3. ปัจจัยด้านกิจกรรมและการจัดการนักท่องเที่ยว
 - 3.1 ผลค่าคะแนนถ่วงน้ำหนักโดยผู้ทรงคุณวุฒิเท่ากับ 2.6
 - 3.2 ระดับคะแนนศักยภาพเท่ากับ 1.5
4. ปัจจัยด้านองค์กรชุมชน
 - 4.1 ผลค่าคะแนนถ่วงน้ำหนักโดยผู้ทรงคุณวุฒิเท่ากับ 2.5
 - 4.2 ระดับคะแนนศักยภาพเท่ากับ 2.4

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดคะแนนแต่ละข้อพบว่า มีค่าคะแนนในเกือบทุกข้อใกล้เคียงกันยกเว้นข้อที่ 3 ที่มีคะแนนน้อยที่สุด และผลการศึกษาที่พบว่า ควรมีการพัฒนาในด้านนี้เพิ่มมากขึ้น ทั้งการพัฒนาด้านการใช้ภาษาต่างประเทศ การพัฒนาความสะดวกสบายในด้านการ

ติดต่อสื่อสาร และรวมถึงการแก้ไขปัญหาด้านความสะดวกสบายภายในแหล่งท่องเที่ยวด้วย

ศุภรัตน์ แสงจำนง (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเพื่อหาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวศูนย์ฝึกกลึงเพื่อการเกษตร อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ

1. เพื่อศึกษาศักยภาพเชิงการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวศูนย์ฝึกกลึงเพื่อการเกษตร
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นแหล่ง

แบบยั่งยืน

ผลการศึกษาพบว่า ด้านกิจกรรมการแสดงในแหล่งท่องเที่ยวพบว่ามีศักยภาพในระดับสูง มีความโดดเด่นและได้รับการยอมรับอย่างดีจากนักท่องเที่ยว ในด้านสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว พบว่ามีศักยภาพอยู่ในระดับกลาง และควรได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน ส่วนในด้านการดำเนินการทางธุรกิจ พบว่ามีศักยภาพอยู่ในระดับต่ำ ควรมีการพัฒนาให้เป็นระบบมากขึ้น ในด้านโครงสร้างพื้นฐานและบริการท่องเที่ยว มีศักยภาพอยู่ในระดับกลาง ควรค่าแก่การพัฒนาให้มีความพร้อมมากขึ้น และในด้านศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อยู่ในระดับสูง เนื่องจากการศึกษาพบว่าแหล่งท่องเที่ยวที่มีการศึกษามีความโดดเด่นในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว มีคุณค่าต่อการศึกษา มีกิจกรรมที่สอดคล้องต่อวัฒนธรรมของท้องถิ่นและมีความสามารถต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน รวมไปถึงประเด็นปัญหาที่พบในการศึกษาก็ถือว่าสามารถทำการพัฒนาให้พร้อมได้ จึงทำให้เห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวมีศักยภาพให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

เพชรศรี นนทีศิริ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลกระทบด้านสังคมวัฒนธรรมที่เกิดจากการจัดการ การพักค้างแรมในหมู่บ้านที่มีต่อประชากรในเขตตำบลปลายโพงพาง จังหวัดสมุทรสงคราม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลกระทบจากการจัดการการพักค้างแรมในหมู่บ้าน หรือที่เรียกว่า “โฮมสเตย์” ที่จะส่งผลกระทบต่อประชากรผู้อยู่อาศัยในเขตตำบลปลายโพงพาง จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการศึกษาพบว่า การจัดโฮมสเตย์ที่ตำบลปลายโพงพาง จังหวัดสมุทรสงคราม ทำให้เกิดผลกระทบทั้งในด้านบวกและลบ กล่าวคือ ด้านบวก กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการจัดการโฮมสเตย์ทำให้เศรษฐกิจดีขึ้น รวมทั้งก่อให้เกิดการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของท้องถิ่นไว้ และการจัดโฮมสเตย์ยังทำให้ปลายโพงพาง จังหวัดสมุทรสงครามเป็นที่รู้จักของคนภายนอกมากขึ้น ส่วนผลกระทบในด้านลบกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า การจัดการโฮมสเตย์ทำให้เกิดมลภาวะทางเสียงที่เกิดจาเรือหางยาวที่นำนักท่องเที่ยวไปชมหิ่งห้อยตอนกลางคืน และคิดว่าโฮมสเตย์เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความขัดแย้งภายในชุมชน และให้ความเห็นว่า การจัดการโฮมสเตย์ทำให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน และรัฐบาลควรให้การสนับสนุนการจัดการโฮมสเตย์ ให้มีมาตรฐานการจัดการมากขึ้น

อนุชา ปัญจันท์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสอดคล้องของแนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของตำบลผาซำน้อย กับแนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ ศึกษาถึงการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรคของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของตำบลผาซำน้อย ผลการศึกษาพบว่า การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของตำบลผาซำน้อย เป็นการดำเนินงานโดยมีทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจรักท่องเที่ยว สภาพภายในแหล่งท่องเที่ยวมีลักษณะของป่าไม้ที่ยังอุดมสมบูรณ์ มีความหลากหลายทางชีวภาพพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ มีทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทวิวทิวทัศน์ที่สวยงาม เป็นจุดดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ ลักษณะกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การเดินป่า ศึกษาธรรมชาติ การพักผ่อน โดยจัดให้มีการศึกษาและสร้างจิตสำนึกให้นักท่องเที่ยวและผู้ที่เกี่ยวข้องเกิดการเรียนรู้และเกิดจิตสำนึกในการดูแลสิ่งแวดล้อม เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เหมาะสมกับการอนุรักษ์และการพัฒนาอย่างยั่งยืน สำหรับสภาพปัญหาที่สำคัญ คือ การบุกรุกพื้นที่ป่า เกิดไฟไหม้ป่า ขาดมาตรการในการควบคุมเสียงอึกทีกของนักท่องเที่ยว ขาดป้ายสื่อความหมายธรรมชาติ เส้นทางเดินป่ายังไม่ปลอดภัย ขาดประสิทธิภาพในการประชาสัมพันธ์ รวมทั้งชุมชนท้องถิ่นมีโอกาสน้อยในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ในส่วนของการดำเนินการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของตำบลผาซำน้อยสอดคล้องกับแนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเพียง 2 แนวทาง ได้แก่ 1) การจัดการให้การศึกษาศึกษาและสร้างจิตสำนึก 2) การจัดการด้านการส่งเสริมให้ภาคเอกชนหรือประชาชนท้องถิ่นเข้ามาลงทุน ส่วนแนวทางการจัดการที่ไม่สอดคล้องอีก 4 แนวทาง ได้แก่ 1) การจัดการทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม 2) การจัดการการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น 3) การจัดการโครงสร้างพื้นฐานและบริการการท่องเที่ยว 4) การจัดการการส่งเสริมการตลาดและการนำเที่ยวในส่วนแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของตำบลผาซำน้อยเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสม ควรดำเนินการ ได้แก่ ประเมินขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวในพื้นที่ กำหนดมาตรการควบคุมเสียงอึกทีก วางแผนการจัดการขยะ น้ำเสีย ภายในแหล่งท่องเที่ยว จัดให้มีคู่มือเกี่ยวกับระบบนิเวศให้นักท่องเที่ยวสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง ส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนจัดการมากขึ้น และสร้างเครือข่ายกับองค์กรที่สนับสนุนการท่องเที่ยว

รัตนภรณ์ มหาสารานนท์ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการจัดโฮมสเตย์ในประเทศไทย มีจุดมุ่งหมายคือที่จะวิเคราะห์ความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการจัดโฮมสเตย์ในประเทศไทย ผลปรากฏว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 97.8 เป็นคนไทย มีวัตถุประสงค์ที่จะพักผ่อนโดยระยะเวลาของการพัก ณ โฮมสเตย์ คือ 1 วัน 1 คืน ความต้องการของนักท่องเที่ยวเรียงจากคะแนนสูง ได้แก่ การต้อนรับที่เต็มใจ ความซื่อสัตย์ การไม่หลอกลวงเอาเปรียบนักท่องเที่ยว ความปลอดภัยจากโจรผู้ร้าย ความเป็นกันเอง

ความเอื้อเพื่อ ความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ ความต้องการที่จะได้รับประสบการณ์ที่แปลกใหม่ ผู้ประสานงานรู้ข้อมูลเป็นอย่างดี ต้องการเรียนรู้วิถีชีวิต การนำชมสถานที่ท่องเที่ยว การติดต่อ สื่อสารที่เข้าใจ

สมภรณ์ คงเจริญกาย (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมและความพึงพอใจของผู้เข้ามาท่องเที่ยวที่มีผลต่อการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมของผู้เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของกลุ่มผู้เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 3) เพื่อเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของผู้เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 4) เพื่อเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของผู้ที่เข้ามาท่องเที่ยว จำแนกตามพฤติกรรมของผู้เข้ามาท่องเที่ยว 5) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมของผู้เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 480 คน ประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (SPSS) ใช้สถิติ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test ค่า F-test และค่าไคสแควร์ ผลปรากฏว่า

1. การศึกษาพฤติกรรมของผู้เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาพบว่า ผู้ที่เข้ามาท่องเที่ยวมีพฤติกรรมการได้รู้จักสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยานั้นมาจากการบอกของญาติและเพื่อนแนะนำที่เข้ามาท่องเที่ยวก่อนแล้ว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการเข้ามาไหว้พระตามวัดต่างๆ ซึ่งจะเข้ามาท่องเที่ยวเฉลี่ยอยู่จำนวน 2-4 ครั้ง ในช่วงวันเสาร์และวันอาทิตย์ ด้วยการใช้จ่ายหารถยนต์ส่วนตัว และเมื่อเข้ามาท่องเที่ยวแล้ว ผู้เข้ามาท่องเที่ยวมักจะจ่ายใช้สอยซื้อของเบ็ดเตล็ด จำนวนเฉลี่ยไม่เกิน 1,000 บาท ลักษณะการท่องเที่ยวตามสถานที่เป็นการเดินเท้าเที่ยวชมสถานที่ต่างๆ มีอาณาบริเวณใกล้เคียงกัน มุ่งเน้นความสนใจด้านโบราณสถาน ส่วนการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่สามารถดึงดูดกลุ่มผู้เข้ามาท่องเที่ยวคือ การจัดงานมรดกโลก โดยรับทราบข้อมูลการจัดงานจากทางวารสารการท่องเที่ยว และผู้เข้ามาท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีพฤติกรรมที่จะกลับมาท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาอีกครั้ง

2. การศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาพบว่า ระดับความพึงพอใจของผู้เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่มีต่อด้านสถานที่ ด้านการอำนวยความสะดวก และด้านการบริการ ส่วนใหญ่มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

3. การเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของผู้เข้ามาท่องเที่ยวจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้เข้ามาท่องเที่ยวที่มีการศึกษาแตกต่างกัน มีผลต่อระดับความพึงพอใจในการเข้ามาท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน

4. การเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของผู้เข้ามาท่องเที่ยวจำแนกตามพฤติกรรมพบว่า พฤติกรรมความถี่ในการเข้ามาท่องเที่ยว การเดินทาง ลักษณะค่าใช้จ่ายในการเข้ามาท่องเที่ยว

ค่าใช้จ่ายที่ใช้ และการกลับมาท่องเที่ยวอีกครั้งที่แตกต่างกัน มีระดับความพึงพอใจในการเข้ามาท่องเที่ยวไม่แตกต่างกัน

5. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมของผู้เข้ามาท่องเที่ยว พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ส่วนบุคคลต่อเดือน และสถานภาพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของผู้ที่เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. งานวิจัยต่างประเทศ

Avila Foucat (2002 : 511-529) ได้ศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน เพื่อไปสู่การจัดการอย่างยั่งยืนในประเทศเม็กซิโก ผลปรากฏว่า การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนนั้นนำไปสู่ความสัมพันธ์กับเศรษฐศาสตร์ที่ได้รับจาก ผลลัพธ์ที่รับเอกลักษณ์ของชุมชนเช่นเดียวกันกับ, การเยี่ยมชมชุมชน ซึ่งทำให้ได้รับประโยชน์ความเสมอภาคต่อชุมชนและการพัฒนาเศรษฐกิจ ทำให้เกิด การสงวนและการจัดการทรัพยากร, การจัดการด้านสังคม, เศรษฐศาสตร์ และทางสิ่งแวดล้อม

Hernandez Cruz และคณะ (2005 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปรับตัวทางสังคมจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในป่าแลนแคนดอน ในประเทศเม็กซิโก โดยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และกึ่งโครงสร้างในการเก็บข้อมูลผลปรากฏว่า ผลของกระบวนการปรับเปลี่ยนด้านสังคมและเศรษฐกิจ เป็นตัววิเคราะห์ความสัมพันธ์ในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของป่าแลนแคนดอน โดยการสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวคือผลลัพธ์ของกระบวนการเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์ภายในและแห่งภูมิภาค รวมทั้งลักษณะเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม ถึงแม้ว่ากิจกรรมมีอำนาจผลิตทางเลือก โดยสามารถนำพาสู่การขัดแย้งภายในชุมชนเกี่ยวกับชนบท สิ่งนี้ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนภายในประมวลผลที่ผ่านมาถึงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และจัดเตรียมหลักฐานของสมาชิกในครอบครัวและตอบสนองให้เกิดสถานะใหม่เกี่ยวกับสังคมและทางสิ่งแวดล้อม

Shing Huang และ Yi Huang (2005 : website) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบตัวอย่างเกี่ยวกับทฤษฎีสำหรับอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผลปรากฏว่า ได้รวบรวมแบบตัวอย่าง การฟื้นฟูธรรมชาติ การเพิ่มอัตราของนักท่องเที่ยว เข้าถึงแสดงโดยการขนส่งมีค่าและค่าธรรมเนียม การเข้าอื่นๆ รวมถึงของพฤติกรรมการณ์จะซึ่งได้รับการพิจารณาในการได้รับความสมดุล ในระยะสั้นและระยะยาว โดยสามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น จำเป็นที่จะต้องมองถึงความสมดุลของทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการเข้ามาใช้ทรัพยากรของนักท่องเที่ยวซึ่งในกรณีนี้นั้นพิจารณาจากขนาดของประชากร โดยต้องมีความสมดุลกันของการใช้และการมีทรัพยากรจึงจะทำให้ทรัพยากรทางธรรมชาติไม่โดนทำลายและเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

Sheng-Hshung Tsaur, Yu-Chiang Lin และ Jo-Hui Lin (2006 : 640-653) ได้ศึกษาการประเมินการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

อย่างยั่งยืนจากผลรวมของทรัพยากร ชุมชน และการท่องเที่ยว ผลปรากฏ การประเมินการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนนั้นใช้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากร, ชุมชนและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยใช้ชุมชนท้องถิ่นเกี่ยวได้วันถูกใช้เป็นตัวอย่าง , และติราคาของปลายทางนักท่องเที่ยวนี้ภายในระยะเวลาการท่องเที่ยว, นักท่องเที่ยวและการจัดการทรัพยากรถูกสัมภาษณ์เพื่อการเข้าใจของกลุ่มแต่ละอันของความสัมพันธ์กับการยังคงสองกลุ่ม ผลลัพธ์หลังจากที่สะท้อนเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์ภายใน, ความเกี่ยวพันเกี่ยวกับสังคมและทางสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้, ตัวแปรติราคาที่ระบุสามารถใช้กับปลายทางอื่น ๆ การศึกษาจัดเตรียมเครื่องมือมีค่าสำหรับผุ่จรักษาการจัดการปลายทาง

Nirari Cardenas-Torres, Roberto Enriquez-Andrade และ Natalie Rodriguez-Dowdell (2007 : 114-118) ได้ศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนในบาฮิยาเดอลอส ประเทศเม็กซิโก ผลปรากฏว่า ได้มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยการนำเอาทรัพยากรการท่องเที่ยวจากสภาพธรรมชาติมาจัดเป็นการท่องเที่ยว รวมถึงเช่น การสังเกตและกิจกรรมการว่า่ยกับฉลามปลาพา การทำกิจกรรมร่วมกับฉลาม เป็นต้น ซึ่งส่วนนี้เองจะมีผลต่อการอนุรักษ์กับทรัพยากรธรรมชาติ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณลำน้ำชี จังหวัดมหาสารคาม ครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการการศึกษาเป็นขั้นตอนตามลำดับขั้น ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ที่ศึกษาออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1.1 เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าขอนยาง และ ตำบลเกิ้ง สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช และ วนอุทยานชีหลง จำนวน 104 คน

1.2 ผู้นำชุมชนท้องถิ่น ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้านบ้านท่าขอนยาง ผู้ใหญ่บ้านบ้านวังยาว ผู้ใหญ่บ้านบ้านวังหัว ผู้ใหญ่บ้านบ้านโงกุดหวาย ผู้ใหญ่บ้านบ้านเกิ้ง จำนวน 6 คน

1.3 นิสิตระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาเขตขามเรียง จำนวน 16,156 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา

2.1 เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ได้แก่ ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดมหาสารคาม นายกองค้การบริหารส่วนตำบลท่าขอนยาง นายกองค้การบริหารส่วนตำบลเกิ้ง ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช และหัวหน้าวนอุทยานชีหลง จำนวน 5 คน

2.2 นิสิตระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาเขตขามเรียง จำนวน 400 คน กำหนดขนาดตัวอย่างโดยกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของ Krejcie และ Morgan สุ่มตัวอย่างแบบกำหนดโควตาแบบสุ่มตามสะดวก

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณลำน้ำชี ช่วงตำบลเก็ง – ตำบลท่าขอนยาง จังหวัดมหาสารคาม โดยประเด็นการสัมภาษณ์ประกอบด้วย
 - 1.1 ข้อมูลพื้นฐานแหล่งท่องเที่ยว
 - 1.2 ข้อมูลสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว
 - 1.3 ข้อมูลทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว
2. แบบสำรวจข้อมูลพื้นฐานทรัพยากรท่องเที่ยวโดยดัดแปลงจากแบบสำรวจข้อมูลพื้นฐานทรัพยากรท่องเที่ยว (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2548 : 32 - 48) มีลักษณะเป็นแบบเช็ครายการ (Checklist) โดยทำการสำรวจข้อมูลในประเด็น
 - 2.1 ลักษณะทางธรรมชาติ
 - 2.2 ลักษณะทางสังคมวัฒนธรรม
 - 2.3 ลักษณะทางด้านบริการของแหล่งท่องเที่ยว
3. แบบสอบถามความต้องการแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

แบบสอบถามความต้องการแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทำหน้าที่ในการเก็บข้อมูลความต้องการจากนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคามในระดับปริญญาตรี มีรายละเอียดของข้อมูลคำถามที่มีแนวคำถามดังนี้

 - 3.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - 3.2 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความต้องการการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณลำน้ำชี
 - 3.3 ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 3 ระดับ ประกอบด้วยข้อความ “มาก” หรือ “ปานกลาง” หรือ “น้อย” ตามความต้องการช่วงคะแนนอยู่ระหว่าง 1-3 คะแนน ตามลำดับ กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

มาก	ให้คะแนน	3	คะแนน
ปานกลาง	ให้คะแนน	2	คะแนน
น้อย	ให้คะแนน	1	คะแนน

โดยเกณฑ์การแบ่งระดับความต้องการการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพิจารณาจากคะแนนที่ได้จากแบบสอบถาม คิดค่าคะแนนเฉลี่ย ออกเป็น 3 ระดับ ดัดแปลงเกณฑ์การให้คะแนน (บุญชม ศรีสะอาด, 2543 : 36-55) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย ตั้งแต่	1.00 – 1.50	คะแนน	ระดับต่ำ
คะแนนเฉลี่ย ตั้งแต่	1.51 – 2.50	คะแนน	ระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย ตั้งแต่	2.51 – 3.00	คะแนน	ระดับสูง

4. แบบประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว โดยดัดแปลงจากแบบประเมินศักยภาพศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดแม่ฮ่องสอน (จุฑามาศ ไชยสร, 2536 : 100-152) โดยประกอบด้วย 4 ด้านศักยภาพการท่องเที่ยวและ ตัวแปรที่ทำการศึกษารวม 28 ตัวแปร ดังนี้

1. ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 5 ตัวแปร
2. สิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการ จำนวน 14 ตัวแปร
3. สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 4 ตัวแปร
4. คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 5 ตัวแปร

ตาราง 1 แสดงตัวแปรและชื่อตัวแปรวิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว

ตัวแปร	ชื่อตัวแปร
V1	ถนนในการเดินทาง
V2	พาหนะ
V3	ระยะทาง
V4	ระยะเวลา
V5	ป้ายชี้ทาง

ตาราง 1 (ต่อ)

ตัวแปร	ชื่อตัวแปร
V6	สุขภาพ
V7	บริเวณที่จอดรถ
V8	การกำจัดของเสีย
V9	สถานพยาบาล
V10	ศาลาที่พักผ่อน
V11	โทรศัพท์
V12	สถานีบริการเชื้อเพลิง
V13	ที่พักแรม
V14	ร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม
V15	ของที่ระลึก
V16	ร้านค้าปลีก
V17	ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว
V18	บริการนำเที่ยว
V19	ความปลอดภัย
V20	สภาพธรรมชาติ
V21	นิเวศวิทยา
V22	การใช้ที่ดิน
V23	มลภาวะ
V24	กิจกรรมการท่องเที่ยว
V25	คุณค่าธรรมชาติ
V26	คุณค่าทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี
V27	คุณค่าทางวัฒนธรรม
V28	ลักษณะเด่นของแหล่งท่องเที่ยว

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1.1 ศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดขอบเขตเนื้อหาและนำมาสร้างแบบสัมภาษณ์ ให้ครอบคลุมประเด็นการศึกษา

1.2. ตรวจสอบคุณภาพความตรงประเด็น (Content Validity) โดยนำไปปรึกษา คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ 2 ท่าน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยรรยงค์ อินทร์ม่วง คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประธานควบคุมวิทยานิพนธ์ และนายจตุพร เทียรมา

1.3 ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ต่อไป

2. แบบสอบถามความต้องการแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2.1 ศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดขอบเขตเนื้อหาและนำมาสร้างแบบสอบถาม ให้ครอบคลุมประเด็นการศึกษา

2.2 ตรวจสอบคุณภาพความตรงประเด็น (Content Validity) โดยนำไปปรึกษา คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ 2 ท่าน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยรรยงค์ อินทร์ม่วง คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประธานควบคุมวิทยานิพนธ์ และนายจตุพร เทียรมา คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวภายนอก 2 ท่าน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงคุณ จันทจร ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และนายสมาน มานะกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดมหาสารคาม ปรับปรุงแก้ไขความตรงประเด็นและความครบถ้วนถูกต้อง

3. นำเครื่องมือที่ได้รับการปรับปรุงแล้วไปทดสอบ (Try-out) กับนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาเขตในเมืองมหาสารคาม จำนวน 30 ตัวอย่าง แล้วนำมาหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยแบบสำรวจการจัด การสิ่งแวดล้อมของชุมชน นำมาหาความเชื่อมั่น โดยใช้สูตร คูเดอร์ริชชิตัน Kudor Richardson (KR-20) (บุญชม ศรีสะอาด. 2543 : 93)

4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่นและประสิทธิภาพการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบ ปรับปรุงและแก้ไข จากนั้นนำไปดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และนำไปให้ตรวจสอบอีกครั้ง ผ่านการตรวจสอบที่ถูกต้องแล้ว ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้ศึกษาทำการสำรวจข้อมูลพื้นฐานทรัพยากรท่องเที่ยว และทำแบบประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว โดยใช้แบบประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ ขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความถูกต้องจากผู้อำนวยการการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดมหาสารคาม ดำเนินการรวบรวมข้อมูลระหว่าง เดือนกรกฎาคม - กันยายน 2549
2. ผู้ศึกษานำหนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อสำรวจแหล่งท่องเที่ยว และสัมภาษณ์ข้อมูลพื้นฐานแหล่งท่องเที่ยว ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าขอนยาง องค์การบริหารส่วนตำบลแก้งหัวหน้าวนอุทยานชีหลง ผู้ใหญ่บ้านบ้านวังยาว ผู้ใหญ่บ้านบ้านโจงกุดหวายและผู้อำนวยการสถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช ดำเนินการรวบรวมข้อมูลระหว่าง เดือนสิงหาคม - กันยายน 2549
3. ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามนิตยระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ในรูปแบบกิจกรรมและความต้องการแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามความต้องการแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดำเนินการรวบรวมข้อมูลระหว่าง เดือน ตุลาคม 2549 - พฤศจิกายน 2549

การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยวจากการการสำรวจภาคสนาม สัมภาษณ์ และแหล่งข้อมูลทุติยภูมิของแหล่งท่องเที่ยวนำมา วิเคราะห์ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และเปรียบเทียบศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ กันในบริเวณลำนน้ำชี ช่วงตำบลแก้ง - ตำบลท่าขอนยาง จังหวัดมหาสารคาม

2. ข้อมูลที่ได้จากการแบบสอบถามความต้องการแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคามในระดับปริญญาตรีนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์คุณลักษณะประชากร และวิเคราะห์ระดับความต้องการในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านพื้นที่ด้านการจัดการ ด้านองค์กร ด้านกิจกรรม ด้านและระดับความต้องการรูปแบบกิจกรรมในการท่องเที่ยว และเปรียบเทียบความต้องการการพัฒนาองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของนิสิตที่มีคุณลักษณะบางประการแตกต่างกัน เพื่อทำการเสนอแนะแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณลำน้ำชี ช่วงตำบลท่าขอนยางถึงตำบลเกิ้ง จังหวัดมหาสารคาม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือสถิติพรรณนาและสถิติอนุมาน ดังนี้

1. สถิติใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้วิธีการของ Lovett (บุญชม ศรีสะอาด. 2543 : 93)

$$r_{\infty} = 1 - \frac{k \sum X_1 - \sum X_1^2}{(k-1) \sum (X_1 - C)^2}$$

เมื่อ r_{∞} แทน ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

k แทน จำนวนข้อสอบ

X_1 แทน คะแนนของแต่ละคน

C แทน คะแนนเกณฑ์หรือจุดตัดของแบบทดสอบ

2. สถิติใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 สถิติพรรณนา

ค่าร้อยละ (Percentage)

2.2 สถิติอนุมาน

2.2.1 Chi-Square Test กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 0.05

2.2.2 F – test กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 0.05

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณลำน้ำชี จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสำรวจและเก็บข้อมูลทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวบริเวณลำน้ำชี และแบบสอบถามจากนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคามซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 400 คน ผู้วิจัยได้ศึกษาตามลำดับดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

χ^2	แทน สถิติทดสอบที่ใช้พิจารณา ใน t-distribution
F	แทน สถิติทดสอบที่ใช้พิจารณา ใน ใน F - distribution
df	แทน ชั้นของความเป็นอิสระ
p	แทน ระดับนัยสำคัญทางสถิติ
\bar{X}	แทน ค่าเฉลี่ย
s	แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยไปวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางของสถิติและได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 5 ส่วน ดังนี้

1. ข้อมูลทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณลำน้ำชี ช่วงตำบลแก้ง - ตำบลท่าขอนยาง จังหวัดมหาสารคาม
2. สักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยศักยภาพการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยว
3. ข้อมูลลักษณะประชากรของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

4. ความต้องการการพัฒนาการท่องเที่ยวของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

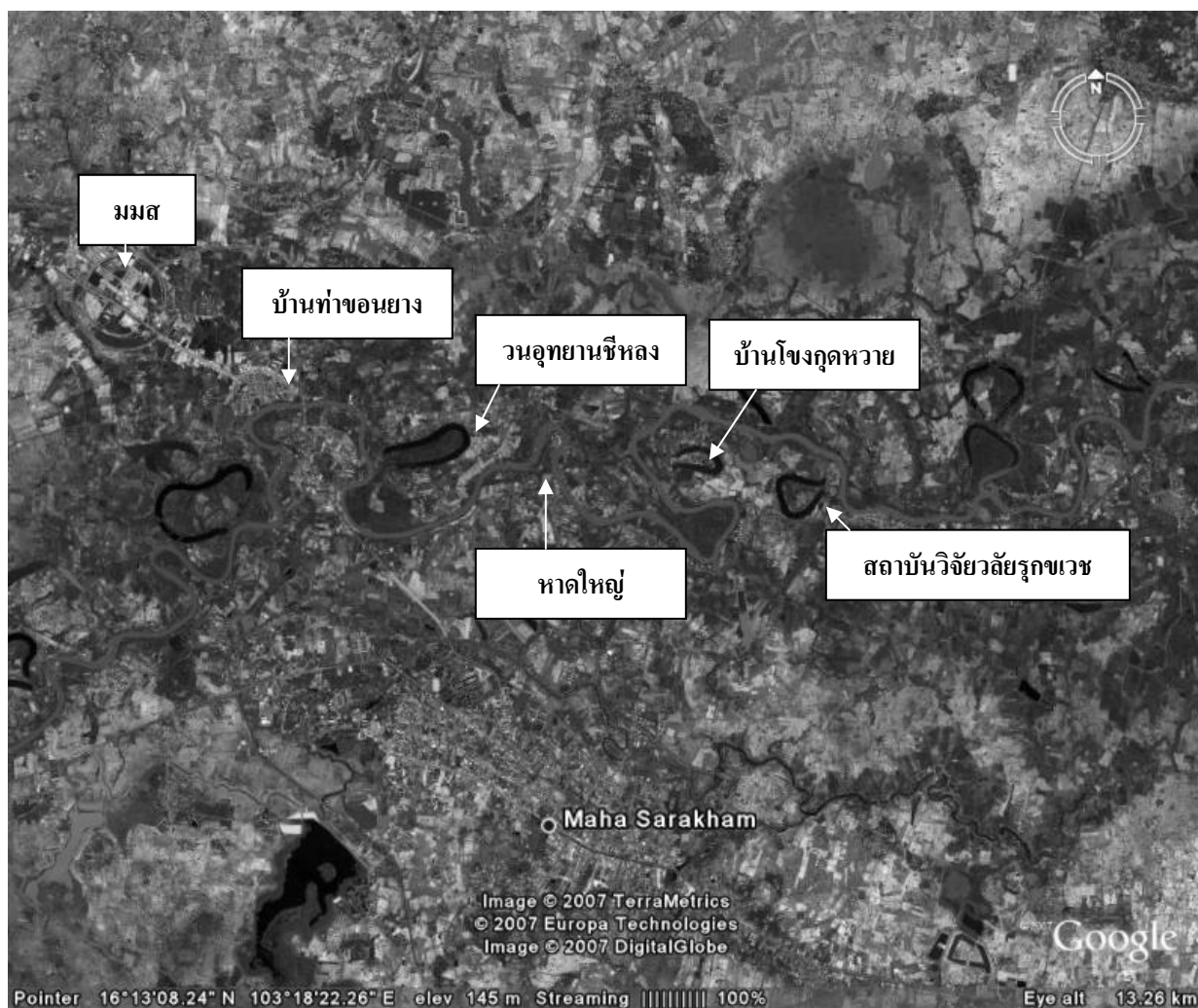
5. การเปรียบเทียบคุณลักษณะของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคามต่อการมีระดับความต้องการการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศลำน้ำชี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 1 ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณลำน้ำชี ช่วงตำบลเกิ้ง - ตำบลท่าขอนยาง จังหวัดมหาสารคาม

ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณลำน้ำชี ช่วงตำบลเกิ้ง - ตำบลท่าขอนยาง จังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 5 แห่ง โดยประกอบด้วย บ้านท่าขอนยาง วนอุทยานชีหลง หาดใหญ่บ้านวังยาว บ้านโขงกุดหวาย และสถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช ดังภาพประกอบ 5 โดยมีรายชื่อสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว และทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว ดังนี้

ภาพประกอบ 4 แผนที่แสดงภาพถ่ายทางอากาศแหล่งท่องเที่ยวบริเวณลำน้ำชี

1.1 บ้านท่าขอนยาง

ภาพประกอบ 5 แหล่งท่องเที่ยว วัดสว่างวาริ บ้านท่าขอนยาง

1.1.1 สภาพแวดล้อม

1.1.1.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ บ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย อยู่ทิศเหนือของแม่น้ำชี และทิศเหนือของจังหวัดมหาสารคาม โดยห่างจากอำเภอมือเมืองประมาณ 6 กิโลเมตร ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบสลับสันดอนเรียบฝั่งแม่น้ำชี มีน้ำใช้ตลอดทั้งปี ลักษณะทางธรณีวิทยาและทางปฐพีวิทยาลักษณะดินเป็นดินทรายปนเหนียว สีดำสามารถปลูกพืช บ้านท่าขอนยางส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มเหมาะแก่การเพาะปลูก ทิศใต้ของหมู่บ้านมีแม่น้ำชีไหลผ่าน ซึ่งเป็นแม่น้ำสายหลักของจังหวัดมหาสารคาม เหมาะแก่การทำประมงน้ำจืดตามริมฝั่งของแม่น้ำชีมีต้นไม้ขนาดเล็กขึ้นหนาแน่น เช่น ต้นสะแก ไม้เลื้อย ฯลฯ แต่มีสภาพพื้นที่ที่ง่ายต่อการพังทลายของดินบริเวณริมฝั่งแม่น้ำ พื้นที่มีลักษณะลาดชันจากบริเวณริมแม่น้ำลงมา ลักษณะของพื้นที่ป่านั้นตามธรรมชาติดั้งเดิมแล้วนั้นเป็นป่าเต็งรังโดยสามารถสังเกตได้จากพันธุ์ไม้ที่เหลืออยู่ในท้องถิ่น แต่ในปัจจุบันพื้นที่ส่วนใหญ่ถูกใช้ไปในการสร้างที่อยู่อาศัยทั้งเพื่อการใช้

อยู่อาศัยและค้าขาย ให้เช่า จากการพิจารณาระบบนิเวศแล้วนั้นระบบนิเวศถูกทำลายไปมาก ทำให้ลักษณะพื้นที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตด้วยเหตุจากการขยายตัวของเมือง และความเจริญที่ตามมาจากการตั้งมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

1.1.1.2 สภาพแวดล้อมทางชีวภาพ ในพื้นที่บ้านท่าขอนยางนั้นมีสภาพป่าที่สมบูรณ์น้อยมาก โดยจะเหลือพื้นที่ป่าเฉพาะบางส่วนซึ่งลักษณะของป่านั้นเป็นป่าผลัดใบ (Deciduous Forest) โดยเป็นป่าเต็งรัง สังกะสีจาก ชนิดของต้นไม้ประกอบไปด้วย ต้นเต็ง ต้นรัง ต้นเหียง และต้นพลวง โดยอยู่ในวงศ์ไม้ยาง (Dipterocapus) สัตว์ป่าในบริเวณบ้านท่าขอนยางนี้ไม่สามารถพบเห็นได้ทั้งนี้เนื่องจากการขาดความสมบูรณ์ของต้นไม้ แต่ในส่วนของสัตว์น้ำนั้นสามารถที่จะพบเห็นได้จากการหาปลาจากชาวบ้าน ไม่ว่าจะเป็นปลา ปลาเนื้ออ่อน ปลาแดดเดียว หรือกุ้งแม่น้ำ เป็นต้น

1.1.1.3 สภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม ลักษณะทางสังคมชุมชนบ้านท่าขอนยางเป็นชุมชนที่กำลังพัฒนาโดยอพยพชาวไทยเชื้อ การประกอบอาชีพ อาชีพส่วนใหญ่ของบ้านท่าขอนยาง คือ อาชีพเกษตรกรรมเนื่องจากบ้านท่าขอนยางมีพื้นที่ราบลุ่มดินเหนียวปนทราย และบ้านท่าขอนยางยังติดกับเขตพื้นที่ตำบลขามเรียง ซึ่งเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงทำให้บ้านท่าขอนยางเป็นประตูแรกเข้าสู่มหาวิทยาลัย จึงมีศักยภาพในด้านพาณิชย์กรรม โดยเฉพาะเกิดธุรกิจที่หลากหลาย เช่น ร้านค้า ร้านอาหาร และหอพัก อาชีพรับราชการ

1.1.2 ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว

1.1.2.1 แหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนท่าขอนยาง ชุมชนบ้านท่าขอนยางเป็นชุมชนชาวไทยเชื้อที่ยังมีการประกอบอาชีพที่เก่าแก่และนำศึกษาและเยี่ยมชม ไม่ว่าจะเป็นการทอผ้าแบบไทยเชื้อ วิธีการหาปลา และภาษาการพูด

1.1.2.2 แหล่งท่องเที่ยวประเพณีวัฒนธรรมของชุมชนท่าขอนยาง มีประเพณีที่น่าสนใจตามประเพณีของชาวไทยที่ยังคงอยู่และน่าสนใจโดยเฉพาะประเพณีทางน้ำไม่ว่าจะเป็น การแข่งเรือ ไหลเรือไฟ ประเพณีลอยกระทง และการแห่เทียนเข้าพรรษา เป็นต้น

1.1.2.3 แหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา บ้านท่าขอนยางมีสถานที่ทางศาสนาที่สำคัญและรวบรวมโบราณสถาน โบราณวัตถุที่สำคัญมากมาย คือ วัดสว่างวาริที่ได้รวบรวมพระชินห์ครบ 3 องค์แห่งที่ 2 ในประเทศไทยโดยประกอบด้วย พระพุทธชินราช พุทธชินวรณ และ พระพุทธชินสีห์ อีกทั้งยังมีตำนานที่น่าสนใจและเชื่อมโยงไปยังตำนานของจังหวัดอื่น นั่นคือตำนานจรเข้ยักษ์ที่เริ่มต้นจากบ้านท่าขอนยาง จังหวัดมหาสารคาม เชื้อ โยงถึงอำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรราชธานี

1.2 วนอุทยานชีหลง

ภาพประกอบ 6 แหล่งท่องเที่ยววนอุทยานชีหลง

1.2.1 สภาพแวดล้อม

1.2.1.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ วนอุทยานชีหลงตั้งอยู่ใน บ้านวังหว่า ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย อยู่ทิศเหนือของแม่น้ำชี และทิศเหนือของจังหวัดมหาสารคาม โดยห่างจากอำเภอเมืองประมาณ 10 กิโลเมตร โดยอยู่ในการดูแลของ สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 8 กรมอุทยาน สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบสลับสันดอนเรียงฝั่งแม่น้ำชี ลักษณะทางธรณีวิทยาและทางปฐพีวิทยาที่ง่ายต่อการพังทลายของดินบริเวณริมฝั่งแม่น้ำ โดยสังเกตจากบริเวณทางเข้าซึ่งโดนการกัดเซาะจากแม่น้ำชี ซึ่งวนอุทยานชีหลงนี้ในอดีตแม่น้ำชีจะไหลเวียนอ้อมพื้นที่บริเวณนี้ ไปตลอดทิศเหนือและใต้ ต่อมาพื้นที่ส่วนนี้คดก้วทางด้านทิศตะวันตก ถูกกระแสน้ำไหลกัดเซาะจนขาดทำให้เกิดแม่น้ำชีเส้นใหม่ ลำน้ำเดิมถูกแยกขาดแปรสภาพพื้นที่ 100 กว่าไร่ ให้เป็นเกาะ

1.2.1.2 สภาพแวดล้อมทางชีวภาพ สภาพป่าที่สมบูรณ์ค่อนข้างมาก โดยพื้นที่ป่านั้นถูกห้อมล้อมด้วยน้ำ จะเหลือพื้นที่ป่าเฉพาะบางส่วนซึ่งลักษณะของป่านั้นเป็นป่าผลัดใบ (Deciduous Forest) โดยลักษณะเป็นป่าเต็งรัง พืชพรรณไม้ส่วนใหญ่ประกอบด้วย ต้นยางเต็งรัง ต้นเต็ง ต้นเตี้ย ต้นพลวง ต้นพะยอม ส่วนมากอยู่ในวงศ์ไมยราง (Dipterocapus) ซึ่งไม้ส่วนใหญ่มีขนาดใหญ่เส้นผ่านศูนย์กลางเฉลี่ยประมาณ 1 เมตร นอกนั้นยังมีพื้นที่ชุ่มน้ำขนาดเล็กบริเวณวนอุทยาน โดยมีพืชจำพวก บัว และสาหร่ายหางกระรอก ในส่วนของสัตว์ป่าเป็นสัตว์ขนาดเล็ก เช่น กระรอก พังพอน และนก ในส่วนของสัตว์น้ำนั้นมีพันธุ์ปลาพวกปลาชะโด ปลาปิ้ง ปลาเค้า ปลาเค็ง และปลานาง เป็นต้น ซึ่งวนอุทยานชีหลงนี้ถือได้ว่าวังปลาขนาดใหญ่ที่มีชื่อเสียงสมัยก่อน

1.2.1.3 สภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม บริเวณโดยรอบนั้นมีชาวบ้านอาศัยอยู่ประมาณ 10 หลังคาเรือน มีอาชีพเกษตรกรรม ในบางช่วงฤดูกาลนั้นทางหน่วยงานวนอุทยานชีหลงได้ให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้าไปหาของป่าในการยังชีพ ไม่ว่าจะเป็นปลา ไข่มดแดง และพืชผักต่าง ๆ ในพื้นที่ของวนอุทยานชีหลง

1.2.2 ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว

1.2.2.1 แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ วนอุทยานชีหลงมีสภาพพื้นที่ที่เกิดจากสภาพทางธรรมชาติโดยเกิดจากการแม่น้ำชีจะไหลเวียนอ้อมพื้นที่บริเวณวนอุทยานชีหลงทำให้เกิดเป็นเกาะ และมีกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในวนอุทยานชีหลง เช่น กิจกรรมดูนก กิจกรรมพักผ่อน กิจกรรมพายเรือ กิจกรรมศึกษาป่าธรรมชาติทั้งป่าเบญจพรรณและป่าเต็งรัง เป็นต้น

1.3 หาดใหญ่ บ้านวังยาว

ภาพประกอบ 7 แหล่งท่องเที่ยว หาดใหญ่ บ้านวังยาว

1.3.1 สภาพแวดล้อม

1.3.1.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ หาดใหญ่ ตั้งอยู่ใน บ้านวังยาว ตำบล เกิ่ง อำเภอเมือง อยู่ที่ศใต้ของแม่น้ำชี และทิศเหนือของจังหวัดมหาสารคาม โดยห่างจากอำเภอเมือง ประมาณ 5 กิโลเมตร โดยมีลักษณะพื้นที่เป็นสันดอนทรายริมแม่น้ำชี ทำให้กลายเป็น หาดทรายที่ประชาชนสามารถที่จะลงไปเล่นน้ำได้

1.3.1.2 สภาพแวดล้อมทางชีวภาพ สภาพพื้นที่หาดใหญ่นั้นยังไม่โดนทำลาย จากประชาชนมากนักเนื่องจากเป็นที่รู้จักกันน้อย และไม่มีเจ้าหน้าที่คอยดูแลทำให้ไม่มีความปลอดภัย จะมีคนมาท่องเที่ยวหนาแน่นเฉพาะในช่วงเทศกาล ทำให้ยังคงสภาพตามธรรมชาติ โดยบริเวณ 2 ริมฝั่งยังมีต้นไม้อยู่ค่อนข้างมากทั้งต้นไผ่ และไม่ยืนต้นขนาดใหญ่อยู่

1.3.1.3 สภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม บริเวณโดยรอบนั้นมีชาวบ้านอาศัยอยู่ ประมาณ 70 หลังคาเรือน โดยประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมโดยใช้น้ำจากบริเวณ

ลำน้ำชี แต่ไม่ได้อยู่ในบริเวณหาดใหญ่ โดยจะอาศัยน้ำชีในช่วงในช่วงตอนบนถัดขึ้นไป

1.3.2 ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว

1.3.2.1 แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สภาพทางธรรมชาติของหาดใหญ่ บ้านวังยาว ที่เกิดจากลักษณะพื้นที่เป็นสันดอนทรายริมแม่น้ำชี ทำให้กลายเป็นหาดทรายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและมีกิจกรรมที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็น กิจกรรมเล่นน้ำ กิจกรรมพายเรือ กิจกรรมพักผ่อนหย่อนใจ รวมถึงการเปิดร้านขายอาหารเป็นต้น

1.4. บ้านโขงกุดหวาย

ภาพประกอบ 8 แหล่งท่องเที่ยวบ้านโขงกุดหวาย

1.4.1 สภาพแวดล้อม

1.4.1.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ บ้านโขงกุดหวายตั้งอยู่ใน ตำบลเกิ้ง อำเภอเมือง อยู่ทิศใต้ของแม่น้ำชี และทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัดมหาสารคาม โดยห่างจาก อำเภอเมืองประมาณ 10 กิโลเมตร โดยมีลักษณะพื้นที่เป็นแหล่งเก็บน้ำขนาดใหญ่เป็นรูปตัว ยู (U)

ซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นแม่น้ำชีมาก่อน เป็นที่ราบลุ่มติดแม่น้ำชี และ โขงกุดหวาย ทำให้มีความสมบูรณ์เหมาะแก่การทำเกษตรกรรม

1.4.1.2 สภาพแวดล้อมทางชีวภาพ มีความสมบูรณ์ในส่วนของสัตว์น้ำ โดยมีปลาจำนวนมากอยู่ในโขงกุดหวาย ทั้งนี้เนื่องจากการอนุรักษ์กันของชาวบ้าน และความเชื่อต่าง ๆ ของชาวบ้านทำให้ปลาบริเวณโขงกุดหวายนั้นไม่โดนจับ โดยปลาที่เป็นแหล่งดึงดูดนักท่องเที่ยวให้ไปเที่ยวชมคือ ปลาเปราะ ซึ่งเป็นสายพันธุ์เดียวกันกับปลาบึก และปลาสาวย ทำให้มีขนาดใหญ่ สภาพป่าไม่ถือว่าค่อนข้างที่จะสมบูรณ์อยู่ทั้งนี้เนื่องจากความสมบูรณ์ของแหล่งน้ำและการอนุรักษ์ของประชาชนทำให้มีต้นไม้ขนาดใหญ่เหลืออยู่ไม่ว่าจะเป็น ต้นยางนา ต้นเหียง ต้นพลวง เป็นต้น

1.4.1.3 สภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม บริเวณโดยรอบนั้นมีชาวบ้านอาศัยอยู่ประมาณ 100 หลังคาเรือนโดยประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมโดยใช้น้ำจากบริเวณแหล่งน้ำของโขงกุดหวายและลำน้ำชี

1.4.2 ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว

1.4.2.1 แหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนบ้านโขงกุดหวาย ชุมชนบ้านโขงกุดหวายยังมีการดำเนินชีวิตที่ยังยึดถือการประกอบอาชีพเกษตรกรรมไม่ว่าจะเป็น การทำนาปลูกข้าว การเลี้ยงสัตว์ การทำประมงตามลำน้ำชี ถือได้ว่าเป็นสถานที่ที่เข้าไปพักผ่อนและดูวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน

1.4.2.2 แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ บ้านโขงกุดหวายมีแหล่งน้ำขนาดใหญ่ที่เกิดไปลักษณะเดียวกันกับวนอุทยานชีหลง คือ แม่น้ำชีจะไหลเวียนอ้อมพื้นที่เกิดเป็นเกาะและแหล่งน้ำ โดยบริเวณแหล่งน้ำนั้นมีปลาขนาดใหญ่ที่เป็นปลารวมชาติที่ชาวบ้านและนักท่องเที่ยวสามารถที่จะให้อาหารปลาได้ และในส่วนของพื้นที่เกาะนั้นจะมีวัดบ้านวังยาว และสวนสัตว์ของวัด รวมถึงสิ่งก่อสร้างที่แสดงถึงวัฒนธรรมของชาวบ้าน ทำให้สามารถที่จะมีกิจกรรมการท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็น การชม และให้อาหารสัตว์ การไหว้พระ การศึกษาวัฒนธรรม เป็นต้น

1.5 สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช

ภาพประกอบ 9 แหล่งท่องเที่ยวสถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช

1.5.1 สภาพแวดล้อม

1.5.1.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวชตั้งอยู่ในบ้านเก็ง ตำบลเก็ง อำเภอเมือง อยู่ทิศใต้ของแม่น้ำชี และทิศตะวันออกเฉียงเหนือเหนือของจังหวัดมหาสารคาม โดยห่างจากอำเภอเมืองประมาณ 12 กิโลเมตร โดยอยู่ในการดูแลของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบ มีลักษณะคล้ายกับวนอุทยานชีหลงคือในอดีตแม่น้ำชีจะไหลเวียนอ้อมพื้นที่บริเวณนี้ ไปตลอดทิศเหนือและใต้ ต่อมาพื้นที่ส่วนนี้คดก้วทางด้านทิศตะวันออก ถูกกระแสน้ำไหลกัดเซาะจนขาดทำให้เกิดแม่น้ำชีเส้นทำให้มีสภาพเป็นเกาะ

1.5.1.2 สภาพแวดล้อมทางชีวภาพ มีการจัดสภาพแวดล้อมเป็นส่วนเพื่อการศึกษแก่เยาวชน เช่น สวนป่าบุงป่าทาม สวนไม้หอม และป่าความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศของป่าไม้ ตลอดจนศาลพักผ่อนแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งรวมถึงพันธุ์ไม้ธรรมชาติของป่าเต็งรัง และไม้พื้นบ้านของจังหวัดมหาสารคาม และภาคอีสาน

1.5.1.3 สภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม บริเวณโดยรอบนั้นมีชาวบ้านอาศัยอยู่ประมาณ 30 หลังคาเรือนโดยประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมโดยใช้น้ำจากบริเวณแหล่งน้ำของสถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช

1.5.2 ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว

1.5.2.1 แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและกิจกรรมศึกษาระบบนิเวศวิทยา สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช มีลักษณะคล้ายกับวนอุทยานชีหลง คือ ในอดีตแม่น้ำชีจะไหลเวียนอ้อมพื้นที่บริเวณนี้ทำให้มีสภาพเป็นเกาะ โดยสถาบันวิจัยวลัยรุกขเวชนั้นมีการจัดสวนให้มีความหลากหลายเพื่อการศึกษาระบบนิเวศของประชาชน และเยาวชนที่สนใจไม่ว่าจะเป็น สวนป่าบุงป่าทาม สวนไม้หอม และป้ายความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศของป่าไม้ ซึ่งจัดได้ว่าเป็นแหล่งรวบรวมพันธุ์ไม้ที่น่าสนใจและศึกษามากมาย

ส่วนที่ 2 ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยศักยภาพการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยว

2.1 ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว

ค่าศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ระดับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว โดยรวมและจำแนกรายด้าน โดยพิจารณาค่าศักยภาพการท่องเที่ยวจากการคำนวณค่าคะแนนมาตรฐานและค่าถ่วงน้ำหนักของตัวแปรที่ใช้ศึกษาศักยภาพของการท่องเที่ยว (ระดับศักยภาพอยู่ในภาคผนวก ก)

ตาราง 2 ค่าศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวและระดับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวโดยรวม

แหล่งท่องเที่ยว	ประเภท	ค่าศักยภาพ	ระดับศักยภาพ
บ้านท่าขอนยาง	วัฒนธรรมและศาสนา	1,221.76	สูง
วนอุทยานชีหลง	ธรรมชาติ	804.86	กลาง
หาดใหญ่ บ้านวังยาว	ธรรมชาติ	350.81	ต่ำ
บ้านโงกุดหวาย	วัฒนธรรมและธรรมชาติ	1,035.29	กลาง
สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช	ธรรมชาติ	842.96	กลาง

จากตาราง 2 พบว่าบ้านท่าขอนยางซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมและศาสนามีค่าศักยภาพการท่องเที่ยวสูงสุดโดยมีค่าศักยภาพ 1,221.76 และระดับศักยภาพอยู่ในระดับสูง ในส่วน

ของหาดใหญ่ บ้านวังยาวมีค่าศักยภาพการท่องเที่ยวต่ำสุดโดยมีค่าศักยภาพ 350.81 และระดับศักยภาพอยู่ในระดับต่ำ

2.2 เปรียบเทียบศักยภาพการท่องเที่ยวขององค์ประกอบแหล่งท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตาราง 3 การเปรียบเทียบค่าศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ขององค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้ง 4 ด้านระหว่างแหล่งท่องเที่ยวที่ต่างกัน

องค์ประกอบการท่องเที่ยว เชิงนิเวศรวมทั้ง 4 ด้าน	\bar{x}	s	F	p
บ้านท่าขอนยาง	43.63	35.08	5.27	0.001*
วนอุทยานชีหลง	28.75	24.85		
หาดใหญ่ บ้านวังยาว	12.53	14.90		
บ้านโฆงกุดหวาย	36.97	29.86		
สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช	30.11	25.04		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 3 พบว่า บ้านท่าขอนยางมีค่าเฉลี่ยศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวขององค์ประกอบ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศรวมทั้ง 4 ด้าน มีค่ามากที่สุด ($\bar{x} = 43.63$) โดยที่หาดใหญ่ บ้านวังยาวมีค่า น้อยที่สุด ($\bar{x} = 12.53$) จากการทดสอบทางสถิติพบว่าค่าศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ขององค์ประกอบ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศรวมทั้ง 4 ด้านระหว่างแหล่งท่องเที่ยวมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติระดับ .05 จึงได้เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ปรากฏผลดังตาราง 4

ตาราง 4 การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของค่าศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวขององค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้ง 4 ด้านระหว่างแหล่งท่องเที่ยวที่ต่างกัน

องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศรวมทั้ง 4 ด้าน	บ้านท่าขอนยาง	วนอุทยานชีหลง	หาดใหญ่ บ้านวังยาว	บ้านโงกุดหวาย	สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช
\bar{x}	43.63	28.75	12.53	36.97	30.11
บ้านท่าขอนยาง	43.63	-	0.37	0.01*	0.47
วนอุทยานชีหลง	28.75	28.75	-	0.28	1.00
หาดใหญ่ บ้านวังยาว	12.53	12.53	12.53	-	0.02*
บ้านโงกุดหวาย	36.97	36.97	36.97	36.97	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4 พบว่า บ้านท่าขอนยางและบ้านโงกุดหวายมีค่าเฉลี่ยศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวขององค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้ง 4 ด้าน มากกว่าหาดใหญ่ บ้านวังยาวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 5 การเปรียบเทียบค่าศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ขององค์ประกอบการท่องเที่ยวด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวระหว่างแหล่งท่องเที่ยวที่ต่างกัน

ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	\bar{x}	s	F	p
บ้านท่าขอนยาง	18.72	6.40	0.33	0.85
วนอุทยานชีหลง	34.66	11.79		
หาดใหญ่ บ้านวังยาว	32.23	16.17		
บ้านโงกุดหวาย	28.66	8.43		
สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช	34.66	11.79		

จากตาราง 5 พบว่า วนอุทยานชีหลงและสถาบันวิจัยวลัยรุกขเวชมีค่าเฉลี่ยศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวของด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว มีค่ามากที่สุด ($\bar{x} = 34.66$) โดยที่บ้าน

ท่าขอนแก่น มีค่าน้อยที่สุด ($\bar{x} = 18.72$) จากการทดสอบทางสถิติพบว่าค่าศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวของด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวไม่มีความแตกต่างกัน

ตาราง 6 การเปรียบเทียบค่าศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ขององค์ประกอบการท่องเที่ยวด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการระหว่างแหล่งท่องเที่ยวที่ต่างกัน

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการ	\bar{x}	s	F	p
บ้านท่าขอนแก่น	43.94	35.21	2.48	0.052
วนอุทยานชีหลง	32.47	29.78		
หาดใหญ่ บ้านวังยาว	12.13	13.60		
บ้านโงกุดหวาย	37.14	33.05		
สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช	28.79	28.47		

จากตาราง 6 พบว่า บ้านท่าขอนแก่นมีค่าเฉลี่ยศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวของด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการ มีค่ามากที่สุด ($\bar{x} = 43.94$) โดยที่หาดใหญ่ บ้านวังยาว มีค่าน้อยที่สุด ($\bar{x} = 12.13$) จากการทดสอบทางสถิติพบว่าค่าศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ของด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการไม่มีความแตกต่างกัน

ตาราง 7 การเปรียบเทียบค่าศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ขององค์ประกอบการท่องเที่ยวด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวระหว่างแหล่งท่องเที่ยวที่ต่างกัน

ด้านสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยว	\bar{x}	s	F	p
บ้านท่าขอนแก่น	27.87	38.62	0.46	0.76
วนอุทยานชีหลง	14.50	26.64		
หาดใหญ่ บ้านวังยาว	2.23	4.99		
บ้านโงกุดหวาย	27.87	38.62		
สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช	25.63	35.14		

จากตาราง 7 พบว่า บ้านท่าขอนยางและบ้านโงกุดหวายมีค่าเฉลี่ยศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวของด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว มีค่ามากที่สุด ($\bar{x} = 27.87$) โดยที่หาดใหญ่ บ้านวังยาว มีค่าน้อยที่สุด ($\bar{x} = 2.23$) จากการทดสอบทางสถิติพบว่าค่าศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวของด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวไม่มีความแตกต่างกัน

ตาราง 8 การเปรียบเทียบค่าศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ขององค์ประกอบการท่องเที่ยวด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวระหว่างแหล่งท่องเที่ยวที่ต่างกัน

ด้านคุณค่า แหล่งท่องเที่ยว	\bar{x}	s	F	p
บ้านท่าขอนยาง	78.47	17.44	3.20	0.04*
วนอุทยานชีหลง	27.83	11.61		
หาดใหญ่ บ้านวังยาว	8.19	11.49		
บ้านโงกุดหวาย	52.27	21.44		
สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช	34.61	13.42		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 8 พบว่า บ้านท่าขอนยางมีค่าเฉลี่ยศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวของด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว มีค่ามากที่สุด ($\bar{x} = 78.47$) โดยที่หาดใหญ่ บ้านวังยาวมีค่าน้อยที่สุด ($\bar{x} = 8.19$) จากการทดสอบทางสถิติพบว่าค่าศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ของด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงได้เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ปรากฏผลดังตาราง 9

ตาราง 9 การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ขององค์ประกอบกร่องเที่ยว ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวระหว่างแหล่งท่องเที่ยวที่ต่างกัน

ด้านคุณค่า แหล่งท่องเที่ยว	\bar{x}	บ้าน ท่าขอน ยาง	วน อุทยาน ชีหลง	หาดใหญ่ บ้านวัง ยาว	บ้านโง กุดหวาย	สถาบันวิจัย วลัยรุกช เวช
		บ้านท่าขอนยาง	78.47	-	0.01*	0.01*
วนอุทยานชีหลง	27.83		-	0.43	0.23	0.97
หาดใหญ่ บ้านวังยาว	8.19			-	0.01*	0.17
บ้านโงกุดหวาย	52.27				-	0.54

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 9 พบว่า บ้านท่าขอนยางมีค่าเฉลี่ยศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวของด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว มากกว่าสถาบันวิจัยวลัยรุกชเวช วนอุทยานชีหลงหาดใหญ่ บ้านวังยาว ตามลำดับ และบ้านโงกุดหวายมีค่าเฉลี่ยศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวของด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว มากกว่าหาดใหญ่ บ้านวังยาวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วนที่ 3 ข้อมูลลักษณะประชากรของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ลักษณะข้อมูลของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 400 คน

ตาราง 10 ข้อมูลคุณลักษณะประชากรของนิสิตระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (n = 400)

คุณลักษณะประชากร	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
- ชาย	143	35.8
- หญิง	257	64.2
อายุ		
- 17-18 ปี	31	15.3
- 19-20 ปี	213	53.2
- 21-22 ปี	106	23.5
- 23-24 ปี	20	5
ชั้นปี		
- ปีที่ 1	145	36.2
- ปีที่ 2	148	37.0
- ปีที่ 3	76	19.0
- ปีที่ 4	31	7.8
รายได้ต่อเดือน		
- ต่ำกว่า 5,000 บาท	97	24.3
- มากกว่า 5,000 บาท	303	75.7
ถิ่นที่อยู่อาศัย		
- ในจังหวัดมหาสารคาม	223	55.8
- ต่างจังหวัด	177	44.2
ระยะเวลาที่อยู่ในจังหวัดมหาสารคาม		
- 0-3 ปี	131	32.75
- มากกว่า 3 ปี	269	67.25

ตาราง 10 (ต่อ)

คุณลักษณะประชากร	จำนวน	ร้อยละ
คณะ		
- มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	33	8.25
- วิทยาศาสตร์	27	6.75
- วิทยาการสารสนเทศ	41	10.25
- การบัญชีและการจัดการ	136	34
- ศิลปกรรมศาสตร์	18	4.5
- สถาปัตยกรรมศาสตร์ ฟังเมืองและ	13	3.25
นฤมิตศิลป์		
- วิศวกรรมศาสตร์	22	5.5
- พยาบาล	7	1.75
- เกษศาสตร์	10	2.5
- สาธารณสุขศาสตร์	23	5.75
- การท่องเที่ยวและการโรงแรม	43	10.75
- วิทยาลัยการเมืองการปกครอง	27	6.75
ท่านเคยท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือไม่		
- เคย	176	44
- ไม่เคย	224	56
ท่านเคยท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวบริเวณลำน้ำชีหรือไม่		
- เคย	292	73
- ไม่เคย	108	27
ท่านทราบถึงแหล่งท่องเที่ยวบริเวณลำน้ำชีหรือไม่		
- ทราบ	272	68
- ไม่ทราบ	128	32

จากตาราง 10 พบว่า นิสิตส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 64.2) มีอายุอยู่ในช่วงอายุ 19 – 20 ปี อยู่ในระดับชั้นปีที่ 2 (ร้อยละ 37) และศึกษาอยู่ในคณะกรรมการท่องเที่ยวและการโรงแรม (ร้อยละ 10.75) มีรายได้มากกว่า 5,000 บาท (ร้อยละ 75.7) และมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดมหาสารคาม (ร้อยละ 55.8) และอาศัยอยู่ในจังหวัดมหาสารคามมากกว่า 3 ปี (ร้อยละ 67.25)

ในส่วนประสบการณ์การท่องเที่ยวของนิสิต พบว่านิสิตส่วนใหญ่เคยท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ร้อยละ 44) เคยท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวบริเวณลำน้ำชี (ร้อยละ 73) และทราบถึงแหล่งท่องเที่ยวบริเวณลำน้ำชี (ร้อยละ 68)

ส่วนที่ 4 ความต้องการการพัฒนาการท่องเที่ยวของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ความต้องการการพัฒนาการท่องเที่ยวของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 400 คน ในแต่ละองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตาราง 11 ความต้องการการพัฒนากิจกรรมด้านพื้นที่การท่องเที่ยว

ข้อที่	กิจกรรมด้านพื้นที่การท่องเที่ยว	\bar{x}	s	ระดับความต้องการ
1	การจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบ (ที่จอดรถ ที่พัก สุขุม ที่ท่องเที่ยว)	2.67	0.89	มาก
2	การกำหนดเขตสถานที่ท่องเที่ยวที่แน่นอน (ป้าย-หลัก บอกเขต)	1.40	0.69	น้อย
3	การฟื้นฟู ดูแลรักษา พื้นที่ทางธรรมชาติ และ วัฒนธรรมอย่างสม่ำเสมอ	1.94	0.82	ปานกลาง
4	พื้นที่ที่มีความพร้อมสำหรับการท่องเที่ยวทางนิเวศ ธรรมชาติและวัฒนธรรม เป็นหลัก	2.06	0.75	ปานกลาง
5	มีการจัดการในพื้นที่สภาพทางเข้า (สภาพถนน ป้ายบอกทาง ป้ายบอกสถานที่)	1.66	0.77	ปานกลาง
	โดยรวม	1.95	0.78	ปานกลาง

จากตาราง 11 พบว่า นิสิตส่วนใหญ่มีความต้องการการพัฒนาด้านพื้นที่การท่องเที่ยว โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 1.95$) และต้องการจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบ เช่น ที่จอดรถ ที่พัก สุขา ที่ท่องเที่ยว ในระดับมาก ($\bar{x} = 2.67$) ในส่วนการกำหนดเขตสถานที่ท่องเที่ยวที่แน่นอน ป้าย-หลัก บอกระเบียบ มีความต้องการน้อยที่สุดโดยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 1.40$)

ตาราง 12 ความต้องการการพัฒนากิจกรรมด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ข้อที่	กิจกรรมด้านการจัดการการท่องเที่ยว	\bar{x}	s	ระดับความต้องการ
1	ห้องสุขา/อาบน้ำ	2.62	0.58	มาก
2	มีร้านอาหาร/เครื่องดื่ม	2.55	0.66	มาก
3	มีที่พักแบบชั่วคราว (อาคารบริการ ศาลาพักผ่อน ม้านั่ง)	2.51	0.71	มาก
4	มีระบบอำนวยความสะดวก (โทรศัพท์ ตู้ ATM ยานพาหนะ)	2.24	0.68	ปานกลาง
5	มีมัคคุเทศก์ในการนำเที่ยว	1.60	0.74	ปานกลาง
6	มีระบบจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี (ขยะ น้ำเสีย)	2.08	0.79	ปานกลาง
7	มีคู่มือศึกษาธรรมชาติ ระบบนิเวศ วัฒนธรรม และวัฒนธรรม ในพื้นที่	1.84	0.77	ปานกลาง
8	มีการจัดทำพิพิธภัณฑน์หมู่บ้าน	1.81	0.73	ปานกลาง
9	มีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว (เว็บไซต์ แผ่นพับ ป้าย สื่อต่างๆ)	2.28	0.75	ปานกลาง
10	มีที่พักแบบค้างคืน	1.74	0.71	ปานกลาง
11	มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว (ข้อมูลข่าวสาร แผ่นพับ สื่ออื่นๆ)	1.95	0.77	ปานกลาง
	โดยรวม	2.11	0.72	ปานกลาง

จากตาราง 12 พบว่า นิสิตส่วนใหญ่มีความต้องการการพัฒนาด้านการจัดการท่องเที่ยว โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.11$) และต้องการการจัดการห้องสุขาและห้องอาบน้ำ ($\bar{x} = 2.62$) ร้านอาหาร/เครื่องดื่ม ($\bar{x} = 2.55$) และมีที่พักแบบชั่วคราว ($\bar{x} = 2.51$) ในระดับมาก ในส่วนกิจการจัดการมีมีคฤเทศก์ในการนำเที่ยว มีความต้องการน้อยที่สุดโดยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 1.60$)

ตาราง 13 ความต้องการการพัฒนากิจกรรมด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว

ข้อที่	กิจกรรมด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว	\bar{x}	s	ระดับความต้องการ
1	กิจกรรมที่เน้นความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศ เช่น เดินป่า ดูนก ล่องแพ เป็นต้น	2.51	0.64	มาก
2	กิจกรรมพักผ่อนหย่อนใจ เช่น รับประทานอาหาร ชมวิว เป็นต้น	2.57	0.60	มาก
3	กิจกรรมที่เน้นความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม เช่น เยี่ยมชมวัด ดูการดำรงชีวิต	2.37	0.69	ปานกลาง
4	กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวและคนในท้องถิ่นแลกเปลี่ยน ความรู้ ความคิดเห็น	1.80	0.77	ปานกลาง
5	กิจกรรมการท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติน้อยที่สุด	2.07	0.73	ปานกลาง
6	กิจกรรมที่เอื้อให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่ดีก่อให้เกิดจิตสำนึกที่ดีต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม	2.16	0.75	ปานกลาง
	โดยรวม	2.25	0.70	ปานกลาง

จากตาราง 13 พบว่า นิสิตส่วนใหญ่มีความต้องการการพัฒนาด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.25$) และต้องการกิจกรรมพักผ่อนหย่อนใจ เช่น รับประทานอาหาร ชมวิว ($\bar{x} = 2.57$) และกิจกรรมที่เน้นความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศ เช่น เดินป่า ดูนก ล่องแพ ในระดับมาก ($\bar{x} = 2.51$) ในส่วนกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวและคนในท้องถิ่นแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น มีความต้องการน้อยที่สุดโดยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 1.80$)

ตาราง 14 ความต้องการการพัฒนากิจกรรมด้านองค์กรการท่องเที่ยว

ข้อที่	กิจกรรมด้านองค์กรการท่องเที่ยว	\bar{x}	s	ระดับความต้องการ
1	การจัดทำแผนการท่องเที่ยว	2.22	0.74	ปานกลาง
2	การกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการการท่องเที่ยว	1.94	0.79	ปานกลาง
3	การสนับสนุนชุมชน และองค์กรท้องถิ่นให้เป็นผู้ประกอบการในกิจกรรมที่ตนสามารถดำเนินการได้ เช่น ร้านอาหาร/เครื่องดื่ม เป็นต้น	2.05	0.75	ปานกลาง
4	กระบวนการมีส่วนร่วมจากชุมชนในการจัดทำแผนการพัฒนา และแผนการท่องเที่ยว	2.08	0.75	ปานกลาง
5	การสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยว ชุมชน หน่วยงานที่รับผิดชอบ เพื่อความเข้าใจอันนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยว	2.16	0.73	ปานกลาง
6	การสนับสนุนกิจกรรมสาธารณะประโยชน์จากการท่องเที่ยว เช่น ค่ายเยาวชน	2.14	0.70	ปานกลาง
	โดยรวม	2.10	0.74	ปานกลาง

จากตาราง 14 พบว่า นิสิตส่วนใหญ่มีความต้องการการพัฒนาด้านองค์กรการท่องเที่ยว โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.25$) และต้องการการจัดทำแผนการท่องเที่ยวสูงที่สุดในระดับความต้องการปานกลาง ($\bar{x} = 2.22$) ในส่วนกิจกรรมการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการการท่องเที่ยว มีความต้องการน้อยที่สุดโดยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 1.80$)

ตาราง 15 ความต้องการรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว

ข้อที่	รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว	\bar{x}	s	ระดับความต้องการ
1	กิจกรรมล่องแพ	2.62	0.59	มาก
2	กิจกรรมพายเรือ	2.58	0.62	มาก
3	กิจกรรมเดินป่า	2.03	0.74	ปานกลาง
4	กิจกรรมดูนก	2.09	0.74	ปานกลาง
5	กิจกรรมพักผ่อน	1.73	0.78	ปานกลาง
6	กิจกรรมชมวิวทิวทัศน์	2.57	0.61	มาก
7	กิจกรรมส่องสัตว์	2.06	0.75	ปานกลาง
8	กิจกรรมชมวัฒนธรรม	1.96	0.71	ปานกลาง
9	กิจกรรมเยี่ยมชมผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น	2.06	0.88	ปานกลาง
10	กิจกรรมชมชีวิตความเป็นอยู่	2.07	0.81	ปานกลาง
11	กิจกรรมชมวัด	2.17	0.83	ปานกลาง

จากตาราง 15 พบว่า นิสิตส่วนใหญ่มีความต้องการรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว
 ในกิจกรรมล่องแพ ($\bar{x} = 2.62$) กิจกรรมพายเรือ ($\bar{x} = 2.58$) กิจกรรมชมวิวทิวทัศน์ ($\bar{x} = 2.57$)
 ในระดับมาก ในส่วนกิจกรรมพักผ่อน มีความต้องการน้อยที่สุดโดยอยู่ในระดับปานกลาง
 ($\bar{x} = 1.73$)

ส่วนที่ 5 การเปรียบเทียบคุณลักษณะของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคามต่อการมีระดับความต้องการการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศลำน้ำชี

ตาราง 16 การเปรียบเทียบคุณลักษณะของนิสิตที่ต่างกันต่อการมีระดับความต้องการการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวด้านพื้นที่การท่องเที่ยว (n = 400)

คุณลักษณะประชากร	ระดับความต้องการ			χ^2	p
	มาก จำนวน (ร้อยละ)	ปานกลาง จำนวน (ร้อยละ)	น้อย จำนวน (ร้อยละ)		
1. เพศ					
- ชาย	85(59.44)	30(20.98)	28(19.58)	7.95	0.019*
- หญิง	137(53.31)	86(33.46)	34(13.23)		
2. อายุ					
- 17-18 ปี	34(55.74)	19(31.15)	8(13.11)	1.24	0.975
- 19-20 ปี	117(55.71)	60(28.57)	33(15.71)		
- 21-22 ปี	61(58.65)	30(28.85)	13(12.50)		
- 23-24 ปี	10(40.00)	7(28.00)	8(32.00)		
3. รายได้ต่อเดือน					
- ต่ำกว่า 5,000บาท	58(59.79)	28(28.87)	11(11.34)	1.86	0.395
- มากกว่า 5,000บาท	164(54.13)	88(29.04)	51(16.83)		
4. ประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					
- เคย	97(55.11)	54(30.68)	25(14.20)	0.66	0.721
- ไม่เคย	125(55.80)	62(27.68)	37(16.52)		
5. ประสบการณ์ท่องเที่ยวลำนํ้าชี					
- เคย	177(60.62)	68(23.29)	47(16.10)	17.52	0.001*
- ไม่เคย	45(41.67)	48(44.44)	15(13.89)		

ตาราง 16 (ต่อ)

คุณลักษณะประชากร	ระดับความต้องการ			χ^2	p
	มาก จำนวน (ร้อยละ)	ปานกลาง จำนวน (ร้อยละ)	น้อย จำนวน (ร้อยละ)		
6. ทราบถึงแหล่งท่องเที่ยวบริเวณลำน้ำชี					
- ทราบ	164(60.29)	62(27.79)	46(16.91)	15.90	0.001*
- ไม่ทราบ	58(45.31)	54(42.19)	16(12.50)		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 16 พบว่า นิสิตที่มีความแตกต่างในเรื่องคุณลักษณะ เพศ ประสบการณ์ท่องเที่ยวลำน้ำชี และการทราบถึงแหล่งท่องเที่ยวบริเวณลำน้ำชี มีระดับความต้องการการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่การท่องเที่ยวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 17 การเปรียบเทียบคุณลักษณะของนิสิตที่ต่างกันต่อการมีระดับความต้องการการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (n = 400)

คุณลักษณะประชากร	ระดับความต้องการ			χ^2	p
	มาก จำนวน (ร้อยละ)	ปานกลาง จำนวน (ร้อยละ)	น้อย จำนวน (ร้อยละ)		
1. เพศ					
- ชาย	37(25.87)	56(39.16)	50(34.97)	8.02	0.018*
- หญิง	91(35.41)	108(42.02)	58(22.57)		

ตาราง 17 (ต่อ)

คุณลักษณะประชากร	ระดับความต้องการ			χ^2	p
	มาก จำนวน (ร้อยละ)	ปานกลาง จำนวน (ร้อยละ)	น้อย จำนวน (ร้อยละ)		
2. อายุ					
- 17-18 ปี	17(27.87)	25(40.98)	19(31.15)	2.56	0.862
- 19-20 ปี	69(32.39)	90(42.25)	54(25.35)		
- 21-22 ปี	37(34.91)	39(36.79)	30(28.30)		
- 23-24 ปี	5(25.00)	10(50.00)	5(25.00)		
3. รายได้ต่อเดือน					
- ต่ำกว่า 5,000บาท	30(30.93)	44(45.36)	23(23.71)	1.15	0.562
- มากกว่า 5,000บาท	98(32.34)	120(39.60)	85(28.05)		
4. ประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					
- เคย	55(31.25)	77(43.75)	44(25.00)	1.10	0.577
- ไม่เคย	73(32.59)	87(38.84)	64(28.57)		
5. ประสบการณ์ท่องเที่ยวถ้ำน้ำชี					
- เคย	95(32.53)	128(43.84)	69(23.63)	6.77	0.034*
- ไม่เคย	33(30.56)	36(33.33)	39(36.11)		
6. ทราบถึงแหล่งท่องเที่ยวบริเวณถ้ำน้ำชี					
- ทราบ	88(32.35)	115(42.28)	69(25.37)	1.21	0.546
- ไม่ทราบ	40(31.25)	49(38.28)	39(30.47)		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 17 นิสิตที่มีความแตกต่างในเรื่องคุณลักษณะ เพศ และประสบการณ์ท่องเที่ยวถ้ำน้ำ มีระดับความต้องการการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 18 การเปรียบเทียบคุณลักษณะของนิสิตที่ต่างกันต่อการมีระดับความต้องการการพัฒนา
แหล่งท่องเที่ยวด้านการจัดการการท่องเที่ยว (n = 400)

คุณลักษณะประชากร	ระดับความต้องการ			χ^2	p
	มาก จำนวน (ร้อยละ)	ปานกลาง จำนวน (ร้อยละ)	น้อย จำนวน (ร้อยละ)		
1. เพศ					
- ชาย	39(27.27)	64(44.79)	40(27.97)	1.68	0.432
- หญิง	56(21.79)	119(46.30)	82(31.91)		
2. อายุ					
- 17-18 ปี	13(21.67)	29(48.33)	18(30.00)	12.83	0.046*
- 19-20 ปี	40(18.96)	99(46.92)	72(34.12)		
- 21-22 ปี	33(31.13)	48(45.28)	25(23.58)		
- 23-24 ปี	9(39.13)	7(30.43)	7(.043)		
3. รายได้ต่อเดือน					
- ต่ำกว่า 5,000บาท	23(23.71)	39(40.21)	35(36.08)	2.17	0.338
- มากกว่า 5,000บาท	72(23.76)	144(47.52)	87(28.71)		
4. ประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					
- เคย	41(23.30)	74(42.05)	61(34.66)	2.75	0.253
- ไม่เคย	54(24.11)	109(48.66)	61(27.23)		
5. ประสบการณ์ท่องเที่ยวลำนํ้าชี					
- เคย	77(26.37)	124(42.47)	91(31.16)	5.98	0.050*
- ไม่เคย	18(16.67)	59(54.63)	31(28.70)		
6. ทราบถึงแหล่งท่องเที่ยวบริเวณลำนํ้าชี					
- ทราบ	75(27.57)	116(42.65)	81(29.78)	7.17	0.028*
- ไม่ทราบ	20(15.63)	67(52.34)	41(32.03)		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 18 พบว่า นิสิตที่มีความแตกต่างในเรื่องคุณลักษณะ เพศ ประสบการณ์
ท่องเที่ยวลำน้ำชี และการทราบถึงแหล่งท่องเที่ยวบริเวณลำน้ำชี มีระดับความต้องการการพัฒนา
แหล่งท่องเที่ยวด้านการจัดการการท่องเที่ยวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 19 การเปรียบเทียบคุณลักษณะของนิสิตที่ต่างกันต่อการมีระดับความต้องการการพัฒนา
แหล่งท่องเที่ยวด้านองค์กรการท่องเที่ยว (n = 400)

คุณลักษณะประชากร	ระดับความต้องการ			χ^2	p
	มาก จำนวน (ร้อยละ)	ปานกลาง จำนวน (ร้อยละ)	น้อย จำนวน (ร้อยละ)		
1. เพศ					
- ชาย	14(9.79)	69(48.25)	60(41.96)	3.80	0.150
- หญิง	39(15.18)	102(39.69)	116(45.14)		
2. อายุ					
- 17-18 ปี	6(9.84)	27(44.23)	28(45.90)	11.27	0.080
- 19-20 ปี	29(13.62)	89(41.78)	95(44.60)		
- 21-22 ปี	11(10.68)	46(44.66)	46(44.66)		
- 23-24 ปี	7(31.82)	9(40.91)	6(27.27)		
3. รายได้ต่อเดือน					
- ต่ำกว่า 5,000บาท	17(17.53)	44(45.36)	36(37.11)	3.35	0.187
- มากกว่า 5,000บาท	36(11.88)	127(41.91)	140(46.20)		
4. ประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					
- เคย	29(16.48)	75(42.61)	72(40.91)	3.15	0.207
- ไม่เคย	24(10.71)	96(42.86)	104(46.43)		
5. ประสบการณ์ท่องเที่ยวลำน้ำชี					
- เคย	33(11.30)	128(43.84)	131(44.86)	8.58	0.016*
- ไม่เคย	20(18.52)	43(39.81)	45(41.67)		

ตาราง 19 (ต่อ)

คุณลักษณะประชากร	ระดับความต้องการ			χ^2	p
	มาก จำนวน (ร้อยละ)	ปานกลาง จำนวน (ร้อยละ)	น้อย จำนวน (ร้อยละ)		
6. ทราบถึงแหล่งท่องเที่ยวบริเวณลำน้ำชี					
- ทราบ	27(9.93)	125(45.96)	120(44.12)	9.13	0.010*
- ไม่ทราบ	26(20.31)	46(35.94)	56(43.75)		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 19 พบว่า นิสิตที่มีความแตกต่างในเรื่องคุณลักษณะ ประสบการณ์ท่องเที่ยวลำน้ำชี และการทราบถึงแหล่งท่องเที่ยวบริเวณลำน้ำชี มีระดับความต้องการการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ด้านองค์กรการท่องเที่ยวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณลำน้ำชี จังหวัดมหาสารคาม ครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะเป็นขั้นตอนตามลำดับดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สรุปผล
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณลำน้ำชี ช่วงตำบลเกิ้ง - ตำบลท่าขอนยาง จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ กันในบริเวณลำน้ำชี ช่วงตำบลเกิ้ง - ตำบลท่าขอนยาง จังหวัดมหาสารคาม
3. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความต้องการการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของนิสิตที่มีคุณลักษณะบางประการแตกต่างกัน

สรุปผล

1. ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณลำน้ำชี ช่วงตำบลเกิ้ง – ตำบลท่าขอนยาง จังหวัดมหาสารคาม จากการศึกษาพบว่า
 - 1.1 บ้านท่าขอนยางมีทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมคือชุมชนบ้านท่าขอนยาง และวัดสว่างวารี
 - 1.2 วนอุทยานชีหลงมีทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวทางสิ่งแวดล้อมคือ ชีหลง และป่าบุงป่าทาม

1.3 หาดใหญ่ บ้านวังยาว มีทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวทางสิ่งแวดล้อม คือ หาดทรายที่เกิดจากสันดอนทรายแม่น้ำชี

1.4 บ้านวังยาว มีทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมคือ ชุมชนบ้านโงกุดหวาย และวัดบ้านโงกุดหวาย ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวทางสิ่งแวดล้อม คือ โงกุดหวาย และสวนสัตว์วัดบ้านโงกุดหวาย

1.5 สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช มีทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวทางสิ่งแวดล้อม คือ สวนธรรมชาติและสวนจำลองที่แสดงถึงระบบนิเวศป่าไม้

2. ผลการศึกษาและเปรียบเทียบศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ กันในบริเวณลำน้ชี ช่วงตำบลเก็ง - ตำบลท่าขอนยาง จังหวัดมหาสารคาม พบว่า

2.1 แหล่งท่องเที่ยวมีระดับคะแนนศักยภาพการท่องเที่ยวเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ บ้านท่าขอนยาง บ้านโงกุดหวาย สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช วนอุทยานชีหลง และหาดใหญ่ บ้านวังยาว

2.2 แหล่งท่องเที่ยวบ้านท่าขอนยางและบ้านโงกุดหวายมีค่าเฉลี่ยศักยภาพรวมมากกว่าหาดใหญ่ บ้านวังยาว และบ้านท่าขอนยางมีค่าเฉลี่ยศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว มากกว่าสถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช วนอุทยานชีหลงหาดใหญ่ บ้านวังยาว ($p < 0.05$) แต่แหล่งท่องเที่ยวต่างกันมีค่าเฉลี่ยศักยภาพด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ยศักยภาพด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการ และค่าเฉลี่ยศักยภาพด้านสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยว ไม่แตกต่างกัน

3 ผลการศึกษาค้นคว้าความต้องการการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวขององค์ประกอบการท่องเที่ยวทั้ง 4 ด้านและรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว พบว่า

3.1 นิสิตมีความต้องการการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวด้านการจัดการพื้นที่โดยทั่วไป ด้านการจัดการการท่องเที่ยว ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว และด้านบทบาทขององค์กรที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในระดับปานกลาง

3.2 นิสิตมีความต้องการรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวในกิจกรรม กิจกรรมล่องแพ กิจกรรมพายเรือ กิจกรรมชมวิวทิวทัศน์ ในระดับมาก

4. ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคามต่อความต้องการการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศลำน้ชี พบว่า

4.1 นิสิตที่มีเพศต่างกันมีความต้องการการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศลำน้ชี ด้านพื้นที่ท่องเที่ยว ด้านการจัดการการท่องเที่ยว ด้านองค์กรการท่องเที่ยว แตกต่างกัน ($p < 0.05$)

4.2 นิสิตที่มีอายุต่างกันมีความต้องการการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศลำน้ชี ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว แตกต่างกัน ($p < 0.05$)

4.3 นิสิตที่มีประสบการณ์ท่องเที่ยวลำนํ้าซีต่างกันมีความต้องการการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศลำนํ้าซี ด้านพื้นที่ท่องเที่ยว ด้านการจัดการการท่องเที่ยว ด้านองค์กรการท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว แตกต่างกัน ($p < 0.05$)

4.4 นิสิตที่ทราบถึงแหล่งท่องเที่ยวบริเวณลำนํ้าซีต่างกันมีความต้องการการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศลำนํ้าซี ด้านพื้นที่ท่องเที่ยว ด้านการจัดการการท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว แตกต่างกัน ($p < 0.05$)

4.5 นิสิตที่มีรายได้ต่อเดือน และประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่างกันมีความต้องการการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศลำนํ้าซี ด้านพื้นที่ท่องเที่ยว ด้านการจัดการการท่องเที่ยว ด้านองค์กรการท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

1. บ้านท่าขอนยางมีศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับสูงและมากกว่าหาดใหญ่ บ้านวังยาว ทั้งนี้เพราะบ้านท่าขอนยางเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและศาสนาที่โดดเด่น คือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีกลุ่มคนดั้งเดิมของภาคอีสานอาศัยอยู่หลายร้อยปี คือ กลุ่มไทยญ้อ ทำให้เกิดลักษณะเด่นในการเป็นแหล่งดึงดูดการท่องเที่ยวทั้งภาษา ประเพณีวัฒนธรรม และการดำรงชีวิต และเป็นแหล่งรวมพระพุทธรูปหินทราย 3 องค์ ประกอบด้วย พระพุทธรูปชินราช พระพุทธรูปชินสีห์ และพระพุทธรูปชินวรมณ์ ซึ่งหาดใหญ่บ้านวังยาวนั้นเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติเพียงอย่างเดียวทำให้ความหลากหลายของทรัพยากรการท่องเที่ยวน้อยกว่าบ้านท่าขอนยาง

2. นิสิตมีความต้องการการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวด้านการจัดการพื้นที่โดยทั่วไป ด้านการจัดการการท่องเที่ยว ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว และด้านบทบาทขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในระดับปานกลาง ในส่วนรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว นิสิตมีความต้องการ กิจกรรมล่องแพ กิจกรรมพายเรือ กิจกรรมชมวิวทิวทัศน์ ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มประชากรที่ทำการศึกษาอยู่ในกลุ่มที่มีความจำเพาะเฉพาะกลุ่ม คือ มีอาชีพเป็นนักศึกษา มีระดับอายุอยู่ในช่วง 17 – 24 ปี จะสังเกตเห็นอย่างชัดเจนความต้องการส่วนใหญ่อยู่ในหมวดหมู่ของสิ่งอำนวยความสะดวก และกิจกรรมที่ต้องการอยู่ในกิจกรรมรูปแบบผจญภัย ซึ่งสอดคล้องกับ กอบแก้ว (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัดการทางการตลาดด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมของบ้านทุ่งสง จังหวัดกระบี่ ผลปรากฏว่า การจัดการทางการตลาดด้านการท่องเที่ยวของบ้านทุ่งสง มีจุดแข็งคือ กิจกรรมที่สร้างความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและควรรักษามาตรฐานไว้โดยเฉพาะกิจกรรมการชมเส้นทางสมุนไพรร จุดอ่อน คือ ด้านการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว และการประชาสัมพันธ์

อีกทั้งการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนได้รับทราบถึงกลยุทธ์ทางการตลาดที่จะนำมาใช้ในชุมชน และ สอดคล้องกับอนุชา ปัญจันท์ (2545 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาแนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิง นิเวศของตำบลผาซำน้อย กับแนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พบว่า การศึกษาและสร้างจิตสำนึกเป็นปัจจัยที่สำคัญเพื่อให้นักท่องเที่ยวและผู้ที่เกี่ยวข้องเกิดการเรียนรู้และเกิดจิตสำนึกในการดูแลสิ่งแวดล้อม เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เหมาะสมกับการอนุรักษ์และการพัฒนาอย่างยั่งยืน

3. นิสิตที่มีคุณลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน เช่น เพศ ประสบการณ์ท่องเที่ยว ลำนํ้าชี และการทราบแหล่งท่องเที่ยวบริเวณลำนํ้าชี ส่วนใหญ่มีความต้องการการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่การท่องเที่ยว และด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจาก คุณลักษณะทางเพศของนิสิตเพศหญิงนั้นมีความต้องการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสูงกว่าเพศชาย เช่น ห้องนํ้า ร้านเครื่องดื่ม ร้านอาหาร เป็นต้น เช่นเดียวกันกับประสบการณ์ท่องเที่ยว ลำนํ้าชี และการทราบแหล่งท่องเที่ยวบริเวณลำนํ้าชี นั้นนิสิตที่เคยมีประสบการณ์และทราบแหล่งท่องเที่ยว สามารถที่จะทราบได้ว่าแหล่งท่องเที่ยวต้องการพัฒนาในส่วนใดบ้าง สอดคล้องกับ สมภรณ์ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมและความพึงพอใจของผู้เข้ามาท่องเที่ยวที่มีผลต่อการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา การเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของผู้เข้ามาท่องเที่ยวจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้เข้ามาท่องเที่ยวที่มีการศึกษาแตกต่างกัน มีผลต่อระดับความพึงพอใจในการเข้ามาท่องเที่ยวที่แตกต่างกันและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมของผู้เข้ามาท่องเที่ยว พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ส่วนบุคคลต่อเดือน และสถานภาพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของผู้ที่เข้ามาท่องเที่ยวใน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นิคม และสอดคล้องกับ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2543 : 1-12) ได้ศึกษาแนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ซึ่งทำให้เกิดแนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งเกิดจากกระแสเรียกร้อง 3 ประการ กระแสความต้องการให้เกิดจิตสำนึกการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กระแสความต้องการของนักท่องเที่ยว กระแสความต้องการของคนในชุมชนท้องถิ่น ในการพัฒนาการท่องเที่ยวนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องสนองตอบกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 การเลือกพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวนั้นสามารถที่จะเลือกพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวออกเป็น 2 ประเภท คือแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาวัฒนธรรม ซึ่งจากการศึกษานั้นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสามารถในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางธรรมชาตินั้น คือ แหล่งท่องเที่ยวบ้านโงกุดหวาย ในส่วนแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางศาสนา และวัฒนธรรมนั้น คือ แหล่งท่องเที่ยวบ้านบ้านท่าขอนยาง ทั้งนี้เนื่องจากระดับศักยภาพที่อยู่ในระดับสูง

1.2 แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณลำน้ำชีนั้น ควรทำการพัฒนาตามระดับความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่น ที่จอดรถ ที่พัก สุขา ที่ท่องเที่ยว การจัดการห้องสุขาและห้องอาบน้ำ ร้านอาหาร เครื่องดื่ม ที่พักแบบชั่วคราว กิจกรรมพักผ่อนหย่อนใจ และกิจกรรมที่เน้นความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

2.1 วิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นผู้ที่ท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มคือนิสิตระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ดังนั้นจึงยังไม่ครอบคลุมถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพอื่น เพื่อที่จะสนองตอบกับความต้องการที่จะพัฒนาการท่องเที่ยว ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปจึงควรที่จะมีการศึกษาในประชากรกลุ่มอื่น ๆ ต่อไป

2.2 ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษารายละเอียดของทรัพยากรที่มีความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้นเพื่อที่จะสามารถให้นักท่องเที่ยวทราบถึงแหล่งท่องเที่ยวว่าแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งมีอะไรเป็นจุดเด่น

2.3 ในการวิจัยทำให้ทราบว่านิสิตที่มีคุณลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน เช่น เพศ ประสบการณ์ท่องเที่ยวลำน้ำชี และการทราบแหล่งท่องเที่ยวบริเวณลำน้ำชี ส่วนใหญ่มีความต้องการการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวด้านพื้นที่การท่องเที่ยว และด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแตกต่างกัน จึงควรที่จะนำลักษณะดังกล่าวมาพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อที่จะได้สามารถนำไปพัฒนาเป็นแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ : กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม, 2544.
- กอบแก้ว ชัยเดชสุริยะ. การจัดการทางการตลาดด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมของบ้านทุ่งสง จังหวัดกระบี่. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2546.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. การดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์ปริ้นซ์ดิง, 2543
- . การดำเนินงานเรื่อง Ecotourism ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์ปริ้นซ์ดิง, 2540.
- . การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ธรรมชาติ. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2545.
- . รายงานขั้นสุดท้ายการดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2542.
- . รายงานสถิตินักท่องเที่ยวในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2548.
- . สรุปนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ : กองวางแผนโครงการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540..
- กองทุนวิจัย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. แผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : อัลซา, 2545.
- ไกรสิทธิ์ สิทธิโชค. การเสริมสร้างศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกับองค์ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติของนกอพยพป่าเกาะในเขตอุทยานแห่งชาติ ดอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่ : นนบุรีการพิมพ์, 2543.
- กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ “Ecotourism”. กรุงเทพฯ : กองส่งเสริมและเผยแพร่, 2542.
- คมสัน วาฤทธิ์. ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาชุมชนลำน้ำว่า อำเภอมะจิม จังหวัดน่าน. การค้นคว้าแบบอิสระ ศศ.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. “พัฒนาการท่องเที่ยวไทยในทิศทางยั่งยืน,” ใน เอกสารประกอบการสัมมนา จัดโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ตุลาคม-ธันวาคม 2542). กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2542

- จุฑามาศ ไชยสร. การศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2539.
- ณรงค์เดช นวลมีชื่อ. Ecotourism ทางออกฤาเพียงกระแส. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์ปริ้นซ์ดีง, 2540.
- ทัศนีย์ บัวระกา. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรมแบบยั่งยืนของกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสาร. มหาสารคาม : สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2549.
- นิคม จารุมณี. การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2544.
- บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2543.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. การวางแผนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2542.
- . การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ : เพรส แอนด์ ดีไซน์, 2548.
- เบญจจา จันทร และคณะ. “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำแม่กลอง จังหวัดราชบุรี,” ใน รวมบทความการท่องเที่ยวไทยนานาชาติปี พ.ศ. 2548. หน้า 91-100, 2549.
- บุปผา วงษ์พันธุ์ทา. การประเมินศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. การค้นคว้าแบบอิสระ ศศ.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2544.
- เพลินพิศ เครือบุญ. วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมของชุมชนบ้านจิวเหนือ ตำบลบ้านสาว อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545.
- เพชรศรี นนท์ศิริ. การศึกษาผลกระทบทางด้านสังคมวัฒนธรรมที่เกิดจากการจัดการพักผ่อนในหมู่บ้านที่มีต่อประชากรในเขตตำบลปลายโพรง่าง จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2545.
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2545-2549. กรุงเทพฯ : วิทยุชน, 2545
- เมตตา เสวตเลข. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวประเภทนันทนาการศึกษาเฉพาะกรณี สวนสัตว์ดุสิต. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2539.

- ยศ สันตสมบัติ. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการจัดการ
ทรัพยากร. เชียงใหม่ : นพบุรีการพิมพ์, 2544.
- รัตนภรณ์ มหาศรานนท์. การวิเคราะห์ความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการจัดโฮมสเตย์ใน
ประเทศไทย. กรุงเทพฯ : สำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏธนบุรี, 2546.
- รสิกา อังกูร. “การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น,” ใน
รวมบทความการท่องเที่ยวไทยนานาชาติปี พ.ศ. 2548. หน้า 135-147. กรุงเทพฯ :
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2549.
- วรรณพร วนิชชานุกร. Ecotourism นิเวศท่องเที่ยว : การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. กรุงเทพฯ :
อัมรินทร์ปริ้นซ์ดีง, 2540.
- วรรณภา วงษ์วานิช. ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
2546.
- วิมล จิโรจน์พันธ์ และคณะ. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ : แสงดาว, 2548
- วิรุจ กิจนันท์วิวัฒน์. “จุดเริ่มต้นของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของประเทศไทย,” ใน
รวมบทความการท่องเที่ยวไทยนานาชาติปี พ.ศ. 2548. หน้า 117-134. กรุงเทพฯ :
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2549.
- วิพญา ทองรอด. การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์ปริ้นซ์ดีง, 2540.
- วัลลีพันธ์ สถิตยยุทธการ และคณะ. The Greening of Thailand Hotel. กรุงเทพฯ : สถาบัน
พัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2538.
- ศูนย์วิจัยป่าไม้ คณะวนศาสตร์. การท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ กรณีภาคใต้. กรุงเทพฯ :
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2538.
- สุภารัตน์ แสงจำนง. แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวศูนย์ฝึกฝึกลิงเพื่อการเกษตร อำเภอกาญจนดิษฐ์
จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. การค้นคว้าแบบอิสระ ศศ.ม.
เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545.
- สินธุ์ สโรบล. การท่องเที่ยวโดยชุมชนแนวคิดและประสบการณ์พื้นที่ภาคเหนือ. เชียงใหม่ :
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2546.
- สมาภรณ์ คงเจริญกาย. พฤติกรรมและความพึงพอใจของผู้เข้ามาท่องเที่ยวที่มีผลต่อการ
ท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ บ.ม. พระนครศรีอยุธยา
: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, 2548.
- สุรียรัตน์ เตชะทวิวรรณ. เอกสารประกอบการสอนวิชาพฤติกรรมนักท่องเที่ยว. ขอนแก่น :
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2545.

- อรพิน บุญเยี่ยม. การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการมาเที่ยวในวัดพระศรีสรรเพชญ์
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. พระนครศรีอยุธยา : สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, 2544.
- อุไรพรรณ ปรางอุดมทรัพย์. ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ :
กรณีศึกษาชุมชนบ้านทุ่งสูง. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
 เกษตรศาสตร์, 2544.
- อนุชา ปัญจจันทร์. การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนพื้นที่สูง : กรณีศึกษาดำบล
ผาช้างน้อย อำเภอปง จังหวัดพะเยา. การค้นคว้าแบบอิสระ ศศ.ม. เชียงใหม่ :
 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545.
- Avila Foucat, V.S. “Community-based Ecotourism Management Moving Towards Sustainability,
 in Ventanilla, Oaxaca, Mexico,” Ocean & Coastal Management. 45 : 511–529,
 2002.
- Hernandez Cruz, R. and others. “Social Adaptation Ecotourism in The Lacandon Forest,”
Annals of Tourism Research. 32(3) : 610-627, 2005.
- Sheng-Hshiung Tsaur, Yu-Chiang Lin and Jo-Hui Lin. “Evaluating Ecotourism Sustainability
 from The Integrated Perspective of Resource, Community and Tourism,” Tourism
Management. 24 : 640-653, 2006.
- Shing Huang, D. and Yi Huang. A Model of Sustainable Ecotourism Development.
 <<http://www.research-online.com/locate/atoures/> doi:10.2016/2004.08.005> 2007.
- Nirari Cardenas-Torres, Roberto Enriquez-Andrade and Natalie Rodriguez-Dowdell.
 “Community-based management through ecotourism in Bahia de los Angeles, Mexico,”
Fisheries Research. 84 : 114–118, 2007.
- World Tourism Organization. Tourism in the year 2004. Madrid : World Tourism
 Organization, 2003.
- World Travel and Tourism Council. Travel and Tourism. WTTC report research edition
 (March 2000) : 1-10, 2000.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
การกำหนดให้ค่าดัชนีและค่าคะแนนมาตรฐาน
แบบประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว

การกำหนดให้ค่าดัชนีและค่าคะแนนมาตรฐานแบบประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว

1. ตัวแปรในเรื่องความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่มีการกำหนดให้ค่าดัชนีและค่าคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

ตาราง 20 ค่าดัชนีและค่ามาตรฐานของถนนในการเดินทางจากชุมชนเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
พิจารณาจากพื้นผิวถนน (V1)

ลักษณะของพื้นผิวถนน	ค่าดัชนี	ค่าคะแนนมาตรฐาน
- ถนนคอนกรีตหรือถนนลาดยาง	8	10
- ถนนคอนกรีตหรือถนนลาดยางและถนนลูกรังและถนนดิน	7	8.56
- ถนนคอนกรีตหรือถนนลาดยางและถนนลูกรัง	6	7.14
- ถนนคอนกรีตหรือถนนลาดยางและถนนดิน	5	5.71
- ถนนลูกรัง	4	4.29
- ถนนคอนกรีตหรือถนนลาดยางและทางเดินเท้า	3	2.86
- ถนนลูกรังและทางเดินเท้า	2	1.43
- ถนนดิน	1	0

ตาราง 21 ค่าดัชนีและค่ามาตรฐานของพาหนะ (V2)

ประเภทยานพาหนะ	ค่าดัชนี	ค่าคะแนนมาตรฐาน
- รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์	5	10
- รถจักรยานยนต์	4	7.5
- รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์และเรือ	3	5
- รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์และทางเดินเท้า	2	2.5
- รถจักรยานยนต์และทางเดินเท้า	1	0

ตาราง 22 ค่าดัชนีและค่ามาตรฐานของความยาวของระยะทาง (V3)

ระยะทาง (กิโลเมตร)	ค่าดัชนี	ค่าคะแนนมาตรฐาน
- 1 – 10	5	10
- 11 – 20	4	7.5
- 21 – 30	3	5
- 31 – 40	2	2.5
- มากกว่า 40	1	0

ตาราง 23 ค่าดัชนีและค่ามาตรฐานของระยะเวลา (V4)

ระยะเวลา (นาที)	ค่าดัชนี	ค่าคะแนนมาตรฐาน
- 1 – 30	5	10
- 31 – 60	4	7.5
- 61 – 90	3	5
- 91 – 120	2	2.5
- มากกว่า 120	1	0

ตาราง 24 ค่าดัชนีและค่ามาตรฐานของป้ายชี้ทาง (V5)

ลักษณะของป้ายชี้ทาง	ค่าดัชนี	ค่าคะแนนมาตรฐาน
- ป้ายบอกทิศทางพร้อมระยะทาง	4	10
- ป้ายบอกทิศทางไม่มีระยะทาง	3	6.67
- ป้ายบอกระยะทางไม่มีทิศทาง	2	3.33
- ไม่มีป้ายแสดง	1	0

2. ตัวแปรในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการมีการกำหนดให้ค่าดัชนีและค่าคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

ตาราง 25 ค่าดัชนีและค่ามาตรฐานของสุขา (V6)

ลักษณะของสุขา	ค่าดัชนี	ค่าคะแนนมาตรฐาน
- ห้องอาบน้ำและห้องส้วม	4	10
- ห้องส้วม	3	6.67
- ห้องอาบน้ำ	2	3.33
- ไม่มีห้องอาบน้ำและห้องส้วม	1	0

ตาราง 26 ค่าดัชนีและค่ามาตรฐานของบริเวณที่จอดรถ (V7)

ลักษณะของบริเวณที่จอดรถ	ค่าดัชนี	ค่าคะแนนมาตรฐาน
- จอดรถโดยสารขนาดใหญ่ รถยนต์ รถจักรยานยนต์	4	10
- จอดรถยนต์ รถจักรยานยนต์	3	6.67
- จอด รถจักรยานยนต์	2	3.33
- ไม่มีบริเวณที่จอดรถ	1	0

ตาราง 27 ค่าดัชนีและค่ามาตรฐานของการกำจัดของเสีย (V8)

ลักษณะของการกำจัดของเสีย	ค่าดัชนี	ค่าคะแนนมาตรฐาน
- มีภาชนะรองรับขยะพองกับพื้นที่	3	10
- มีภาชนะรองรับขยะไม่พองกับพื้นที่	2	5
- ไม่มีภาชนะรองรับขยะ	1	0

ตาราง 28 ค่าดัชนีและค่ามาตรฐานของสถานพยาบาล (V9)

ระยะห่างจากแหล่งท่องเที่ยว (เมตร)	ค่าดัชนี	ค่าคะแนนมาตรฐาน
- 0 – 400	5	10
- 401 – 800	4	7.5
- 801 – 1,200	3	5
- 1,201 – 1,600	2	2.5
- มากกว่า 1,600	1	0

ตาราง 29 ค่าดัชนีและค่ามาตรฐานของศาลาที่พักผ่อน (V10)

ลักษณะของศาลาที่พักผ่อน	ค่าดัชนี	ค่าคะแนนมาตรฐาน
- สภาพดีและมีจำนวนพอเหมาะกับแหล่งท่องเที่ยว	5	10
- สภาพดีแต่มีจำนวนไม่เพียงพอ	4	7.5
- สภาพชำรุดและมีจำนวนพอเหมาะกับแหล่งท่องเที่ยว	3	5
- สภาพชำรุดและมีจำนวนไม่เพียงพอ	2	2.5
- ไม่มีศาลาพักผ่อน	1	0

ตาราง 30 ค่าดัชนีและค่ามาตรฐานของโทรศัพท์ (V11)

ระยะห่างจากแหล่งท่องเที่ยว (เมตร)	ค่าดัชนี	ค่าคะแนนมาตรฐาน
- อยู่ในแหล่งท่องเที่ยว	6	10
- 0 – 500	5	8
- 501 – 800	4	6
- 1,001 – 1,500	3	4
- 1,501 – 2,000	2	2
- มากกว่า 2,000	1	0

ตาราง 31 ค่าดัชนีและค่ามาตรฐานของสถานีบริการเชื้อเพลิง (V12)

ลักษณะของการบริการ	ค่าดัชนี	ค่าคะแนนมาตรฐาน
- น้ำมันเชื้อเพลิง ปะเปลี่ยนยาง สูบลมและเช็คเครื่องยนต์	4	10
- น้ำมันเชื้อเพลิง ปะเปลี่ยนยาง สูบลมรถยนต์หรือน้ำมัน- เชื้อเพลิง	3	6.67
- น้ำมันเชื้อเพลิง ปะเปลี่ยนยาง	2	3.33
- ไม่มีสถานีบริการ	1	0

ตาราง 32 ค่าดัชนีและค่ามาตรฐานของที่พักรถม (V13)

ประเภทของที่พักรถม	ค่าดัชนี	ค่าคะแนนมาตรฐาน
- มีบริการสำหรับกางเต็นท์และบ้านพัก	4	10
- มีบ้านพัก	3	6.67
- มีบริการสำหรับกางเต็นท์ ไม่มีบ้านพัก	2	3.33
- ไม่มีบริการสำหรับกางเต็นท์ ไม่มีบ้านพัก	1	0

ตาราง 33 ค่าดัชนีและค่ามาตรฐานของร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม (V14)

ลักษณะของร้านอาหาร	ค่าดัชนี	ค่าคะแนนมาตรฐาน
- ร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม	3	10
- ร้านขายเครื่องดื่ม	2	5
- ไม่มีร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม	1	0

ตาราง 34 ค่าดัชนีและค่ามาตรฐานของที่ระลึก (V15)

ลักษณะของที่ระลึก	ค่าดัชนี	ค่าคะแนนมาตรฐาน
- มี	2	10
- ไม่มี	1	0

ตาราง 35 ค่าดัชนีและค่ามาตรฐานของร้านค้าปลีก (V16)

ระยะห่างจากแหล่งท่องเที่ยว (เมตร)	ค่าดัชนี	ค่าคะแนนมาตรฐาน
- 0 – 500	3	10
- 501 – 1,000	2	5
- มากกว่า 1,000	1	0

ตาราง 36 ค่าดัชนีและค่ามาตรฐานของศูนย์บริการนักท่องเที่ยว (V17)

ลักษณะของศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	ค่าดัชนี	ค่าคะแนนมาตรฐาน
- ศูนย์บริการข่าวสารพร้อมเจ้าหน้าที่	3	10
- แผ่นป้ายแสดงข่าวสาร	2	5
- ไม่มีบริการข่าวสารใดๆ	1	0

ตาราง 37 ค่าดัชนีและค่ามาตรฐานของบริการนำเที่ยว (V18)

ลักษณะการบริการนำเที่ยว	ค่าดัชนี	ค่าคะแนนมาตรฐาน
- มีบริการนำเที่ยวมีมัคคุเทศก์พร้อมสิ่งอำนวยความสะดวก	3	10
- มีบริการนำเที่ยวมีมัคคุเทศก์	2	5
- ไม่มีบริการนำเที่ยว	1	0

ตาราง 38 ค่าดัชนีและค่ามาตรฐานของความปลอดภัย (V19)

ลักษณะของความปลอดภัย	ค่าดัชนี	ค่าคะแนนมาตรฐาน
- ผลกระทบจากปัญหาชายแดน	4	10
- โรคติดต่อ	3	6.67
- สัตว์ร้าย	2	3.33
- โอกาสที่จะเกิดอุบัติเหตุจากแหล่งท่องเที่ยว	1	0

3. ตัวแปรในเรื่องสภาพสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวมีการกำหนดให้ค่าดัชนีและค่าคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

ตาราง 39 ค่าดัชนีและค่ามาตรฐานของสภาพธรรมชาติ (V20)

ลักษณะของพื้นผิวดิน	ค่าดัชนี	ค่าคะแนนมาตรฐาน
- สภาพธรรมชาติไม่มีการเปลี่ยนแปลง	4	10
- สภาพธรรมชาติเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง	3	6.67
- สภาพธรรมชาติถูกทำลาย	2	3.33
- สภาพธรรมชาติถูกทำลายและทรุดโทรม	1	0

ตาราง 40 ค่าดัชนีและค่ามาตรฐานของนิเวศวิทยา (V21)

ลักษณะทางนิเวศวิทยา	ค่าดัชนี	ค่าคะแนนมาตรฐาน
- ไม่ได้รับผลกระทบใดๆ จากพื้นที่ข้างเคียง	4	10
- อาจได้รับผลกระทบ จากพื้นที่ข้างเคียงแต่สามารถแก้ปัญหาได้	3	6.67
- อาจได้รับผลกระทบ จากพื้นที่ข้างเคียงแต่ไม่มีผลโดยตรง	2	3.33
- ได้รับผลกระทบ โดยตรง	1	0

ตาราง 41 ค่าดัชนีและค่ามาตรฐานของการใช้ที่ดิน (V22)

ลักษณะการใช้ที่ดิน	ค่าดัชนี	ค่าคะแนนมาตรฐาน
- ไม่มีปัญหาในเรื่องการใช้ที่ดิน	4	10
- ถูกบุกรุกจากพื้นที่เกษตรกรรม	3	6.67
- ถูกบุกรุกเป็นที่อยู่อาศัย	2	3.33
- อยู่ใกล้บริเวณโรงงานอุตสาหกรรม	1	0

ตาราง 42 ค่าดัชนีและค่ามาตรฐานของมลภาวะ (V23)

ลักษณะของพื้นผิวถนน	ค่าดัชนี	ค่าคะแนนมาตรฐาน
- ไม่มีมลภาวะ	6	10
- มี 1 มลภาวะ	5	8
- มี 2 มลภาวะ	4	6
- มี 3 มลภาวะ	3	4
- มี 4 มลภาวะ	2	2
- มี 5 มลภาวะ	1	0

4. ตัวแปรในเรื่องคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวที่มีการกำหนดให้ค่าดัชนีและค่าคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

ตาราง 43 ค่าดัชนีและค่ามาตรฐานของกิจกรรมการท่องเที่ยว (V24)

จำนวนกิจกรรม	ค่าดัชนี	ค่าคะแนนมาตรฐาน
- มากกว่า 4	5	10
- 4	4	7.5
- 3	3	5
- 2	2	2.5
- 1	1	0

ตาราง 44 ค่าดัชนีและค่ามาตรฐานของคุณค่าธรรมเนียม (V25)

คุณค่าธรรมเนียม	ค่าดัชนี	ค่าคะแนนมาตรฐาน
- มีความงดงามตามธรรมเนียม ไม่ถูกคัดแปลง และมีเพียงแห่งเดียวในจังหวัด	4	10
- มีความงดงามตามธรรมเนียม ไม่ถูกคัดแปลง และมีหลายแห่งในจังหวัด	3	6.67
- มีความงดงามตามธรรมเนียม ถูกคัดแปลงบ้างแต่ไม่มาก	2	3.33
- มีการคัดแปลงให้มีสภาพเปลี่ยนไปจากสภาพธรรมเนียมมาก	1	0

ตาราง 45 ค่าดัชนีและค่ามาตรฐานของคุณค่าทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี (V26)

คุณค่าทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี	ค่าดัชนี	ค่าคะแนนมาตรฐาน
- เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์และประวัติของท้องถิ่นมีอายุมากกว่า 100 ปี และมีเพียงแห่งเดียวในจังหวัด	5	10
- เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์และประวัติของท้องถิ่นมีอายุมากกว่า 100 ปี และมีหลายแห่งในจังหวัด	4	7.5
- เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์และประวัติของท้องถิ่นมีอายุน้อยกว่า 100 ปี และมีเพียงแห่งเดียวในจังหวัด	3	5
- เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์และประวัติของท้องถิ่นมีอายุน้อยกว่า 100 ปี และมีหลายแห่งในจังหวัด	2	2.5
- ไม่มีมีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์และประวัติของท้องถิ่น	1	0

ตาราง 46 ค่าดัชนีและค่ามาตรฐานของคุณค่าทางวัฒนธรรม (V27)

คุณค่าทางวัฒนธรรม	ค่าดัชนี	ค่าคะแนนมาตรฐาน
คุณค่าทางวัฒนธรรมประกอบด้วยวัฒนธรรมสะท้อนถึงวิถีชีวิต ในอดีต วัฒนธรรมในปัจจุบัน วัฒนธรรมหลักประจำถิ่น		
- มีครบทั้ง 3 ประการ	4	10
- มีเพียง 2 ประการ	3	6.67
- มีเพียง 1 ประการ	2	3.33
- ไม่มีความเกี่ยวข้องทางวัฒนธรรม	1	0

ตาราง 47 ค่าดัชนีและค่ามาตรฐานของลักษณะเด่นของแหล่งท่องเที่ยว (V28)

ลักษณะเด่นของแหล่งท่องเที่ยว	ค่าดัชนี	ค่าคะแนนมาตรฐาน
- มีลักษณะเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว และมีเพียงแห่งเดียวในจังหวัด	3	10
- มีลักษณะเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว และมีหลายแห่งในจังหวัด	2	5
- ไม่มีมีลักษณะเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว	1	0

ภาคผนวก ข

การหาค่าศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและการจัดลำดับของแหล่งท่องเที่ยว

การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของแต่ละตัวแปรและการจัดลำดับของแหล่งท่องเที่ยว

1. หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ดังนี้

ตาราง 48 ค่าสัมประสิทธิ์ในการหาค่าถ่วงน้ำหนักตัวแปร

	V1	V2	V3	V4	V5	V6	V7	V8	V9	V10	V11	V12	V13	V14
V1	1.000	0.00	0.00	0.00	.607	.607	-.116	.152	.465	.674	.590	.249	.759	.697
V2	0.00.	0.00	0.00	0.00	0.00.	0.00.	0.00.	0.00.	0.00.	0.00.	0.00.	0.00.	0.00.	0.00.
V3	0.00.	0.00	0.00	0.00	0.00.	0.00.	0.00.	0.00.	0.00.	0.00.	0.00.	0.00.	0.00.	0.00.
V4	0.00.	0.00	0.00	0.00	0.00.	0.00.	0.00.	0.00.	0.00.	0.00.	0.00.	0.00.	0.00.	0.00.
V5	.607	0.00	0.00	0.00	1.000	1.000	-.612	.802	.250	.958	.516	.802	.408	.375
V6	.607	0.00	0.00	0.00	1.000	1.000	-.612	.802	.250	.958	.516	.802	.408	.375
V7	-.116	0.00	0.00	0.00	-.612	-.612	1.000	-.764	.612	-.662	.361	-.219	.167	.408
V8	.152	0.00	0.00	0.00	.802	.802	-.764	1.000	-.134	.670	.118	.643	-.218	-.200
V9	.465	0.00	0.00	0.00	.250	.250	.612	-.134	1.000	.147	.958	.534	.612	.875
V10	.674	0.00	0.00	0.00	.958	.958	-.662	.670	.147	1.000	.413	.671	.542	.405
V11	.590	0.00	0.00	0.00	.516	.516	.361	.118	.958	.413	1.000	.709	.662	.885
V12	.249	0.00	0.00	0.00	.802	.802	-.219	.643	.534	.671	.709	1.000	.328	.468
V13	.759	0.00	0.00	0.00	.408	.408	.167	-.218	.612	.542	.662	.328	1.000	.919
V14	.697	0.00	0.00	0.00	.375	.375	.408	-.200	.875	.405	.885	.468	.919	1.000
V15	0.00.	0.00	0.00	0.00	0.00.	0.00.	0.00.	0.00.	0.00.	0.00.	0.00.	0.00.	0.00.	0.00.
V16	.759	0.00	0.00	0.00	.408	.408	.167	-.218	.612	.542	.662	.328	1.00	.919
V17	.116	0.00	0.00	0.00	.612	.612	-1.00	.764	-.612	.662	-.361	.219	-.167	-.408
V18	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
V19	-.991	0.00	0.00	0.00	-.612	-.612	.167	-.218	-.408	-.662	-.542	-.219	-.667	-.612
V20	-.759	0.00	0.00	0.00	-.408	-.408	-.167	.218	-.612	-.542	-.662	-.328	-1.00	-.919
V21	.116	0.00	0.00	0.00	.612	.612	-1.00	.764	-.612	.662	-.361	.219	-.167	-.408
V22	-.465	0.00	0.00	0.00	-.250	-.250	-.612	.134	-1.00	-.147	-.958	-.534	-.612	-.875
V23	-.465	0.00	0.00	0.00	-.250	-.250	-.612	.134	-1.00	-.147	-.958	-.534	-.612	-.875
V24	.878	0.00	0.00	0.00	.559	.559	.000	.299	.559	.495	.659	.299	.456	.559
V25	.697	0.00	0.00	0.00	.375	.375	.408	-.201	.875	.406	.884	.468	.919	1.000
V26	.727	0.00	0.00	0.00	.590	.590	.241	.079	.885	.565	.957	.670	.843	.958
V27	.822	0.00	0.00	0.00	.666	.666	-.068	.089	.583	.762	.713	.535	.953	.875
V28	.678	0.00	0.00	0.00	.791	.791	.000	.423	.791	.699	.933	.845	.645	.791
รวม	7.797	0	0	0	9.199	9.199	2.91	5.138	5.63	9.071	7.694	7.955	7.178	7.212

ตาราง 48 (ต่อ)

	V15	V16	V17	V18	V19	V20	V21	V22	V23	V24	V25	V26	V27	V28
V1	0.00	.759	.116	0.00	-.991	-.759	.116	-.465	-.465	.878	.697	.727	.822	.678
V2	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
V3	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
V4	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
V5	0.00	.408	.612	0.00	-.612	-.408	.612	-.250	-.250	.559	.375	.590	.666	.791
V6	0.00	.408	.612	0.00	-.612	-.408	.612	-.250	-.250	.559	.375	.590	.666	.791
V7	0.00	.167	-1.000	0.00	.167	-.167	-1.000	-.612	-.612	.000	.408	.241	-.068	.000
V8	0.00	-.218	.764	0.00	-.218	.218	.764	.134	.134	.299	-.201	.079	.089	.423
V9	0.00	.612	-.612	0.00	-.408	-.612	-.612	-1.000	-1.000	.559	.875	.885	.583	.791
V10	0.00	.542	.662	0.00	-.662	-.542	.662	-.147	-.147	.495	.406	.565	.762	.699
V11	0.00	.662	-.361	0.00	-.542	-.662	-.361	-.958	-.958	.659	.884	.957	.713	.933
V12	0.00	.328	.219	0.00	-.219	-.328	.219	-.534	-.534	.299	.468	.670	.535	.845
V13	0.00	1.000	-.167	0.00	-.667	-1.000	-.167	-.612	-.612	.456	.919	.843	.953	.645
V14	0.00	.919	-.408	0.00	-.612	-.919	-.408	-.875	-.875	.559	1.000	.958	.875	.791
V15	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
V16	0.00	1.000	-.167	0.00	-.667	-1.000	-.167	-.612	-.612	.456	.919	.843	.953	.645
V17	0.00	-.167	1.000	0.00	-.167	.167	1.000	.612	.612	.000	-.408	-.241	.068	.000
V18	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
V19	0.00	-.667	-.167	0.00	1.000	.667	-.167	.408	.408	-.913	-.613	-.662	-.748	-.645
V20	0.00	-1.00	.167	0.00	.667	1.000	.167	.612	.612	-.456	-.919	-.843	-.953	-.645
V21	0.00	-.167	1.000	0.00	-.167	.167	1.000	.612	.612	.000	-.408	-.241	.068	.000
V22	0.00	-.612	.612	0.00	.408	.612	.612	1.000	1.000	-.559	-.875	-.885	-.583	-.791
V23	0.00	-.612	.612	0.00	.408	.612	.612	1.000	1.000	-.559	-.875	-.885	-.583	-.791
V24	0.00	.456	0.00	0.00	-.913	-.456	.000	-.559	-.559	1.000	.559	.659	.559	.707
V25	0.00	.919	-.408	0.00	-.613	-.919	-.408	-.875	-.875	.559	1.000	.958	.875	.790
V26	0.00	.843	-.241	0.00	-.662	-.843	-.241	-.885	-.885	.659	.958	1.000	.885	.933
V27	0.00	.953	.068	0.00	-.748	-.953	.068	-.583	-.583	.559	.875	.885	1.000	.790
V28	0.00	.645	0.00	0.00	-.645	-.645	.000	-.791	-.791	.707	.790	.933	.790	1.000
รวม	0.00	7.178	2.913	0	7.475	7.178	2.913	5.63	5.63	6.775	7.209	8.626	8.927	9.38

ตาราง 49 ค่าถ่วงน้ำหนักของตัวแปรที่ใช้ศึกษาศักยภาพของการท่องเที่ยว

ตัวแปร	ชื่อตัวแปร	ค่านำหนัก
V1	ถนนในการเดินทาง	7.8
V2	พาหนะ	0
V3	ระยะทาง	0
V4	ระยะเวลาการเดินทาง	0
V5	ป้ายชี้ทาง	9.2
V6	สุขา	9.2
V7	บริเวณที่จอดรถ	2.91
V8	การกำจัดของเสีย	5.14
V9	สถานพยาบาล	5.63
V10	ศาลาที่พักผ่อน	9.07
V11	โทรศัพท์	7.69
V12	สถานีบริการเชื้อเพลิง	7.96
V13	ที่พักแรม	7.18
V14	ร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม	7.21
V15	ของที่ระลึก	0
V16	ร้านค้าปลีก	7.18
V17	ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	2.91
V18	บริการนำเที่ยว	0
V19	ความปลอดภัย	7.48
V20	สภาพธรรมชาติ	7.18
V21	นิเวศวิทยา	2.91
V22	การใช้ที่ดิน	5.63
V23	มลภาวะ	5.63
V24	กิจกรรมการท่องเที่ยว	6.78
V25	คุณค่าธรรมชาติ	7.21
V26	คุณค่าทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี	8.63
V27	คุณค่าทางวัฒนธรรม	8.93
V28	ลักษณะเด่นของแหล่งท่องเที่ยว	9.38

2. การจัดลำดับของแหล่งท่องเที่ยว

จัดลำดับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวตามค่าศักยภาพ โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มที่มีศักยภาพสูง กลุ่มที่มีศักยภาพกลาง กลุ่มที่มีศักยภาพต่ำ มีดังนี้

$$\text{อันตรภาคชั้น} = (\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}) / \text{ชั้น}$$

คะแนนสูงสุดของศักยภาพ คือ 1588.40

คะแนนต่ำสุดของศักยภาพ คือ 0

จำนวนชั้น คือ 3

$$\text{อันตรภาคชั้น} = (1588.40 - 0) / 3$$

$$\text{อันตรภาคชั้น} = 363.94$$

ดังนั้น

$$\text{กลุ่มที่มีค่าศักยภาพสูงมีช่วงคะแนน} = 1,588.40 - 1,058.94$$

$$\text{กลุ่มที่มีค่าศักยภาพกลางมีช่วงคะแนน} = 1,058.94 - 529.48$$

$$\text{กลุ่มที่มีค่าศักยภาพต่ำมีช่วงคะแนน} = 529.47 - 0$$

ภาคผนวก ค

**แบบสอบถามความต้องการรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวบริเวณลำน้ำชี ช่วงตำบลท่าขอนยาง - ตำบลแก้ง
จังหวัดมหาสารคาม ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม**

แบบสอบถามความต้องการรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว
บริเวณลำน้ำชี ช่วงตำบลท่าขอนยาง – ตำบลเกิ้ง จังหวัดมหาสารคาม
ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการเก็บข้อมูลในการวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณลำน้ำชี จังหวัดมหาสารคาม” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามข้อมูลความต้องการรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณลำน้ำชี จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะนำไปใช้ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณลำน้ำชี จังหวัดมหาสารคามต่อไป โดยแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความต้องการการพัฒนากิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณลำน้ำชี

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ขอความกรุณาให้นิสิตได้ตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงและขอความกรุณาให้ตอบทุกข้อเพื่อความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณลำน้ำชี ขอขอบคุณอย่างสูงในการให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้ด้วย

นายพงศกร ชาวเชียงคอง

นิสิตปริญญาโท สาขาการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม

คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบคำถาม

คำแนะนำในการกรอกข้อมูลให้ทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่ต้องการ และเติมข้อความ

1. เพศ
 1. ชาย
 2. หญิง
2. อายุ

.....ปี
3. คณะที่ศึกษา

.....
4. ปีที่ศึกษา

.....
5. รายได้เฉลี่ย
 1. 1,000-3,000 บาท
 2. 3,001-5,000 บาท
 3. 5,001-7,000 บาท
 4. 7,001-9,000 บาท
 5. มากกว่า 9,000 บาท
6. ถิ่นที่อยู่อาศัย
 1. ในจังหวัดมหาสารคาม
 2. ต่างจังหวัด
7. ระยะเวลาที่อยู่ในจังหวัดมหาสารคาม

.....ปี
8. ท่านเคยท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือไม่
 1. เคย
 2. ไม่เคย
9. ท่านเคยท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวบริเวณลำน้ำชีหรือไม่
 1. เคย
 2. ไม่เคย
10. ท่านทราบถึงแหล่งท่องเที่ยวบริเวณลำน้ำชีหรือไม่
 1. ทราบ
 2. ไม่ทราบ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลระดับความต้องการรายด้านในการพัฒนากิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณ
ลำน้ำชี

ข้อมูลระดับความต้องการในด้านพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

คำแนะนำในการกรอกข้อมูลให้ทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่ต้องการ

รายละเอียด	ระดับความต้องการ		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
1. มีพื้นที่ที่มีความพร้อมสำหรับการท่องเที่ยวทางนิเวศและวัฒนธรรมเป็นหลัก			
2. มีการจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบ (ที่จอดรถ, ที่พัก, สุขา, ที่ท่องเที่ยว)			
3. มีการจัดการในพื้นที่สภาพทางเข้า (สภาพถนน, ป้ายบอกทาง, ป้ายบอกสถานที่)			
4. มีการกำหนดเขตสถานที่ท่องเที่ยวที่แน่นอน (ป้าย-หลักบอกเขต)			
5. มีการฟื้นฟู ดูแลรักษา พื้นที่ทางธรรมชาติ และวัฒนธรรมอย่างสม่ำเสมอ			

ข้อมูลระดับความต้องการในด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 คำแนะนำในการกรอกข้อมูลให้ทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่ต้องการ

รายละเอียด	ระดับความต้องการ		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
1. มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว (ข้อมูลข่าวสาร, แผ่นพับ, สื่ออื่นๆ)			
2. ที่พักแบบค้างคืน			
3. ที่พักแบบชั่วคราว (อาคารบริการ, ศาลาพักผ่อน, ม้านั่ง)			
4. มีร้านอาหาร/เครื่องดื่ม			
5. มีห้องสุขา/อาบน้ำ			
6. มีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว (เว็บไซต์, แผ่นพับ, ป้าย, สื่อต่างๆ)			
7. มีคู่มือศึกษาธรรมชาติ ระบบนิเวศ วัฒนธรรมและวัฒนธรรม ในพื้นที่			
8. มีมัคคุเทศก์ในการนำเที่ยว			
9. มีระบบจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี (ขยะ, น้ำเสีย)			
10. มีระบบอำนวยความสะดวก (โทรศัพท์, ตู้ ATM, ยานพาหนะ)			
11. มีการจัดทำพิพิธภัณฑน์หมู่บ้าน			

ข้อมูลระดับความต้องการในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 คำแนะนำในการกรอกข้อมูลให้ทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่ต้องการ

รายละเอียด	ระดับความต้องการ		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
1. กิจกรรมที่เน้นความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศ เช่น เดินป่า ดูนก ล่องแพ เป็นต้น			
2. กิจกรรมที่เน้นความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม เช่น เยี่ยมชม วัด คูการดำรงชีวิต			

3. กิจกรรมพักผ่อนหย่อนใจ เช่น รับประทานอาหาร ชมวิว เป็นต้น			
--	--	--	--

รายละเอียด	ระดับความต้องการ		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
4. มีกิจกรรมที่เอื้อให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่ดี ก่อให้เกิดจิตสำนึกที่ดีต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม			
5. นักท่องเที่ยวและคนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยน ความรู้ ความคิดเห็น			
6. กิจกรรมการท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติน้อยที่สุด			

ข้อมูลระดับความต้องการในด้านองค์การการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

คำแนะนำในการกรอกข้อมูลให้ทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่ต้องการ

รายละเอียด	ระดับความต้องการ		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
1. มีการจัดทำแผนการท่องเที่ยว			
2. มีการสนับสนุนกิจกรรมสาธารณะประโยชน์จากการท่องเที่ยว เช่น ค่ายเยาวชน			
3. มีการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่าง นักท่องเที่ยว ชุมชน หน่วยงานที่รับผิดชอบ เพื่อความเข้าใจอันนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยว			
4. มีกระบวนการมีส่วนร่วมจากชุมชนในการจัดทำแผนการพัฒนา และแผนการท่องเที่ยว			
5. มีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการการท่องเที่ยว			
6. มีการสนับสนุนชุมชน และองค์กรท้องถิ่นให้เป็นผู้ประกอบการในกิจกรรมที่ตนสามารถดำเนินการได้ เช่น ร้านอาหาร/เครื่องดื่ม			

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 คำแนะนำในการกรอกข้อมูลให้ทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่ต้องการ

รายละเอียด	ระดับความต้องการ		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
1. กิจกรรมดูนก			
2. กิจกรรมล่องแพ			
3. กิจกรรมพักผ่อน			
4. กิจกรรมเดินป่า			
5. กิจกรรมพายเรือ			
6. กิจกรรมส่องสัตว์			
7. กิจกรรมชมวิวทิวทัศน์			
8. กิจกรรมชมวัฒนธรรม			
9. กิจกรรมชมวัด			
10. กิจกรรมชมชีวิตความเป็นอยู่			
11. กิจกรรมเยี่ยมชมผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น			
12. กิจกรรมอื่นๆ.....			

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	นายพงศกร ชาวเชียงตุง
วันเกิด	วันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ. 2522
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 61 หมู่ที่ 8 บ้านทุ่งนาเรา ตำบลเกิ้ง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	-
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	-
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2541	มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน จังหวัดขอนแก่น
พ.ศ. 2545	ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (วท.บ.) สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยขอนแก่น
พ.ศ. 2550	ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (วท.ม.) สาขาวิชาการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

